

ANKARA BAROSU

Kent ve Çevre Davalarında
Kamu Yararı Kavramı ve Uygulanmayan
Mahkeme Kararları

Ankara Barosu Yayınları
2009

ANKARA BAROSU YAYINLARI

© Ankara Barosu Başkanlığı, 2009

Tüm hakları saklıdır

İletişim adresi

Ankara Barosu Başkanlığı

Adliye Sarayı Kat: 5 Sıhhiye/ANKARA

Tel: 0312 416 72 00

Faks: 0312 309 22 37

<http://www.ankarabarusu.org.tr>

e-posta: ankarabarusu@ankarabarusu.org.tr

Ankara Barosu Eğitim Merkezi (ABEM)

İhlamur Sk. No: 1 Kızılay/ANKARA

Tel: 0312 416 72 00 (pbx)

Faks: 0312 309 22 37

e-posta: staj@ankarabarusu.org.tr

Grafik-Tasarım

Mustafa HORUŞ

[Ankara Barosu]

Baskı

Sözkesen Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

558.Sok. No: 41 Yenimahalle/ANKARA

Tel: (312) 395 21 10 **Faks:** (312) 395 6 07

ANKARA BAROSU
KENT VE ÇEVRE KURULU

Kent ve Çevre Davalarında
Kamu Yararı Kavramı ve Uygulanmayan
Mahkeme Kararları

ANKARA BAROSU
KENT ve ÇEVRE KURULU

PANEL

“Kent ve Çevre Davalarında Kamu Yararı Kavramı ve Uygulanmayan Mahkeme Kararları”

OTURUM BAŞKANI

S. Selim AHIRLI

Ankara Barosu Kent ve Çevre Kurulu, Avukat

KONUŞMACILAR

İl Han ÖZAY

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Prof. Dr.

Ahmet BERBEROĞLU

Danıştay, Tetkik Hâkimi

Ali ARABACI

Bursa Barosu Çevre Hukuku Komisyonu, Avukat

28 MART 2008

ANKARA BAROSU EĞİTİM MERKEZİ

“Kent ve Çevre Davalarında Kamu Yararı Kavramı ve Uygulanmayan Mahkeme Kararları”

STJ. AV. ZELİHA ARAS : Sevgili meslektaşlarım, değerli katılımcılar, saygı değer misafirler Ankara Barosu Kent ve Çevre Kurulu tarafından düzenlenen “Kent ve Çevre davalarında kamu yararı kavramı ve uygulanmayan mahkeme kararları” başlıklı panele hepiniz hoş geldiniz.

Bugün düzenlediğimiz panelin üç konusu var. Bunlardan ilki Prof. Dr. İlhan Özay ikincisi Danıştay 6. Daire Tetkik Hakimi Ahmet Berberoğlu ve üçüncü konuşmacımız Bursa Barosu avukatlarından Av. Ali Arabacı, kendisini Cargill şirketinin Bursa Orhangazi’deki tarım arazisi üzerine kurduğu işletmeye karşı açılan davalardan tanıyoruz. Panelimize başlamadan önce önemle ifade etmek isterim ki; bugün ki panelimiz aynı zamanda dün TBMM tarafından kabul edilen ve kamuoyunda “Cargill Yasası” olarak bilinen yasanın çıkartılma sürecini de yakından ilgilendiriyor. Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Yasası’nda değişiklik getiren yasa teklifi 26.3.2008 tarihinde, yani dün, TBMM Genel Kurulu’nda görüşülerek kabul edildi. Bu değişiklik ile defalarca kamu yararı ve hukuk devleti ilkesine aykırı bulunan işletmenin açılmasının yolu yeniden sağlanıyor. “Hukuk devletini” etkisiz kılma ve yargıyı etkisizleştirme çabaları hukuka olan güven duygusunun zedelenmesine neden oluyor. Bu durum kentlerimizi ve yaşam alanlarımız her defasında daha büyük bir batağa sokmakta, kamu oyunun ve biz hukukçuların, yasama organının yargı kararlarını hiçe sayan tavırlarından duyduğumuz rahatsızlığı derinleştirmektedir.

Kent ve Çevre kurulu olarak kişiye özel, hukuku etkisiz hale getirmeye çalışan bu düzenlemelere tüm yaşam alanlarımızda karşı duracağız. Panelimizin bu doğrultuda kamu yararı kavramını yeniden düşünmeye sevk eder, özellikle uygulanmayan yargı kararları ve kamu yararı kavramını birlikte tartışmamıza olanak sağlayacak fikirler üreteceğimiz ve eyleme geçeceğimiz etkiye neden olmasını umarak, Ankara Barosu Kent ve Çevre Kurulu Başkanı Av. Emre Baturay Altınok'u kürsüye davet ediyorum.

AV. EMRE BATURAY ALTINOK (ANKARA BAROSU KENT VE ÇEVRE KURULU BAŞKANI): Sayın İlhan hocam, meslek büyüklerim, değerli misafirler, sayın Uluç Gürkan panelimize hoş geldiniz.

Son yıllarda kent ve çevre sorunları toplumsal yaşamın seyrini değiştirecek bir düzeye ulaştı. Yaşadığımız kentlerde ulaşım, barınma, sağlık gibi belediye hizmetlerinin sağlanmasında izlenen yöntem, toplumun uzun vadeli çıkarlarına, kent dokusunun bütünlüğünün sağlanmasına, canlı yaşamının sürekli kılınmasına olanak sağlamamaktadır. Son otuz yılda iktidara gelen siyasal çevreler de kıyı, orman, deniz, tarım, çevre varlıklarının yok olmasına neden olacak pek çok düzenlemenin altına imza atmış ve hâlâ da atmaktadır. Bu kararlar sonucunda Türkiye kendi kendine besleyen bir tarım ülkesi iken; son yıllarda yaşanan köklü ekonomik ve siyasal düzenlemelerle tarıma dayalı bir yaşam biçiminden çarpık bir sanayi uygarlığına yönelmiştir. Bu sebeple kentlerde toplumsal şiddet ve yoksulluk alabildiğine artmıştır. Bu yönelimin hızı ve çapı hukuk devletinin olmazsa olmazlığını, temel hak ve özgürlükleri, yaşama hakkını hiçe sayacak bir boyuta ulaşmıştır. Bu dönüşümün sancuları derin ve büyüktür. Hemen her iktidar döneminde kent ve çevre değerlerinin korunması ve kullanılması arasında denge gözeten, bunu en güzel anlamada kamu yararı olarak gören hukuk devleti anlayışı, borçla çevrilen ekonomimizin ihtiyaçları karşısında biçare kalmaktadır. Ülkemizde Turizmi Teşvik Kanunu dönemlerinden başlayarak Cargill Yasası'na kadar kişilere özel iltimaslar sağlayacak yasal düzenlemelerin altına yasal organlarında görev alanlar imza atmışlardır. Bu kanunlar,

yönetmelikler, işlemler yargı organlarınca çoğu kez iptal edilmiştir. Ancak tek tipleşen egemen siyaset anlayışı; hukukun üstünlüğünü, yargı kararlarının uygulanması gerektiğini hiçe sayacak düzenlemelerin altına imza atacak idareci sınıfın doğmasına da zemin hazırlamıştır.

Bugün ülkemizin içinde bulunduğu siyasal gerilim hattının en arkasında belki de hukuka olan güven duygusunun kaybolmuş olması yatıyor. Bugün en genel anlamda hukuk devletinin özgürlükçü ve temel hakları genişletecek bir cumhuriyet rejimi eksenin kökleşmesini umut eden bir siyasal yaşamı arzu ediyorsak, yaşadığımız kentleri ve çevreyi tek tipleştiren ekonomik, siyasal ve hukuki düzenlemeleri görünür kılmak ve bu uygulamalara karşı durmak gerekiyor. Bu bağlamda yargı kararlarının uygulanmamasına yönelik her girişimde siyasal yaşamı tek tipleştirme girişimi olarak görülmesi gerekir.

Ankara'da on üç yılda sona eren Akay Kavşağı davası, Kuğulu Park Kavşağı davası, Sıhhiye U dönüşü köprüsü davalarıyla ilgili iptal kararları uygulanmayan mahkeme kararlarından sadece bazılarıdır. Bu açılan davalar sonucunda verilen yargı kararları uygulansaydı eğer, Ankara'nın ulaşım politikası hızla ve otomobile değil insana ve yaşama öncelik veren bir biçimde geliştirdi. Sheraton davası, Başkent Hastanesi davası, İmrahor Vadisi davası kararları uygulansaydı kentin imar politikası kişilerin ufuk çizgisini tanıyan bir tarzda dönüşürdü. Cargill davası, Uşak, Eşme ve Kışladağ davaları, Bergama davası kararları uygulansaydı bugün Anayasa'nın 56. maddesiyle teminat altına alınan sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşıyor olacaktık.

Kent ve kırdaki bu köklü dönüşümün tüm yükünü çeken geniş halk yığınları kent ve çevre için bugün bağımsız yargının verdiği kararların uygulanması için verilecek emek, bu kararların elde edilmesi için harcanan çabadan daha büyük olacak ve de olmaktadır. Ancak bu dünyada insan kalmak ve insanca doğayla birlikte, barış ve huzur içinde yaşamak istiyorsak bu çabayı harcamak zorundayız. Bu sorumluluk hepimizin omuzlarındadır.

Baromuz Kent ve Çevre Kurulu üyelerince organize edilen Panelimiz,

Konuşmacı olarak davet edilen sayın hocamız Profesör Doktor İl Han Özay, sayın Danıştay Tetkik Hakimi Ahmet Berberoğlu ve Bursa Barosu eski Başkanı, Baro Çevre Hukuku Komisyonu üyesi sayın meslektaşım Avukat Ali Arabacı'ya davetimize olumlu cevap verdikleri ve bugün aramızda oldukları için teşekkür ederiz. Panelimizin uygulanmayan mahkeme kararları yönünden yeni açılımlara sebep olacak ve bize ufuk gösterecek bir şekilde geçmesi dileğiyle sayın konuşmacıları kürsüye davet ediyorum.

OTURUM BAŞKANI AV. S. SELİM AHIRLI (ANKARA BAROSU KENT VE ÇEVRE KURULU): Ankara Barosu Kent ve Çevre Kurulu'nun hazırlamış olduğu Panele oturum başkanlığını yapmak üzere görevlendirildim. Hepinize hoş geldiniz der, katılımcılara da Profesör Doktor İl Han Özay'a, İstanbul'dan bizi kırmayıp, panele katılımcı olarak geldikleri için teşekkür ederiz. Danıştay Tetkik Hakimi Sayın Ahmet Berberoğlu'na teşekkür ederiz. Yine Bursa Barosu Çevre Hukuku Komisyonu'ndan Avukat Ali Arabacı'ya geldikleri için çok teşekkür ederiz.

Panelimizde herkonuşma otuz dakika olacaktır. Birinci tur bu şekilde geçecek. Arada bir 10 dakika ara verip bu arada yazılı soru, soruyu kime sorduğunuzu yazarak, baro görevlisi tarafından dağıtılan kağıtlara sorularınızı yazıp bana gönderebilirsiniz. Daha sonra ikinci tur konuşmasında yine bir 15'er dakikalık konuşma turu olacak. Sorulan soruların cevapları bu süreler sonunda başlayacak. Aynı zamanda süremiz yeterli olursa sözlü soru sorma faslı da başlayabilecek o süre içerisinde. Süremizi bu şekilde planladık.

İlk konuşmacımız Profesör Doktor İl Han Özay. İkinci konuşmacımız Ahmet Berberoğlu. Üçüncü konuşmacımız Avukat Ali Arabacı'dır. Bu durumda ilk konuşmacımız Profesör Doktor İl Han Özay'a sözü veriyorum.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ): Efendim, ben bu tür toplantılara katıldığımda bir formül geliştirmiştim kendi kendime. İşte salonda bulunanlardan büyük-

lerimi, yaşça benden büyük olanları saygıyla, küçüklerimi de sevgiyle selamlarım diye başladım. Çünkü saymaya kalkışsanız unuttuğunuz kimseler olabilir. Bu güzel bir formül. Nereden esinlendik? Ben, hâlâ da öyle devam ediyor zannediyorum, işte; “Türküm, doğruyum, çalışkanım...” bu antla büyüdük. Uzun bir süreden sonra “büyüklerim” kısmını atmak zorunda kaldım. Çünkü yaşça benden büyük olan kalmadı yeryüzünde! Yeryüzünde kaldı da bu toplantılarda kalmadı. Onun için bu formülü uygulamış oldum. Birde sabahleyin hukuk fakültesinde beni bir derse soktular. Orada da benim kitabımı okudukları için ismen tanıyorlar da cismen görmediler. Kılığım hakkında bir açıklamada bulunmak mecburiyetinde kaldım. “Adama bak,” diyecekler, “bu yaşta kırmızı yelek giymiş, böyle yelek dünya yüzünden kalktı.” Bir tek orada bir beyefendi görüyorum, o da yelekli de. Benimki pratik bir şey, çünkü önu iliklenen ceketim kalmadı gardırobumda. E o gardırobu yenilemek için param da yok, çok şükür var ama biraz cimriyim. Onun için yelek giyiyorsun önünü iliklemeğe gerek yok, bu iliklenmiş sayılıyor.

Şimdi ben konuşma üslubunda yazılmış olan bildiri taslağını okuyacağım. Niçin öyle yapacağım? Çünkü İtalya’daki tabiriyle benim konumumda olan insanlara “Baron” diyorlar, bizde de “Kürsü Ağası” falan derler. Bu baronların ya da kürsü ağalarının asistanları vardır. Ham malzemeyi onlar hazırlarlar öbürleri de onun işte orasına burasına dokunup düzelterek çoğunlukla kendi mallarımı gibi onu takdim ederler. Halbuki bunun adına “intihal” denilir hukuk düzeninde. Hırsızlık, aşırma. Ben öyle yapmayacağım tabii. Kaynak göstereceğim; Kemal Berkarda, benim en sevgili yardımcımdı, maalesef şimdi ayrıldı. Bu Amerika Birleşik Devletleri’nde bu çevre hukuku konularında bir doktora başlamıştı. Fakat sonra izninin sorunlu olması vesaire bakımından onu tam anlamıyla bitiremedi. Fakat malzeme çok var elinde. İşte onun için böyle bir konuda ondan yardım istedim. Ve de bana hazırladığı müsveddede işte önce madencilik alanında bu çevre sorunlarının büyük bir şeyle karşıma çıktığını söylüyor ve felaket habercisi olarak çıkıyor karşıma. O doğrudur. Ondan sonra da çevre hukuku idari kolluk ilişkisine değiniyor. Yani ben değiniyorum.

Hemen çok kısaca vurgulayayım ki, çevre hukuku kamu alanındadır. Kamu alanında kamu hukuku, özel hukuk bölümünü kast ediyorum, kamu hukuku alanında da idare hukukunun çocuğudur. Babası meçhul. Çünkü çocukların anaları hep bilinir, o doğuruyor çünkü madde-ten de, babaları çoğunlukla kimdir, kim değildir belli değildir. Onun için de bizim çevre hukukunun anası idare hukuku. İdare Hukuku'nun hangi alanı? İdare Hukuku'nun kolluk alanı. Önce kolluğun konularından dirlik ve esenliğe ilişkin; sağlık, dirlik ve esenlik bazı hallerde de güvenlik konularına ilişkin diye düşünülür, ortaya çıkmıştır böyle. Fakat İdare Hukuku'ndan bağımsız olmamakla beraber tamamen ayrı, kendine özgü bir hem hukuk dalı hem kolluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Böyle olunca da ona özel idari kolluk haline gelmiştir diyoruz artık. Genel idari kolluktan ayrılmıştır, özel idari kolluk alanına gelmiştir. Ve bir slogan hukuku olmaktan onu çıkarıp teknik bir hukuk dalı olarak mütalaa etmek gerekmektedir. Ve orada da tabii idare hukukunun gölgesinden onu ayırmak ve başlı başına bir hukuk dalı olarak incelemek gerekmektedir. Aksi takdirde işte Amerikan iktisatçılarının çok beğendiği bir lafı varmış, bunu ben de ilk defa olarak duyuyorum. “Bedavaya yemek yoktur.” derlermiş. Bedavaya yemek işte sırf İdare Hukuku'nun içindedir, başka bir şeye gerek yoktur vesaire diye düşünebilir.

Çevre Hukuku nasıl başlıyor ve karşımıza çıkıyor? Çevre Hukuku, insan kaynaklı faaliyetlerin, etkinliklerin ortaya çıkması ile başlıyor ve maddi alemde bir değişikliğe yol açacak etkinlikler olarak karşımıza çıkan faaliyetlerden kaynaklanan bir hukuk dalı haline geliyor. O insan kaynaklı faaliyetler, yani nedir? Yol inşaatları, nükleer santral inşaatları, madencilik, deterjan fabrikası, yani deterjan alanında faaliyette bulunmak ve bunların etki yapmaları şeklinde karşımıza çıkıyor. Böyle olunca ne, nasıl, nerede gözlemliyoruz? Bir kere faaliyetten öncesinden başlıyoruz. Faaliyetten öncesinde, faaliyet sırasında ve faaliyetten sonra olmak üzere adeta beşikten mezara kadar değil, öncesini de göz önünde tutarsak ana rahminden başlayarak Medeni Hukuk'ta da öyle değil midir? Ceninin hakları ana rahmine düştüğü andan itibaren söz konusu-

dur. Doğumdan sonra değil. O bakımdan da Kamu Hukuku alanında, İdare Hukuku'ndan kaynaklanmış ve sonradan başlı başına bir hukuk faaliyeti haline dönüşmüştür. Burada hak ve özgürlüklerin kullanımı, düzenlenmesi, sınırlandırılması, ruhsat, yaptırım, ölçülülük ve takdir yetkisi gibi İdare Hukuku'nun birçok konusu söz konusu olmaktadır. Burada benim sevgili arkadaşım şöyle bir şey demiş; işte bunları incelemeden çevre hukukuna yaklaşmak bir slogan hukuku haline dönüşebilir ve o zaman da bir hukuk travestisi ile karşı karşıya bulunuruz. Neler neler var! Birincisi; hukuk travestisi. İkincisi; risk kavramından “libero” diye bahsediyor. Libero, futbol oyununda kullanılan bir terim. Yani bir oyuncu için, bu oyuncu her tarafta oynayabiliyor. İleride, geride, ortada başka ne varsa. Ben futbol kavramına uzağım, anlamam hiç futbol oyunundan. Ama liberoyu anlıyorum, çünkü libero sözcüğü İtalyanca “serbest” demek anlamına geliyor.

Sonra benim kanımca ki bizim kanımızca diyelim -İstanbul'daki birkaç kişinin- bunu sadece Anayasa'nın 56. maddesine dayandırmak doğru değil. Çünkü Anayasa'nın 56. maddesinden başka birçok maddelerinde bu çevre hukukunu ilgilendiriyor. O bakımdan da bir bütün olarak birçok anayasadaki maddelere referans yapmak, yollama yapmak gerekiyor. Şimdi bu noktada risk kavramına değinelim, risk sorunu.

Risk, sigorta hukukundan alınmış bir terimdir. Riskin Türkçeleştirilmesi, çünkü risk Fransızca bir kelime, yazılışı başka türlü ama okunuşu risk onun. Riskin Türkçe'si; tehlikelilik hali demektir. Tehlikelilik hali işte kolluğun özüdür. Niçin karayolunda 100 kilometreden fazla sürat yapmak yasaklanmış? Neden içkili olarak araba kullanmak yasaklanmış? Neden sigara içmek yasaklanmıştır her yerde? Bizim fakültedeki amfilerde “Her türlü meşrubatın tüketilmesi yasaktır” diye yazıyor. Bu meşrubatın içine su da giriyor. Zavallılar içiyorlar ama böyle öne eğilerek, bardakları saklamaya çalışarak vesaire, ders sırasında. Niçin yasaklanmış? Çünkü herhangi bir kaza olmasına ihtiyaç yoktur, tehlikelilik taşıması. Bizatihi kendiliğinden o faaliyetin yasaklanması ve dolayısıyla cezalandırılması, bir yaptırımla karşılanmasını beraberinde getirir. Bu noktada biri, sizin biraz önce andığınız bir olaya yani Bergama; siya-

nürle altın aranması ve bulunması olayına değinmek istiyorum. Ve o eleştirime bağlı olarak ayrıca yine tıp alanından bir örnek vermek istiyorum. Tıp alanından, yani hangi tıp kültürüne dayanarak bunu söylüyorsunuz diyeceksiniz, orada da kaynak göstereceğim. Efendim şimdi siyanür o kadar tehlikelidir ki, bir gramı bile öldürür noktasından hareket ediliyor. Ve siyanürün ne zaman tehlikeli olacağı ne zaman hiçbir tehlikelilik niteliği taşımayacağı araştırılmıyor bile, araştırılmıyor ya da. Çünkü söylendiğine göre yine öyle teknik yöntemler geliştirilmiş ki siyanürün kullanılması hiçbir tehlikeli sonuç doğurmayacak, doğuramayacak bir hale getirilmiştir. Bunu da işte uzman kişilerin görüşü olarak ortaya koyuyorum. Buna bağlı olarak insülin denilen maddeden söz etmek istiyorum. İnsülin denilen madde şeker hastalarının ilacı. Fakat insülin öyle bir maddeymiş ki, onu aldıkça vücut daha fazla istermiş. Daha fazlasını verdikçe daha fazla istermiş, bunun sonu yok. En sonunda ölüme sebep olması bile söz konusu olabirmiş insülinin. Dolayısıyla dikkat ederseniz belli bir ölçüde, belli bir oranda, belli bir şekilde kullanılması, ki işte hapları mı var nedir, şeker hastası olmadığım için çok şükür bilmiyorum. Çok yararlı olabiliyor, bunun haricindeki bir kullanımı ölüme bile sebep olabiliyor deniliyor. İşte bu bakımdan da siyanürü bizatihi tehlikeli bir maddedir diye ölüme mahkûm ettiğiniz zaman bu doğru bir çözüm ve yöntem olamıyor. Hatta son zamanlarda “fosil yakıtlar” diye bir şey ortaya çıktı. Fosil yakıtlar ki bunun içinde benzin de varmış, kömür vesaire bütün bunlar fosil yakıtlar. Bunlar son derece zararlı sonuçlar doğurabiliyormuş. İşte nedir? Ozon tabakası delindi ya da bir şey oldu. Onun için spreylere tamamen yasak edildi. Hayvanlar, onları öldüremiyoruz toptan ama inekler vesaireler belli bir fiziksel ihtiyacı giderdikleri zaman işte ozon tabakasına etkili olan bir gaz çıkıyormuş vesaire vesaire.

O bakımdan da ben aslında bu tür bir toplantıda en sonda konuşmayı tercih ediyorum genellikle. Neden? Kopya çekiyorum. Öğrenciliğim sırasında hiç çekmedim kopya ama toplantılarda çekiyorum. Benden önce konuşanların sözleri arasında kendi işime yarayacak bir takım unsurlar buluyorum, işime yaramayacak unsurları da görüyorum da,

onları bir tarafa bırakıyorum. Ve o şekilde yapıyorum. Hatta bizim öğretim üyeliği yöntemlerimizden biri, bir soru sormak sonra o sorunun cevabını vermek şeklinde bir yöntemdir. Ama cevabını bildiğimiz soruları kendi kendimize sorarız. Cevabını bilmediğimiz soruları sormayız. Ve ona cevap verdiğimiz zaman da işte böyle büyük bir sükse yapmış oluruz. Zamanım bitti mi bitmedi mi bilmiyorum ama. Aman var demeyin! Ben söyleyeceklerimi bitirdim. Ne bulacağım daha sonra? Onun için beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederiz Sayın Özey. Sürenizi erken bitirdiniz ama bu turun sonunda ikinci turda kalan sürenizi o konuşmaların ardında sorular da olacağı için uzatabilirsiniz, dahil edebiliriz o şekilde, daha rahat edebilirsiniz.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: Yani kaçış yok.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Yok. Sayın Berberoğlu söz sizde.

AHMET BERBEROĞLU (DANIŞTAY TETKİK HAKİMİ): Teşekkür ediyorum. Ahmet Berberoğlu, Danıştay 6. Daire Tetkik Hâkimi. Tüm katılımcıları saygıyla selamlıyorum. Hocam konunun teorik yönünü anlattı. Ben ise burada bulunmamın nedeni de olayın mahkeme kararları boyutunu, özellikle Danıştay boyutunu, kamu yararı kavramını ve mahkeme kararlarının uygulanmaması halinde Danıştay'ın ne gibi kararlar verdiği konusunu kısaca anlatmaya çalışacağım. Bu panelin de konusu olan alan. İmar, çevre, kamulaştırma gibi konulardan kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü Danıştay 6. Dairenin görev alanına girmektedir.

Ben konuyu öncelikle mevzuatımız açısından çok kısa değerlendirmek istiyorum. Biraz sonra atf yapacağım kararlarda temel aldığımız metin Anayasamızdır. Özellikle çevre konusundaki kararlarda Anayasamızın 56. Madde yok dedi. Evet sadece 56. Maddesini esas alıyoruz. Bunun yanı sıra özellikle kent ve çevre davaları açısından 17. Madde, yani kişi dokunulmazlığına, , yaşam hakkına atıflar yapılıyor. Yargı kararlarının uygulanmamasına yönelik olarak da özellikle Anayasamızın 125. Mad-

desine,(en genel ifadesiyle idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı yargı yolunun açık olması) 138. Maddesine, (mahkemelerin bağımsızlığı, yasama ve yürütme organları ile idarelerin, mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu, bu organların, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesinin geciktirilmeyeceği) atıfta bulunuluyor.

Çevre konusunda temel kanun Çevre Kanunu. Çevreyi düzenleyen pek çok mevzuat var, pek çok mevzuatta çevreyle ilgili kısıtlamalar, düzenlemeler var ama temel kanun Çevre Kanunu. Çevre Kanununun 10. Maddesiyle Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine atıf yapmış ve kısaca ÇED süreci öngörülmüştür. Bu çevre konusunda çok önemli bir süreci ifade eder.ÇED Yönetmeliği 1993 yılında günümüze gelene kadar birkaç kere esaslı değişiklikler geçirdi. Yürürlükte olan ÇED yönetmeliği ekinde iki ayrı liste bulunmaktadır. Ek-1, Ek-2. Ek-1 listedeki faaliyetleri gerçekleştirmek istiyorsanız, o faaliyetleri gerçekleştirebilmek için, mutlaka ÇED olumlu kararı almanız gerekiyor. Bunun devamında da Ek-2 liste var, burada da yine faaliyetler sayılmış. bu faaliyetleri de gerçekleştirmek istiyorsanız ÇED gereklidir ya da ÇED gerekli değildir kararı almanız gerekiyor. Eğer ÇED gereklidir kararı almışsanız o zaman ÇED olumlu kararını da beraberinde almanız gerekiyor. O zaman 1. Listedeki prosedüre tabi olmuş oluyorsunuz.ÇED sürecinin önemli bir özelliği de halkın katılımını öngörmesi. Halkın katılımını öngörmesi belki çevre bilincinin oluşmasında önemi faktörlerden birisi.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: O dava da avukatı Senih Özay, fakat benim onunla hiç ilgim yok, soyadı benzerliği.

AHMET BERBEROĞLU: Bu genel ifadelerden sonra kamu yararı kavramı yargı kararlarına nasıl yansıyor ya da uygulanmayan mahkeme kararları üzerine yargı nasıl karar alıyor, 6. Daire özelinde Danıştay kararlarını burada özet olarak ifade etmek istiyorum. Tabii Türkiye’de bu konularla ilgilenen herkesin bildiği, en önemli, en temel davalardan bir tanesi Eurogold ile başlayıp şimdi başka bir şirkete devredilen, el deği-

tiren Bergama, Ovacık altın madeniyle ilgili karar. Eurogold kararı ile ilgili olarak şu paragrafı okumak istiyorum,

“İşletmecinin iyi niyeti, önlemleri titizce denetlemesi gibi kavramlara bağlı kalınarak yapılacak faaliyet sonucunda elde edilecek ekonomik değerin doğada ve doğrudan veya dolaylı olarak insan yaşamı üzerindeki risk faktörünün gerçekleşmesi halinde meydana getireceği tahribatın karşılaştırılması halinde kamu yararının öncelikle insan yaşamı lehine değerlendirilmesi doğaldır. Siyanür liçi yöntemiyle altın madeni işletilmesinde işletmeciyeye ve yapılacak olan denetime duyulan güvene bağlı olarak risk olasılığının azalacağından söz etmek mümkün değildir. Yukarıdaki teknik ve hukuki belirlemeler karşısında insanın yaşama hakkını ve devletin de çevre sağlığını koruma, çevre kirlenmesini önleme, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlama ödevlerini dikkate aldığımızda Çevresel Etki Değerlendirme ve bilirkişi raporlarında öngörülen olası risk faktörleriyle çalışan ve bu riskin gerçekleşmesi halinde doğrudan ve çevrenin bozulmasıyla dolaylı olarak insan yaşamını etkileyeceği kesin siyanür liçi yöntemiyle altın madeni işletmesine izin verilmesi yolundaki dava konusu işlemde kamu yararına uygunluk bulunmamaktadır.”

Bu kararda kamu yararı kavramına atıf yapılıyor. Bu kararla bağlantılı olarak gelişen süreçler oldu, arada pek çok davalar oldu. Bunlardan bir tanesi de, yeni sayılabilecek kararlardan bir tanesinde de tabii faaliyet sürekli devam ediyor, her seferinde de yeni bir karar alınıyor, yani mahkeme kararları bir şekilde bertaraf ediliyor. Bu konuda mesela bir Bakanlar Kurulu kararı alındı. Bakanlar Kurulu kararı şu şekilde; “Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca düzenlenen ÇED raporu üzerine Çevre Bakanlığınca tesis edilen İzmir, Bergama, Ovacık, Çamköy mevkiinde bulunan altın madenini siyanür liçi yöntemiyle işletme izni verilmesi yolundaki ÇED olumlu görüş yolundaki işleminin iptaline ilişkin idare mahkemesi kararının Danıştay’ca onanarak kesinleşmesinden sonra anılan madenin işletilmesine devam edilmesine” Yani kesinleşmiş bir yargı kararı var, gerekçeleri ortada, Ancak, Bakanlar Kurulu bu kararın uygulanmaması ve faaliyetin devamı yönünde karar alıyor. Tabii bu karar da yine Danıştay 6. Ve 8. Dairelerince iptal edildi,

KATILIMCI: Bakanlar Kurulu böyle bir karar alabiliyor mu?

AHMET BERBEROĞLU: Bakanlar Kurulu böyle bir karar alamaz diye iptal edildi Hemen cevap vereyim. Anayasa'nın 8. Maddesinde yürütme yetkisi ve görevinin Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasa ve kanuna uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği hükme bağlanmıştır. Bakanlar Kurulu'nun görev yetkilerini Anayasa'ya ve kanuna dayanarak kullanması gerektiği, kanunla açıkça yetki verilmeyen bir konuda karar alamayacağı ve düzenleme yapılamayacağı açıktır. Bu konuda Çevre Bakanlığı'nın yetkisi, ÇED süreci işletilmesi gerektiği için, Bakanlar Kurulu'nun görevine girmediğinden bahisle Bakanlar Kurulu'nun böyle bir karar alamayacağı gerekçe gösterilerek iptal edildi.

Bu süreç Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne de taşındı. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kendi alanında da belki ilk olarak verdiği bir kararlar (Taşkın ve diğerleri Türkiye davasında) mahkeme kararının gereği gibi yerine getirilmemiş olması nedeniyle İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. Maddesinin (adil yargılanma hakkının) ihlalden dolayı Türkiye aleyhine tazminata hükmetti. Yani Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi olayın içeriğine de çok girmeden, eğer kesinleşmiş bir mahkeme kararı var ve bu karar uygulanmıyorsa ya da uygulandı gibi gösterilerek kararın arkasına dolanıyorsa bu adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelir diyor. Nitekim benzer bir dava da (Yatağan'daki termik santrallerle alakalı Okyay ve diğerleri Türkiye Davası) yine Türkiye aleyhine hüküm verildi. Tabii, bu önemli bir şey yani kararın içeriği çok önemli değil ama hukuka bakış, hukuka saygı ve hukukun üstünlüğüne olan inancın bir göstergesi. Yani kararın içeriğiyle çok ilgilenmem diyor Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, benim için önemli olan öyle veya böyle kesinleşmiş bir yargı kararı varsa, hukuka saygılı idare bunu uygulayacak, arkasına dolanmayacak, gereği gibi yerine getirecek. Getirmiyorsa Sözleşmenin 6. Maddesini ihlal ediyordur diyor.

Feragat Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir. İdari Yargılama Usulü Kanunumuzda bu konuda özel bir düzenleme

yoktur. Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda feragatin sonuçları detaylı olarak anlatılıyor. Örnek olayda, ilgili dava açmış, iptalle sonuçlanmış, uyuşmazlık Danıştay'a geldiğinde davasından feragat etmiş . Biz bu feragati kabul etmedik ve feragati kabul etmezken burada da atıf yaptığımız kavram kamu yararı kavramıydı. Kısaca onu da okumak istiyorum; “*Feragate ilişkin uyuşmazlık konusu olaylarda kamu yararı ve bireysel yarar ölçütünün belirlenmesinden sonra feragat hakkında yerinde olacaktır. Olayda davacının davayla ilişkisini iyi irdelemek gerekir. Örnekleme gerekir ise, davacılar veya kurum ve kuruluşlar tarafından belde veya semt sakini sıfatıyla açılmış, objektif nitelikteki bir iptal davasında kamu yararı ölçütü mutlak olduğundan, yerel mahkemece verilen karardan sonra davacının davasından feragat etmesi düşünülemez. Danıştay 6. Dairesi'nin inceleme konularına göre feragat konusunun değerlendirilmesi zorunludur. Uyuşmazlık konularının içerik ve nitelendirilmelerine uygun olarak, her davada davadan feragatin yukarıda belirlenen ölçütler esas alınmak suretiyle karara bağlanmasında hak ve hukuka uyarlık bulunduğu açıktır*” dedikten sonra “*planlama esasları ve kamu yararına aykırı bulunarak iptal edildiği anlaşılan temyiz aşamasındaki davadan feragat edilmesinde yukarıda da açıklanan nedenlerle kamu yararı bulunmadığından davacının feragat istemleri yerinde görülmemek üzere uyuşmazlığın esasına geçildi*”

Yine, hocam madencilik faaliyetleriyle ilgili önemli bir atıfta bulundu. Türkiye'de madencilik önemli bir faaliyet kolu. Bu konuyla da ilgili uyuşmazlıklar önümüze geliyor. bunlardan birinde Madencilik faaliyetinin, ÇED Yönetmeliğinin Ek-2 Listesine alınmasına karar verilmişti. Bu düzenlemeye karşı davalar açıldı. Bu davalar sonucunda dairemiz madencilik faaliyetinin niteliği gereği, ÇED kapsamında mutlaka olması gereken ve ÇED olumlu kararı alınması gereken bir faaliyet olduğuna karar verdi. Bu doğrultuda çok kararlar geçti. Onun üzerine kanunda değişiklik yapıldı ve Çevre Kanunu'nun 10. Maddesine bir hüküm getirildi ve maden arama faaliyetleri Çevresel Etki Değerlendirmesi kapsamı dışına alındı. Bu da yargı kararının uygulanmasının değişik bir yöntemi.

Yine benzer nitelikteki kararlara kısa kısa atıflar yapacağım. Türkiye’de enerji açığının çok yüksek olduğu bir dönemde değişik alternatifler düşünülmüyordu. Bu alternatiflerden bir tanesi de mobil ve yüzer elektrik santralleri ve bu santrallere enter konnekte şebeke bağlantısı yapılacak enerji santralleri kurmaktı. Normalde bu faaliyetler ÇED kapsamında faaliyetler, mutlaka bu süreçte ÇED olumlu kararı alınması gerekir. Ancak ÇED Yönetmeliği’nde yapılan değişiklikle bu faaliyetler geçici süreyle, iki yıl süreyle kapsamın dışında tutuldu. Tabii önümüze uyuşmazlık gelince, üstün kamu yararı konusu gündeme geldi. Sonuç Olarak gerekçesi ne olursa olsun, geri dönülmez bir çevre tahribatına yol açma riski taşıdığı için bu faaliyetlerin geçici süreli dahi olsa ÇED kapsamı dışında tutulmasının hukuka uygun olmadığından bahisle düzenleme iptal edildi.

Kent ve çevre davalarında ehliyet kavramı gelişme gösteren tartışma süreçlerinden bir tanesi. Bu konuyla ilgili örnek olayımızda şahıslar, odalar ve baro dava açmıştı. Barolar plan konusunda dava açabilir mi konusu tartışıldı. O tarihlerde 2002 ve 2003’de verdiğimiz iki kararda, bu tür bir konuda baronun dava açamayacağı, konunun baronun görev alanına girmediği, dolayısıyla baronun bu tür konularda dava açamayacağı gerekçesiyle baro yönünden ehliyet ret kararları verildi. Ama bu süreç, değişen ve gelişen bir süreç, bakış açıları değişiyor. 2006, 2007’ye kadar bu şekilde gelindikten sonra 2006 ve 2007 bu görüş değiştirildi. Önümde iki tane uyuşmazlık var, birisi 2006 yılında birisi 2007 yılında verilmiş iki karar. Birisi Mersin Barosu’nun açtığı bir dava. Mersin Kurbanlı’da Doğu Akdeniz Bölgesi Endüstriyel Entegre Atık Bertaraf Tesisi Projesi. Yerel mahkeme baroyu ehliyetli görmemiş ve baronun açtığı davayı ehliyetten reddetmiş. Biz Avukatlık Kanunu’ndan ilgili maddelerinden atıflar yaparak, İdari Yargılama Usulü Kanunu’na, Anayasa’ya atıflar yaparak bu konunun baronun hukukun üstünlüğünü koruma görevi olan baronun görev alanına girdiğini ve dava açabileceğine karar verdik. Bu 2007’de verdiğimiz bir karar. Yine 2006 yılında, açılan bir davada, dava konusu olan 1/25,000 ölçekli tarım alanının sanayi alanı olarak belirlenmesi yönündeki plan değişikliği. Burada da

yine baronun dava açabileceği yönünde, konunun kamu yararını ilgilendirdiği, hukukun üstünlüğünü korumak görevi olan baronun bu konularda dava açabileceğine yönelik karar verildi. Bu tür konular, özellikle plan konuları, çevre konuları kamu yararını yakından ilgilendiren konular olduğu için, bu tür konularda artık ehliyet, dava açma ehliyeti kamu yararı bağlantısıyla paralel düşünülerek çok geniş düşünölmeye başlandı. Yani bu konuda o anlamda bir ilerleme var. İmar planlarına yine bu şekilde, biraz önce belirttiğim kapsamda, imar planlarına belde sakini sıfatıyla dahi kamu yararı açılabilirliği yönünde kararlar var. Yine son zamanlarda dernekler kuruldu, bu derneklerin açtıkları davalar var. Ankara'da Çağdaş Başkent Derneği, Doğa Derneği başka dernekler var. Mesela bir davada, Avcılar Gümüşpala Dayanışma Derneği, Ambarlı Çevre ve Yardımlaşma Derneği. Bu dernekler kuruluyor, bir tüzük hazırlıyorlar, tüzüklerinde amaçlarını gösteriyorlar ve özellikle kent ve çevre konularında davalar bizim önümüze geliyor. Bu konularda da bu tür derneklerin tüzüklerinde gösterdikleri amaçlar doğrultusunda kent ve çevreyi ilgilendiren konularda dava açma ehliyetlerinin bulunduğu yönünde kararlar verdik, elimde bu yönde kararlar da var. Tabii bu ehliyetli görmenin altında yatan temel neden kamu yararı ve hukukun üstünlüğü kavramları.

Ben ikinci kısım da, mahkeme kararlarının uygulanmaması sorununa kısaca girmek istiyorum. Benim gözlemediğim kadarıyla yargı boyutuyla Türkiye'deki en büyük sıkıntılardan bir tanesi de yargı kararını veriyor, bu derecattan geçiyor, kesinleşiyor, ondan sonra yargının kararları ilişkisi bitiyor, artık elimizden çıkıyor. Bu kararın uygulanması, nasıl uygulandığı, gereği gibi yerine getirildi mi, getirilmedi mi bu konuda sizin takip hakkınız yok, yetkiniz yok. Böyle bir şeye de giremiyorsunuz. Bunu ciddi bir sorun olarak görüyorum. Bu konunun Adalet Bakanlığı'na bağlı mı olur, yoksa bağımsız bir otorite şeklinde, kurul şeklinde izleme kurulu mu oluşturulur, ama mutlaka yargı kararlarının uygulanması, gereği gibi uygulanması konusunda ya da bu konudaki şikâyetleri değerlendirip, karar alacak bir mekanizmanın kurulması gerektiğini, Türkiye'de buna ciddi olarak ihtiyaç duyulduğu kanaatin-

deyim. Biz yargı yeri olarak kararlarımız uygulanmadığı zaman ne yapıyoruz? Önümüze ancak uyuşmazlık gelirse karar verebiliyoruz, o da daha çok şöyle oluyor; yargı kararının uygulanmaması sonucu maddi ya da manevi olarak zarar gördüğünü iddia eden kişi ya tüzel kişilik dava açıyor, bu açılan davalarda biz maddi tazminata tereddütsüz hükmediyoruz. Son zamanlarda manevi tazminata da hükmetmeye başladık. Yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle manevi tazminata faiz de hükmediliyor. Bunlar birden olan konular değil, manevi tazminata hükmedilmesi ciddi bir aşamaydı, manevi tazminata yasal faize hükmedilmesi o daha öte bir aşama. Dava Daireleri yakınlarda verdiği bir kararda manevi tazminata yasal faize de hükmedilmesi gerektiğini karara bağladı. Akıllara şu soru geliyor tabii. Yargı acaba sadece bunu mu yapabiliyor? Ya da yargı kararlarının uygulanmamasının bir bedeli mi vardır? Yargı kararları uygulanmaz, o zaman tazminatını öder yargı kararlarını uygulamaz. Böyle değil tabii ki. Biz diyebileceğimiz kadarını diyoruz, bunu da kararlarımızda söylüyoruz.

Bir başka kararda, idarenin yargı kararını uygulamaması nedeniyle ilgilinin bir zararının doğduğu, bu zararın mutlaka tazmininin gerektiği. Tazminin olması demek, yargı kararlarının uygulanmayacağı anlamına gelmediği, orada yıkım söz konusuydu, yıkım işleminin de idare tarafından mutlak surette gerçekleştirilmesi gerektiği, yıkım işlemi gerçekleştirilse dahi bu geçen sürede ilgilinin oluşan zararının tazminin söz konusu olduğu, tazminatın yargı kararlarını uygulamamanın bir bedeli olmadığına karar verilmiştir.

Yargı kararlarının uygulanamaması nedeniyle açılacak davalarda zaman aşımını süresini yine geniş yorumluyoruz. Normalde İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda malum süreler var. Yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. Maddesi idarelerin 30 gün içerisinde yargı kararlarını uygulamak zorunda olduğu belirtiyor. Bazı mahkemeler bu süreden atıfla yargı kararı 30 gün içerisinde uygulanmamışsa, takip eden 60 gün içerisinde tazminat davası açılması gerektiği yönünde kararlar verdi. Biz bu 30günlük sürenin davacılara değil, idareye tanınan bir süre olduğunu, idarenin

30 günlük süre içerisinde yargı kararını uygulamak zorunda olduğu, idare 30 gün içerisinde yargı kararını yerine getirmemezse ilgililerin kararın gereğinin yerine getirilmesi, yada uygulanmayan yargı kararı nedeniyle tazminat davası açması için 10 yıllık zamanaşımı süresi olduğunu, 2577 Sayılı Yasanın 10. Maddesi kapsamında 10 yıl içerisinde ilgililerin bu haklarını kullanabileceği yönünde kararlar verildi. Sabrınıza teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederim. Konuşmalardan anlaşılıyor ki meydanlarda avukatların savaşı ile zaferler elde edilebiliyor. 27 Mart Perşembe günü Milliyet Gazetesi'nde Cargill Şirketi davasıyla ilgili bir haber vardı. Bu habere göre, tarım arazileri üzerine yasa dışı tesis kurduğu için faaliyetlerine son verilen şirketlere getirilen affın süresini uzatan yasa teklifi TBMM Genel Kurul'unda kabul edildi. Anayasa Mahkemesi 19 Şubat 2007'de bu yasanın yürütmesini durdurmuştu. Böylece yıllardır bu kanunun çıkması için mücadele eden Cargill firmasının önu açılmış oldu. Bu konu mecliste tartışma ortamı yarattığında yasayı çıkaranlar şunu diyorlar, bu firmanın etrafında da bir sürü binalar vardı, Bursa Barosu avukatları neredeydi diye bir soruyla konuyu açmak istiyorlar. Evet Ali Bey, Bursa Barosu avukatları neredeler?

AVUKAT ALİ ARABACI (BURSA BAROSU ÇEVRE HUKUKU KOMİSYONU): Teşekkür ediyorum, hepimize saygılarımı, sevgilerimi sunuyorum. Değerli arkadaşlar Bursa Barosu 1990'lı yılların başına bu yana çevre konularında gerçekten duyarlılık yarattı, ciddi çalışmalara imza attı. Sadece baro değil, Bursadaki diğer sivil toplum örgütleriyle de işbirliği yapmak suretiyle bu çalışmalarını yürüttü. Yani işbölümüne dayalı bir işbirliği oldu zaman, zaman. Zaman, zaman kesintiye uğrasa da bu işbirliği, bugüne kadar bu sürüp gidiyor.

Bugüne kadar Bursa Barosu'nda biz yüze yakın çevre davası açtık. Bazen muhatabımız Başbakanlık oldu, bazen bakanlar oldu, bazen yerel örgütler, belediyeler oldu. Bu yüze yaklaşan davalarda neredeyse %99 oranında bir başarıya ulaşıldı. Başarı derken, sadece lehimize karar al-

dık anlamında söylüyorum. Yoksa uygulama anlamında bir başarıdan söz etmek ne yazık ki mümkün değil. Bu davalardan bazılarını, önemli olanlarını hatırlatmak istiyorum. Orhaneli Termik Santrali davası vardı. Bunda başarı gösterildi, gerçekten arıtma tesisi takılması için biz dava açmıştık o zaman, arıtma takılması sağlandı onda. Bakanlar Kurulu prensip kararı adı altına yasa dışı bir takım kararlar alınmasına rağmen bu yapıldı. Bursa Ovası'na kurulan, Cavit Çağlar tarafından kurulun, Yeşil Şehir adını verdiğimiz 15,000 konutluk bir yapılaşmanın önüne geçildi. Daha doğrusu kararla, soyut olarak önüne geçildi. Halen şu anda o binalar ayakta durmaya devam ediyor, mahkemelerin iptal kararlarına rağmen. Yine Flaş TV' nin sahibinin göklere uzanan gökdeleni var Bursa'da, o da aynı şekilde iptal edildi ve yükselmeye devam ediyor, tam bir kötü bir görüntü biçiminde. Uludağ davaları yer alıyor. Uludağ ile ilgili de üç tane Bakanlar Kurulu kararı iptal edilmiş, şu anda devam eden beş tane dava var. Bunların dördünde yürütmeyi durdurma kararları halen sürüyor. Ama idare de bildiğini okumaya devam ediyor, o da işin başka bir yanı. Ve Cargill, Cargill'le ilgili mücadele bu sene onuncu yılını dolduruyor. Cargill firması çok ünlü ve çok zengin bir amerikan firması, 60 tane ülkede neredeyse faaliyet gösteriyor, 90,000 çalışanı var, yıllık cirosu da geçen açıklanıyordu 88 milyar dolar civarında bir cirosu var. Türkiye'ye 1960'lı yıllarda gelmiş, Bursa'daki faaliyetine 1997 yılında, 1/7/1997 yılında Orhangazi ilçesi sınırları içinde nişasta bazlı şeker fabrikası kurmak için müracaatını yaptığını görüyoruz. O bölge İznik Gölü çevresi ve koruma alanı altında. Korunacak toprak alanları sınırları içinde. Hem 1/100.000'lik çevre düzeni planında bu apaçık belli hem de 1/25.000'lik İznik Gölü çevre düzeni planında korunacak alan olarak yer alan bir bölge. Planlarda bu şekilde yer almış olmasına rağmen 09/12/1997 yılında Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulu aldığı bir kararla bu fabrikaya özel olarak burada böyle bir fabrika kurulmasına izin verdi. Yani hukuka aykırılık ta o zaman, en tepede başlıyor, Başbakanlık düzeyinde kendisini göstermeye başlıyor. Türkiye'de tepe karar alınınca ne olur? Alt kademedeki hiçbir kamu görevlisi buna direnme gücünü kendisinde bulamaz, gös-

teremez. Nitekim Bursa Valiliği Başbakanlığın talebi doğrultusunda hem 1/100.000'lik mevzi imar planları, hem yapı ruhsatı verdi oraya. 1998 yılının başlarında bu izinler verildi. Biz hemen dava açtık o zaman. Dava açtığımız tarih de 1998 yılının 7. Ayı başlarıydı, öğrenme tarihine göre. Mahkeme savunmayı beklemezsizin yürütmeyi durdurma kararı verdi. Yani üç-dört gün sonra yürütmeyi durdurma kararı verilmiş oldu. O sırada daha hiç temel falan atılmış değildi. İşte Bursa'daki sivil toplum örgütleri, TMMOB'a bağlı özellikle, kamu kurumu niteliğindeki meslek odaları, Kimya Mühendisleri Odası, Maki-ne Mühendisleri Odası, Mimarlar Odası, İnşaat Mühendisleri Odası hepsi kendi alanlarıyla ilgili raporlar düzenlediler. Bu arada kamuoyu oluşturmaya başladık biz, 52 tane sivil toplum örgütünü biz bir araya getirmeyi başardık o zaman. Bunların içinde bir sürü işveren örgütleri de vardı, milletvekilleri vardı, o zamanın milletvekilleri, Ertuğrul Yalçınbayır vardı, Yahya Şimşek vardı, Ali Rahmi Beyralı vardı, Turan Tayan vardı sanıyorum o zaman için. Ve işin ilginç tarafı bunun yasalaşmasına doğru, yasa teklifi veren Altan Karapaşaoğlu da vardı, karşı çıkanlar arasında, hem de şiddetli şekilde. Bunların hiç birisi işe yaramadı açıkçası. Sonra 1/25.000'lik planları değiştirdi Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, ardından ona dayalı, onun alt kademesini oluşturan planlara dahil yeni kararlar çıktı, emisyon izinleri çıktı, nihayet dört tane dava olmuş oldu. O davaların dördü de iptalle sonuçlandı netice olarak. Tabi bu davalar devam ederken de bir yandan da inşaat tamamlandı, fabrika tamamlandı faaliyete geçmiş oldu. Emisyon izinleri aldı falan, 2000 yılında. Mahkeme kararları bu şekilde sonuçlanmaya başlayınca idarenin ilk yaptığı iş Bakanlar Kurulu prensip kararı adı altında, tıpkı Bergama'da yaptığı gibi, tıpkı Yatağan'da yaptığı gibi, tıpkı Orhaneli Termik Santrali'nde yaptığı gibi, Bakanlar Kurulu prensip kararı adı altına bir karar çıkardılar, 2002 yılının Temmuz ayında. O zaman ben parlamento üyesiydim, kararı istedim kendilerinden, Bakanlar Kurulu prensip kararını, müsteşarlıktan istedim, Başbakanlık müsteşarlığından. Dediler ki "*Hizmete özeldir, veremeyiz.*" Gizli olduğunu söylediler açıkça. Dedim ki Anayasa'da açıkça yer alan bir karar değil bu,

Cumhurbaşkanı'nın imzası yok bunda, resmi gazetede yayınlanmıyor ama Bakanlar Kurulu kararı. Velhasıl vermediler. Ben soru önergesi verdim başbakan aleyhine, başbakan Bülent Ecevit idi o zaman, ben de Demokratik Sol Parti milletvekiliyim o sıra. Dedim ki Anayasa'da yeri olmayan bir şey, bu kararın anlamı nedir sizce? Bana Şükrü Sina Güral imzalı şöyle bir yazı verdiler. Özetle diyor ki, bu icrai bir karar değil, inhisari nitelikte bir karardır. Yani uygulayıp, uygulamamak kararın muhatabı olan kamu görevlisinin takdirine ait gibi bir şey, çok anlamsız bir şeydi. Şimdi bu da bu şekilde olunca, bu sefer başka yöntemler izlenmeye başlandı. Yasa çıkarmak suretiyle yargı kararlarını bertaraf etmek istediler. Ondan önce tabii şunlar da oldu, plan değişikliğinden öte, mesela ÇED gerekli değildir yazıları aldılar, ÇED' ten muaf olduğuna dair yönetmelik değişiklikleri yaptılar, tarım alanları ile ilgili yönetmelikler, sırf Cargill tanımlanarak çıkarıldı onların hepsi. Dedim ya en son şeye geldi, yasayla yargı kararlarını aşma sınırlarına geldi. Bizim dönemimizde de o zaman endüstri bölgeleri yasasını değiştirmeye çalışmışlardı, ama Cargill'i kurtaracak özellikte değildi çıkan yasa açıkçası. Yeni hükümet döneminde, 58., 59. Hükümet dönemlerinde özel endüstri bölgesi kurulmasına dair hükümler getirildi oraya. Arkasından Bakanlar Kurulu bu yönde bir karar aldı, orasını özel endüstri bölgesi ilan etti. O kadar yarışıyordu ki birbiriyle bunun hemen arkasından da Toprak Koruma Kanunu ve Kullanım Kanunu'nu değiştirdiler. Şimdi bunlar hangisine müracaat edeceklerini sanıyorum tam kestiremediler, yani özellikle endüstri bölgesi ilanına dair karar daha çok işimize yarar diye ona başvurdular, ötekinin başvurma süresi altı aydı, o devam ederken fakat bu arada biz dava açtık Danıştay 10. Dairesi'ne, Danıştay 10. Dairesi yürütmeyi durdurma kararı verdi, yani kendi çıkardıkları yasa ya da aykırıydı Bakanlar Kurulu kararı, işin özeti bu. Bu dava süreçleri devam ederken, Toprak Koruma Kanunu'ndaki o geçici 1. Maddeyle getirilen şirket lehine olan o hükmün başvurma süresini de kaçırmış oldular açıkçası. Özel endüstri bölgesi ilanına dair o karar da belli bir süreçten geçti, o da kesinleşti. Arkasından olmayınca bir daha çıkardılar, Cumhurbaşkanı veto etti, 5578 sayılı yasayı çıkardılar, onumla ilgi-

li Cumhurbaşkanı Anayasa Mahkemesi'ne başvurmuştu, hemen 10 gün sonra yürürlüğün durdurulması kararı verdi Anayasa Mahkemesi. Bizim de daha önce açılmış bir davamız vardı, daha sonra açtık biz pardon onunla ilgili davayı. Bursa'da 3. İdare Mahkemesi yürütmeyi durdurma kararı verdi, ben gelmeden iki gün önce de nihai kararını verdi, o da iptal edilmiş oldu. Buradaki yatırımcı firmayla hükümet arasındaki işbirliği çok ilginç aslında. Anayasa Mahkemesi yürürlüğün durdurulmasına 19/2/2007 tarihinde karar verdi, fakat Resmi Gazetede 22/2/2007 tarihinde yayınlandı. Yani benim bildiğim yürürlüğü durdurma kararlarının ya hemen mükerrer bir sayıyla Resmi Gazete' de yayınlanması ya da ertesi gün yayınlanması gerekir diye düşünüyoruz, işin acil olması nedeniyle, ama üç gün beklettiler. Ertesi gün idare karar verdi, faaliyete devam kararı verdi. Yani 20/2/2007 tarihinde faaliyete devam kararı verdi, gecikmenin nedeni de bu şekilde anlaşılmış oldu. İdareye bu şekilde karar almasını temin amacıyla yapılan bir şeydi.

Şimdi Cargill ile uğraşanlar, mesela bu Cargill davaları, bu Cargill ile karşı çıkan ya da kararları uygulamaya çalışan iki tane valinin merkeze alınmasına yol açtı. Cargill'e karşı çıkan, bununla mücadele etmeye çaba sarf eden milletvekillerinin hiç biri bugün milletvekili değil. Buna karşı çıkan Büyükşehir Belediye Başkanı bir daha seçilemedi. Şimdi o zaman bu kararlar ilk çıktığında, medyada manşet olurdu bu iptal kararları, şimdi hiçbir gazetede yer almıyor, bütün gazeteciler ikna edildi, medya ikna edildi bu konuda. Bir danışmanlık şirketi kurdular, işte basın danışmanı diye getirdiler onu, hatta şurada da var, bir ders kitabı olarak yayınlamışlar, halkla ilişkiler de örnek vaka olarak anlatmışlar. Anadolu Üniversitesi'nde bir hoca, dersinde örnek vaka olarak ele almış. Halka, halka genişleyerek, Bursa'daki işte önemli kişiler ikna edilecek, basın ikna edilecek, karşı olanların en azından tarafız olması sağlanacak, şuraya hediyeler verilecek, şunlar yapılacak, bunlar yapılacak, hepsi yapıldı ve başarıyla sonuçlandı bu. Şu anda Cargill davalarıyla ilgili bizimle hareket eden bir baro var, bir Şehir Plancıları Odası var, zaman, zaman mimarlar odası var, birkaç tane de bizim kadrolu davacılarımız var, yani kesinlikle davayı satmayacak dediğimiz, hiçbir

zaman vazgeçmeyeceğine inandığımız arkadaşlarımız var açıkçası. Arkadaşımız da görür, bütün davalar da vardır onlar, belde sakini olarak yer alırlar. Başka çaremiz yok çünkü, Yeşil Şehir davasında böyle bir şey yaşadık biz çünkü. İlk açtığımız davada, iki tane orada oturan vatandaş, hatta belediye meclis üyesiydi Demirtaş, bir beldeydi orası, belde belediyesi vardı, bir de Gümçed, bir çevre koruma derneği vardı, davacılar onlardı. İki vatandaş ikna edildi, davadan feragat ettiler. Gümçed'in yöneticileri ikna edildi. Ve daha sonra onların parayla beslendiklerini biz öğrendik, itiraf ettiler bize. Ve o dava feragat nedeniyle düştü, biz başka bir şekilde ikinci bir dava açarak sonuca gittik onda.

Şimdi bizim sıkıntılarımız aslında sadece idareyle değil. İdare bizi şey gibi, hep hocam da çok iyi bilir, bu tip davaları uygarca bir davranış olarak değerlendirmiyor idare, bir husumet gibi algılıyor açıkçası, düşmanca bir tavır gibi algılıyor. Yani size vali yüz vermez, ilgilenmez, işte başka bir tavır takınır. Sanki onu daha önceden tanıyormuşuz da ona düşmanca davranıyor, öç alıyormuşuz gibi bir tavır takınıyorlar. Yani bu tabii ki belli bir kültürün yerleşmemesinden kaynaklanan bir şey. Bu en alt tabakadaki kamu görevlisinden en tepedekine kadar böyle. Başbakan da aynı şekilde algılıyor çünkü. Ya da tepede bir Cumhurbaşkanı olsa o da aynı şekilde algılıyor. Oysa bundan kıvanç duymamız gerekir, bu uygarca bir davranış.

Şeye geleceğim gerçekten, bu dava ehliyeti sorununa. Şimdi parlamentodaki süreci de bildiğim için, daha rahat konuşabileceğim bu konuda. İdari Yargılama Usulü Yasasının 2. Maddesi, 4001 sayılı, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişti. Belli bir süre parlamento yasayı çıkarmadı, bir boşluk doğdu. O süreç içinde Danıştay'ın verdiği çok sayıda karar var. Alakalı olan herkes dava açabilir deniliyordu o zaman. O zaman ben Adalet Komisyonu'ndaydım, yasa tasarısı geldi, eski metin aynen alınmıştı oraya. Yani 4001 sayılı yasadaki önceki metin aynen korunuyordu. Dedik ki Danıştay'da madem bu şekilde bakıyor, herkes açabilecek, alakalı olan herkesin dava açma hakkı var, biz ses çıkarmadık açıkçası, o şekilde Adalet Komisyonu'ndan geçti, Genel Kurul'ı indi. Genel Kurul'da çok sayıda sorular geldi, çevre davalarında herkes

dava açabilecek mi diye. Bakan yerinde oturan, o zaman, Milli Eğitim Bakanı Metin Bostancıoğlu oturuyordu, Adalet Bakanı'nın mazereti nedeniyle, hatta ben de notlar falan da gönderdim, Danıştay'ın kararlarını falan da gönderdim o zaman kendisine. O da herkesin çevre davalarında dava açabileceğine dair tutanakların hepsine geçti bunlar, yani yasa koyucunun iradesi bu, herkesin dava açması biçiminde. Geçtik, bu sıkıntılarını bildiğim için Avukatlık Kanunu'nda da aynı şeyleri yaşadık biz. Avukatlık Kanunu'nu yaparken ben alt komisyon başkanıyım o zaman, bunları da gördüğüm için, o baro yönetim kurullarının görevini düzenleyen 95. Maddenin 21. Maddesi benim teklifimle girdi o. Yani insan hakları, hukukun üstünlüğü ve demokrasiyi korumak için mücadele edeceği, bunun için işte her türlü girişimde bulunabileceğine, faaliyette bulunabileceğine dair bir maddeydi bu. Önceki başka maddelerde de var. Ha biz daha da dava açabilecek kişiler genişleyecek diye beklerken baktık ki tam tersi bir tutum almaya başladı, özellikle 6. Daire ve 8. Daire. Bizim baroyu, baroları, ehliyetli kişiler, dava açmaya ehliyetli kişiler görmemeye başladılar. Gerekece de şeydi, kendi meslek yaşamızda bu yöne ilişkin hükümlerin olmaması, faaliyetimizle ilgili olmadığına dair. Yani ben şunu anlamıyorum, yani işte Makine Mühendisleri Odası, kimya Mühendisleri Odası, yani kamu kurumu niteliğindeki odalar, arkadaşlar soruyorum hepinize, eğer bunlar çevreyi korumayacaklarsa, kamu yararına işler yapmayacaklarsa, kim yapacak, kim açacak bu davaları? Kaç kişi açıyor, kaç kişi ilgileniyor bu tip davalarla? İşte inanmış dört, beş kişiyi biz bulabiliyoruz. Eğer siz bu kadar daraltırsanız bu ülkeyi kim koruyacak? Neden bu şekilde bakmıyor Danıştay 6. Dairesi, gerçekten arkadaşşıma sormak istiyorum bunu. Yani bunu sadece alakalı değıller, tüzüklerinde yok bu demek bence yeterli değıl, Anayasa'dan kaynaklanan kamu kurumu niteliğindeki meslek odası meslek kuruluşu. Kamu kurumu niteliğı vasfı bile bence dava açmak için yeterli olması gerekir. Özellikle başkanınız çok direndi, Acar Oltulu. Halen de karşı oyları sürüyor, gerçi emekli oldu sanıyorum şu anda. Halen sürüyor yani, Danıştay İdari Davalar Genel Kurulu'nun birkaç tane kararına rağmen önceki başkan direnmeyi sürdürdü bu ko-

nuda. Ama sevinçle görüyorum bu konuda belli kurallar yerleşmeye başladı. Biraz daha, arkadaşımın da dediği gibi dava açacak kişiler genişlemeye başladı. Ama bir şeye daha takıldım mesela. Bir davamızda belde sakini değilsiniz diye, oradaki kişilerin dava açma ehliyetinin bulunmadığını söylediler. Dava ehliyeti bulunmadığını söyledikleri kişi de Bursa'da oturuyor. Olayın olduğu yer Gemlik, yani Bursa'nın ilçesi. Beldeyi nasıl yorumluyorsunuz, bunu da anlamadım. Onu da çok dar yorumluyorlar. Mahalle mi anlayacağız, sokak mı anlayacağız? Sözlüğe bakıyorsunuz kent diyor, şehir diyor beldenin karşılığı. Yani Bursa'nın sınırları olarak en azından algılanması gerektiği düşünülmeli diye bakıyorum olaya.

AHMET BERBEROĞLU: Siz soluklanırken bir hususa değinmek istiyorum. Az önce söyleyecektim, siz de konuyu açtığınız için müsaade ederseniz kısa bir şeye daha değinmek istiyorum, o da şu; Yargı kararlarının uygulanmaması üzerine yapılacak şeyler neler? Ben bir kısmını söyledim, yapılan şeylerden biri de şu; yargı kararını uygulamamak suretiyle görevini kötüye kullanan ya da görevini ihmal eden, eskiden Memurun Muhekatatı dediğimiz, şimdi 4483 Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun kapsamında bunlarla ilgili suç duyurusunda bulunuluyor, soruşturma izni veriliyor ya da verilmiyor. Bu konuda dava konusu edilebiliyor. Örnek olayımızda Yargı kararını uygulamayan valiye İçişleri Bakanlığı soruşturma izni vermemişti. Onun üzerine Yargıtay Cumhuriyet Savcısı, Danıştay 1. Dairesi'ne, soruşturma izni vermemiş olması dolayısıyla itiraz etti, o itiraz üzerine, 1. Daire verdiği kararla: "... *fabrikası kurmasına olanak tanıyan Bakanlar Kurulu kararının, Başbakanlık ve Çevre Bakanlığı yazılarının kanunsuz emir oldukları anlaşıldığından, bunlara dayanarak yargı kararlarını yerine getirilmemesinde ilgilinin sorumluluğu bulundu.*" Yani valiyi bu kapsamda sorumlu buldu ve soruşturma izni vermemesine ilişkin İçişleri Bakanlığı'nı kaldırdı ve onun soruşturulmasına karar verdi.

ALİ ARABACI: Arkasının biliyor musunuz bunun ne olduğunu?

AHMET BERBEROĞLU: Hayır bilmiyorum.

ALİ ARABACI: Bunun arkası şu oldu; Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı kendi itiraz etti, Danıştay böyle bir karar verdi, o valiyle ilgili takipsizlik kararı verdi. Ve dört tane uygulanmayan mahkeme kararına rağmen. İtiraz ettik onların yargılanacağı 4. Ceza Dairesi'ne. O 4. Ceza Dairesi de bizim itirazımızı reddetti. Ve o vali şu anda Emniyet Genel müdürü. Evet. Yani işler böyle yürüyor galiba Türkiye'de açıkçası. Tabii bunun dış etkilerini de görmek gerekiyor. Amerika'nın bu işteki etkisi, başbakanların bu işteki katkıları, tutum ve davranışları çok etkili. Mesela biz kararlar uygulanmadı diye, çünkü orada başbakan da dorumluydu, başbakan, bakan, Bayındırlık Bakanı, vali, valiyi şimdi anlattık, bu başbakanla bakan, bu Anayasa'nın 100. Maddesi nedeniyle ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin izin vermesine bağlı onların yargılanabilmesi. Ama biz göstermek istedik, bunu bile, bile o şikayeti yaptık. Yani Anayasa'nın 100. Maddesinin suç işleme özgürlüğü yarattığını göstermek için o şikâyeti yaptık, onlarla ilgili de takipsizlik kararı verildi. Tazminat davası açtık, yani İdari Yargılama Usulü Yasası'nın 28. Maddesine göre, manevi tazminat davası. Kimdi açanlar? Bu davayı açan avukatlardı. Demin söylediniz ya, işte avukattır, yıllarca emek vermiş hukuka, bunun uygulanmamasından kaynaklanan bir üzüntü yaşar, bir sonuç almış onun kıvancını yaşamak ister, bunun önüne geçilmesi nedeniyle bizim kişilik haklarımız ihlal edildi dedik. Yani en azından hukuk devletinde yaşama şansını bize vermiyorsunuz, demokrasi kurallarına göre yaşama şansını bize vermiyorsunuz diye. Ve Asliye Hukuk Mahkemesi de son derece anlamsız, gerekçesiz bir takım etkilerin olduğu açık, yani açıkça söylüyorum bunu ve reddetti davayı. Şu anda Yargıtay'da, bakalım Yargıtay ne diyecek? Mesut Yılmaz ile ilgili tazminata hükmetmişti. Bakalım şimdi ne olacak? Yargının ne ölçüde bağımsız olduğunu herhalde gösterecek kararlardan bir tanesi olacak.

Ne yapılabilir yargı kararlarının uygulanmaması nedeniyle bilmiyorum. Fransa'da çok önemli bir örnek var, orada, hocam daha iyi bilir onu, Fransa'daki uygulamayı. Bildiğim kadarıyla bir daire görevli, daire

o kararın uygulanmasını sonuna kadar takip ediyor. Burada da böyle bir düzenleme yapılabilir.

Şimdi Çevre Kanunu görüşülürken, bizim dönemimizde bir tasarıydı o zaman, Ediz Hun'du bizim Çevre Komisyonu Başkanı, orada yine benim bir önerimle bir teklif getirdik, dedik ki çevre davalarına ilişkin verilen mahkumiyet kararlarında Memurun Muhakematı Hakkında, o zaman öyleydi, kanun hükümleri uygulanmaz, verilen hapis cezası paraya çevrilmez, tecil edilmez. En azından etkili bir yöntemdi diye baktık. Fakat bizim ömrümüz yetmedi, kadük oldu o, şu anda çıkan Çevre Yasası'nda bunların hiç birisi yok. Yani bağımsız bir çevre denetim kurulları oluşturulmadıkça çevre müdürlüklerinin de çevreyi kirletenlere karşı ciddi bir etki gösterebildiğini de söylemek son derece zor. Sadece para cezasıyla geçiştirmekle o kirlilik ne yazık ki önlenemiyor.

Şu bence; direnmek. Hukukun üstünlüğü için, hukukun egemenliği için, idarenin hukuk yoluyla yönetilmesi için, daha doğrusu Hocamın dediği gibi Gün Işığında Yönetim için direnmek zorundayız, çalışmak zorundayız. Özellikle hukukçular ve ben buna sadece avukatları katmıyorum, yargıçlar, savcılar, bu mücadelenin içinde yer almazlarsa bir gün gelecek tamamen yok olduklarını görecekler. Güzel sözler artık beni açıkçası cezbetmiyor. Eylemle bütünleşmeyen güzel bir sözün hiçbir anlamı yok artık benim için. Adli yıl açılışlarında güzel nutuklar söylüyoruz, Anayasa Mahkemesi'nin, Danıştay'ın, Yargıtay'ın kuruluş yıl dönümlerinde çok güzel sözler söylüyoruz, ama bunlar eyleme dönüşmüyorsa artık hiçbir anlamı yok gerçekten, hiçbir etki yok ve geldiğimiz nokta bugün bu. Artık yargı kararlarını yasa yoluyla da aşmaya başladık, ne Anayasa dinleniyor, ne diğer İdare hukukunun temel kuralları dikkate alınıyor, böyle bir hukuksuzluk içinde yaşamaktansa bilmiyorum, sonuna kadar direnmemiz gerektiğini düşünüyorum, saygılar sunuyorum, teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederiz Sayın Arabacı. Oturumumuza 10 dakika ara veriyoruz. Bu ara esnasında sorularınızı yine yazılı olarak vermeniz daha iyi olur. Ama zaten o on beş

dakikaların sonunda yeni konular da çıkacaktır. Onlara ilişkin soru da sorabilirsiniz. Yani sorunuz biraz daha detaylı, kapsamlıysa onun anlaşılması açısından yazılı verebilmeniz sesin duyulması açısından daha iyi olur.

Evet ikinci bölüme başlıyoruz, yine aynı sıralama ile gideceğiz ama Sayın hocama ben bu ikinci bölüme başlamadan önce kamu yararının tam olarak anlaşılması için bir iki sorum olacak, yargının idare ile olan çatışmasından kaynaklanana nedenler belki de bu çatışmanın ortadan kaldırılmasına ilişkin, çözüme ilişkin bir soru. Öncelikle kamu yararı kararları stratejik bir karar mıdır? Ülkenin geleceğini ilgilendiren kararlardır çünkü bu kararlar. Anayasamızda kamu yararından ayrı olarak, toplum yararı kavramı da geçmektedir. Bu gerek yargıda gerekse idarenin kullandığı kamu yararı kavramında gerçekten kamu yararı kavramı mı kullanılmaktadır, yoksa bir karışıklık mı vardır. İdarenin işlemleriyle yargı ve idare arasında bir çatışma yaşanmaktadır açıkçası. Bu çatışmanın giderilmesi için yargı bunu bir üstün kamu yararı gibi bir tanımla bazı kamu yararları arasında doğan yarışmanın diğerinin daha önemli olduğuna ilişkin bir kararla üstün kamu yararı gibi bir kavram atılmıştır. Bu üstün kamu yararı tanımlaması da doğru mudur? İdare yasama ile işbirliği içerisinde yargının her koyduğu işte üstün bir kamu yararı kavramıyla izah ettiği şeyi bu defa da yasal düzenlemeler içerisine yerleştirerek örneğin Turizm Teşvik Kanunu'nda ormanlarla ilgili olan kısımlarda, tahsis edilecek alanlarda turizme verilecek alanların daha üstün kamu yararına ait olduğuna ilişkin yasal düzenlemeyle de yine yargının vermiş olduğu bu sorunu çözmüştür. Bunlar bir kavram kargaşalığından öte bir şey değil midir? Kamu yararı hakikaten stratejik bir kavramsa bunun çok özel organlarca, örgütlenmiş organlarca alınması gerekmez mi? Ya da bunun için çok özel düzenlemelerin olması gerekmez mi? Buyurun efendim.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: Efendim şimdi kamu yararının nerede ve ne olduğu yasama meclisi tarafından belirlenir. Fakat uyuşmazlık halinde kamu yararının nerede ve ne olduğunu yargı yerleri belirler. Yasama yasayı yaparken, işte son verdiğiniz örnekteki gibi zaten bütün yasal düzenlemelerin kamu yararına yönelik olduğu varsayılır. Ama kamu

yararına yönelik olduğu varsayılır, hatta bir hukuk terimi kullanalım, o bir karinedir. Karine aksi kanıtlanıncaya kadar geçerli olan şey, nesne yani, kavramdır. Aksi nerede kanıtlanabilir? Yargı yeri önünde kanıtlanabilir, bu bir. İkincisi kamu yararının ne olduğu hukukta ve hukuk felsefecileri tarafından tanımlanamamıştır. Tanımlanamadığı için ayıklama yoluyla bunu tanımlama yolu seçilmiştir. Ayıklama yoluyla ki bunun Fransızca'sı “definasyon par eliminasyon” dur. Böyle olunca bir yerde eğer kişisel bir şey varsa, yarar güdülüyorsa, üçüncü kişileri yararlandırmak ya da onlara zarar vermek yönünde bir uygulama varsa, politik bir uygulama varsa işte orada kamu yararı olmadığı varsayılır. Hatta ben bunu kitabımda duygusal bir amaca yönelik olarak hareket ediliyorsa orada kamu yararı yoktur diyorum. Niçin? Bir kişiyi niye yararlandırmak isteyebilirsiniz? Ona bir sempati duyduğunuz için ya da herhangi bir menfaatiniz olduğu için onda. Peki bir kişiye neden zarar vermek yolunu tutabilirsiniz? İşte orada da ona karşı bir antipatiniz olduğu varsayıldığı için ya da bir başkasını yararlandırmak için o kişiye bir zarar vermek istiyorsanız yine dönüp dolaşip o duygusal alana gelmektedir. Politik amaç ise o da duygusaldır, politik. Çünkü politikada şeyler vardır, partiler vardır, görüşler vardır. Siz bunlardan birini benimsersiniz, niçin benimsersiniz? Bir kere mantıklı olarak onun en doğru görüş olduğunu düşünürsünüz, düşünebilirsiniz. Fakat aslında sempati ve antipatiye bağlı olarak, hele bizim ülkemizde, Karaoğlan derlerdi Ecevit'e. Karaoğlan çok büyük bir sempatiyi ifade eden bir kavramdı Türkiye'de. Karaoğlan lafını İtalyanca'ya ya da Fransızca'ya çevirseniz hiçbir anlamı olmaz onun. Karaoğlan diyorlar, çünkü adam esmer denilebilir. Bizdeki karaoğlan öyle değil. Karaoğlan işte mitoloji de mi neredeyse olan bir kahramanın adı. ... Efendim? Ecevit zenci miydi? ... Zenciye de siyah diyorlar. Zenci nigro dersiniz bir de dayak yersiniz Amerika'da şimdi. Bak o da iyi bir şey söylediniz, biraz sonra vereceğim cevabın içinde bunun da olması lazımdır. Böyle olunca kamu yararı nerededir? O anda, o mevkide, o zamanda ki kamu yararı kavramıyla ondan çok daha sonra olabilecek kamu yararı farklı olabilir. Dolayısıyla bir kere bir konuda kamu yararı var diye karar verdiğiniz

takdirde o “*erga omnes*” derler Latince “her zaman ve her yerde” anlamını taşır ama bundan on sene sonra yirmi sene sonra o değişebilir, objektif olarak değişebilir. Şartlar değişmiştir, o zaman o da değişir.

Şimdi kamu yararı ile bağlantı kurmak biraz zor olmakla beraber Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nde açılan bazı davalar daha sonra o davacılar tarafından geri alındı. Hadi hepinize bilmece bilmem ne sorup da sizi sıkıntıya sokmayayım. Kim açmıştı davayı? Hayrünisa Hanım açmıştı, başörtüsüyle ilgili olarak. Bir müddet sonra ne oldu? O davayı kendi mi geri aldı, muhterem eşi mi geri aldı ne oldu artık onu bilmiyorum ama, işte muhterem eşi de Dışişleri Bakanı oldu ve onu geri aldı. Geri almanın kamu yararına uygun olduğu varsayıldı. Velhasıl o göreceli bir kavramdır. Göreceli bir kavram olması dikkat ederseniz yasalar da öyle nesiller boyu gitmez. Hatta anayasalar nesiller boyu gitmiyor. Amerikalılar hep şeyle övünürler, iki yüz yıldır yaşayan Anayasa bizimki diye. Ve yazılı anayasaların içinde en uzun ömürlü olanı budur, Amerikan Anayasası. O bakımdan da işte baskın kamu yararı vs. kavramları benimkindede de var da kamu yararları bulunabilir bir durumda ama bunların içinde birine ayrıcalık tanımak zorunluluğu ile karşılaşır, yargı yeri karşılaşır, biz öğretilerde bulunanlar böyle bir şeyle hiç karşılaşmayız, çünkü açıklamak mecburiyetinde de değiliz niçin öyle düşündüğümüzü. O şeydir, ahlak sorunudur, bilimsel ahlak sorunudur, hiç gerekçe göstermeden, o gün öyle düşünüyordum, bugün böyle düşünüyorum vs. diye olabilir. Ama yargı yeri işte birisine üstünlük tanımak mecburiyetindedir. Bu noktada hem bir formül söyleyeyim, “*primus inter pares*” derler, “eşitler arasında önde gelen”. Şimdi eşitler arasında önde gelen, bizim idare hukukçuları başbakanla bakanlar arasında bir şey yoktur, astlık-üstlük ilişkisi yoktur, başbakan sadece eşitler arasında önde gelenlerdir derlerdi. Bana göre hiç doğru değil. Niçin doğru değil? Ben bir bakanım, ben bakanlıktan çekildiğim zaman, istifa ettiğim zaman, hemen benim yerime birisini atayabilirler, ama başbakan istifa ettiği zaman ben de gümbürtüye giderim, bütün bakanlar birden gider, bakanlıktan olurlar. O zaman bu nasıl eşitler arasında önde gelen kavramıdır? Bu gerçekçi değildir. Eşitler arasında önde gelen, mesela Roma piskoposu

da dinsel alanda piskoposlar arasında işte eşitler arasında önde gelendir. Roma piskoposunun halk arasındaki adı nedir? Papa. Papa bir piskopostur ve Roma piskoposudur, ama Papa hiç de böyle eşitler arasında önde gelen değildir.

Bakanlar Kurulu kararı, yargısal kararların uygulanmamasına dair, ben yargısal karar diyorum, rahmetli Nurullah Kunter'in izleyicisi olarak, çünkü yargı bir karardır, onun için mahkemelerin verdiği kararlara yargısal karar demek lazım diyordu Nurullah Bey. O Bakanlar Kurulu kararı bana sorarsanız yoklukla malul bir karardır. Yok hükmündedir o. Yok hükmünde olmasının doğurduğu sonuç nedir? Bir kere o kararı iptal ettirmek için süre işlemez. Aradan otuz sene geçse bile onu dava edebilirsiniz, yok hükmündedir ve işte belirli bir ölçüde ehliyet, ehliyet deniliyor ama bizde menfaat terimini daha şey buluyoruz, daha geniş bir kavram, ehliyet daha dar gibi geliyor, işte yok hükmüne bir karar o şeyin, Bakanlar Kurulu'nun Danıştay tarafından verilen kararların uygulanmamasına ilişkin kararları.

Yargı bir ölçüde bağımsızdır dedi Ali Arabacı dostumuz, Yargıtay'dan söz ediyordu. Yargıtay için bu değerlendirme doğru değil. Çünkü Türkiye'de bağımsız olan mahkemeler sadece ve sadece Yargıtay, Danıştay, Anayasa Mahkemesidir. Askeri Yargıtay da bağımsız değildir, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi hiç bağımsız değildir, ilk derece mahkemeleri kesin olarak bağımsız değildir. Hâkimler ve savcılar bilmem yüksek kurlu nedeniyle. Kararlarına karşı dava da açılmıyor. Yargı bağımsızlığı var Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun. Öyle olunca Türkiye'de yargı bağımsız değildir. İşte Avrupa otoriteleri mi ne harekete geçmişti, Devlet Güvenlik Mahkemelerinde askeri üyeyi çıkarttılar dışarı, askeri üyeyi çıkarınca Devlet Güvenlik Mahkemeleri birden bire bağımsız oluverdi. Peki asker üyenin dışındaki üyeler neye tabi. İşte bu hâkimler, savcılar, bilmem neler vs. kurulu kararlarına tabi. Onun için yargı hiç bağımsız değildir.

Bu çevre vs. konularında biliyorsunuz bizim ülkemizde bir insan için komünist dediler mi hayatı kayardı. Sonra bir imar planı için, Kadıköy'de

yapılacak bir imar planına karşı işte çevre derneği mi, yeşiller mi birisi iptal davası açtı, bu iptal davası da çok fakir bir politikacının orada bulunan arazilerini etkiliyordu. Adını söylemeyeceğim, çünkü hala hayatta da şey olur, savunması yok burada, o zaman bir nevi hakaret olur. Bu dedi ki komünizm yeryüzünden kalktı ama onun yerine yeşiller geldi, çevreciler geldi, bunlar komünistlerden daha beter, niçin? Çünkü o imar planını kendi arazilerini yeşil alan haline mi getiriyordu, bir şey oluyordu böyle, onu şey yapmışlardı, o bakımdan onu can evinden vuruyordu. Başka bir olayda da ki olayda da benim verdiğim bir mütalaa üzerine davalar kazanıldı, açılan davalar. Birisinin malına, mülküne bu TMS hepsine el koyunca pek değerli bir zat bu bir gasptır diye bağırırdı. Niçin gasptı? Hukuka aykırıydı, o davalar kazanıldığına göre. Bu zatın Güniz Sokaktaki evini de haczetmeye kalkıştılar. İsim söylemiyorum canım şimdi, burada olmayan insanların. Ben de mütalaa da gasp demedim, genel müsadere dedim o olay için öyle kullandım, Allah'tan gasp dememişim, çünkü savcı gasp diyen hakkında soruşturma açtı. O soruşturmayı hiç umursamadı, bir şey olmadı ona ama ben demiş olsaydım benim başıma kim bilir ne işler açılırdı.

Şimdi bu adama da bir söz verdik susmak bilmiyor diyeceksiniz, onun için bari susayım da hakkımda yürütmenin durdurulmasını vermesin mesela şey. Onu da derhal hatırladım, efendim ilk defa Anayasa Mahkemesi içtihat yoluyla yürütmenin durdurulmasını çıkarttığı zaman ve Amerika Birleşik Devletleri Yüksek Mahkemesi'ni örnek olarak gösterdiği zaman buna karşı çıkan tek isim ben oldum. Erdoğan Teziç vs. daha akla kim gelebiliyorsa anayasa hukukçuları bunu onayladılar. Fakat sonra baktım ki Anayasa Mahkemesi'nin yetkilerinin kısıtlanması şeklinde bir eğilim başladı Büyük Millet Meclisi'nde. Onun üzerine ben görüşümü değiştirdim ve ıstırar halinde kalmıştır dedim. İstırar sözcüğünün öz Türkçe karşılığı galiba zorunluluk, sekiden ıstırar diye kullanılırmış bu. Ben ceza hukukunu da Türkçe okumadığım için, ancak duyduğum zaman söylüyorum. Buna ve bizim hukuk fakültelerinde okuduğumuz, yani Roma Üniversitesi'nde okuduğumuz ceza hukukunda şöyle anlatılırdı, hırsızlık yapmak bir suçtur. Fakat bir anne

çocuğunu, mutlaka beslemesi gereken bir çocuğunu beslemesi için bir marketten süt çalarsa bu suç olmaktan çıkıyor, daha doğrusu çıkmıyor fakat cezalandırılmaz bir hale geliyor. İşte o durum. İşte onun üzerine ben de Anaysa Mahkemesi'nin bu yürürlüğün durdurulması kararlarını ki tuhaf olan durum şudur, hem iptal ediyor hem de yürürlüğünü durduruyor, tuhaf değil, çünkü iptal kararı yürürlüğe girmiyor yayınlayınca kadar. İstirar halidir dedim, buna da en fazla şey karşı çıktı; Sami Selçuk. O dedi bir ceza hukuku kavramıdır, Anayasa Hukuku'na uygulanamaz. Ben de ilk defa ömründe böyle bir şey duydum. Yani ceza hukuku müessesesi, kurumu, anayasa hukukuna uygulanamaz, idare hukukuna uygulanamaz vs. gibi. Öyle olunca şimdi de Anayasa Mahkemesi'nin kararlarına, yürürlüğün durdurulması kararlarına hiç artık karşı çıkmıyorum. Bazılarına uslandı diyorlar benim için. Hayır uslanmak, muslanmak yok, şey oldum, sonucunu görerek böyle bir şeyi yapmanın doğru olduğunu karar verdim.

Sizin bu kamu yararına vs. cevap verebildim mi bilemiyorum ama bu kadar malzeme, evet.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederiz efendim. Efendim buyurun.

KATILIMCI / AYDIN AYDIN : Aydınlık Çevre Derneği başkanım. Atatürk'ün, arkadaşlarımız da görsünler, insan olarak Kızılcahamam'da piknik yaptığı an. Yani 16 Temmuz 1934. Şık, kravatlı, bağdaş kurmuş, o da bir insan. Soğuk su içmiş, o nedenle soğuk suyu içtikten sonra, tabii sıcak yaz günü Temmuz, bu su altın gibi diyor ve akabinde orası 1958 yılında ilk on bir milli park kapsamında soğuk su milli parkı. Bu girişten sonra şunu arz edeyim, soğuk su milli parkı uzay uydu görünüşü, burada da bir reklam. Niye söylüyorum bunu? 1996' da burası turizm alanı olmuş. Yani soğuk su milli parkı giriş alanı, tümüyle yasa kapsamında, yasa dediğim Belediye Meclisince verilen imar planı kapsamında termal turizme yönelik teşvik görmüş. Benim şimdi sorum Sayın Ahmet Berberoğlu'na. Fii tarihinde yani 1996, milattan önce 1996, Belediye Meclisi imar planını turizmi teşvik amacıyla turizme yönelik

ilan ediyor ve burada da teşvik amacıyla Kızılcahamam Belediyesi'nin de ortak olduğu, işbirliği içinde olduğu bir proje var. Sonradan burası altında bodrum katta cennet misali hamam olacak vaadiyle de kamuoyuna tanıtımıyla pazarlayıp satılıyor. Ben de bir Kızılcahamamlı hemşehri olarak istiyorum ki orada yaşayayım, orada ömrümü sürdüreyim, öleyim. Öyle bir kanaatle de biz adlık. Şimdi soru şudur; 1996'daki imar planı 2001'de haberimiz yok iken değiştirilip iptal edilebilir mi? Bu öylesine bir olay ki Anayasadaki ayrımcılık suçu da işlenerek bir kısmını apart otel ruhsat ve yapı kullanma izni veriliyor, bir kısmına da konuta dönüştürüldüğü için verilmiyor, kaplıca suyunu kastediyorum. Niye böyle dediğim zaman da anlaşılıyor ki jeo termal rant aracı olarak başka turizm firmalarına kıt olan rezervler tahsis edilerekten, açık söylüyorum, aleni söylüyorum, akçalı çıkar, rant paylaşımıdır. Bunu nasıl iptal ettirebiliriz, yargının gücü yeter mi buna? Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Sayın Berberoğlu bu on beş dakikalık turların düzeni biraz bozuldu tabii. Soruyu taze, taze cevaplamakta sanırım yarar var. Burun efendin söz sizin.

AHMET BERBEROĞLU: Teşekkür ediyorum, öncelikle şunu belirtmek gerekir ki imar planları çok kısa aralıklar, çok kısa süreler için yapılmaz. Temel olarak imar planları yapılırken bir projeksiyon öngörülür. Mesela 30 yıl, 40 yıl sonrası için şu nüfusu öngörüyorum, bu nüfusun da şu kadar yeşil alana, şu kadar sosyal tesise, şu kadar konut alanına, şu kadar sanayi alanına ihtiyacı var. Ve projeksiyon olarak bunu gördükten sonra planlarsınız ve planlarda sık aralıklarla ve zorunluluk olmadığı sürece değişiklik yapılmaz. Bu temel ilkedir. Ama Türkiye'de maalesef çok sık aralıklarla ve çok sübjektif nedenlerle planlar değiştiriliyor. Buna karşı ne yapılabilir? Buna karşı yapılacak şey dava konusu etmek. Planlar düzenleyici işlem olarak kabul edildikleri için, planlara kaşı dava açmada süre de, planlar, sizin olayınızda meclis tarafından kabul edildikten sonra ilan ediliyor, bu ilandan 30 gün içerisinde itiraz hakkınız var. Bu 30 gün içerisinde ilan etmişseniz ve size takip eden 60 gün içerisinde belediye bir cevap vermemişse takip eden 60 gün içerisinde yani son ilan tarihinden 120 gün içerisinde dava aç-

biliyorsunuz. Ama bu planlara karşı dava açanların, mülk sahiplerinin o beldede yaşamaması, başka yerlerde iskân etmeleri ya da çalışmalarını nedeniyle fiili zorluklar ortaya çıkıyor. Bunu aşan husus da yine İdari Yargılama Usulü Kanunu'ndaki hüküm, düzenleyici işlemlere uygulama işlemi üzerine dava açılabilir hükmüdür. İmar planı üzerine burada bir parselasyon işlemi yapılması, yıkım işlemi tesis edilmesi, kamulaştırma işlemi yapılması gibi bir uygulama işlemi tesis edildiğinde bununla ya da bundan bağımsız olarak dayanan plana dava açabilirsiniz. Biz Daire olarak bunu biraz daha genişlettik, bunu da yeterli görmedik. İlgili, parsel sahibi belediyeye başvuruyor, diyelim plan on sene önce yapılmış, siz gittiniz, böyle bir şey duydunuz, belediyeye başvuruyorsunuz, ben şu parselin malikiyim, taşınmazımın imar durumunu istiyorum. O da size diyor ki on sene önceki planda ya da şu tarihte değişen planda sizin taşınmazınız şu amaca ayrılmıştır. Sizden bundan mutlu oluyorsanız, o amaçla olmasını istiyorsanız, bu cevabın size tebliğinden itibaren 60 gün içerisinde planın iptali istemiyle dava açabiliyorsunuz, bu bir uygulama işlemi kabul ediliyor ve işin esasına girilerek bakılıyor. Esasında da eğer usulü, şekli bir hata yoksa plan değişikliğinde, esasına girildiğinde de bilirkişi marifetiyle de bu plan değişikliğinin gerçekten şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına ve kamu yararına uygun olup olmadığı tespit edildikten sonra bir karar veriliyor.

Ben devam edeyim, ilk konuşmada süremi aştım, Ali Bey' in süresini de biraz gasp ettim, o nedenle bu bölümü çok kısa tutacağım. Söyleyeceklerimi büyük oranda söyledim, benim bu bölümde söyleyeceğim konumuzla alakası olması nedeniyle ihtiyacını duyduğum bir husus, daha önce de belirttim yargı kararlarının uygulanma sürecinin mutlak surette kayıt altına alınması. Bunu belki, bağımsız bir kurul şeklinde örgütlenmeyle, şikayet üzerine ya da kendiliğinden harekete geçen ve bu hareket sonucunda da yargı kararlarının uygulanmasını sağlayan, bu konuda yaptırımlar içeren bir kurulun oluşup yargı kararlarının uygulanması sorununu çözmesi gerekir., Bu ülkemiz için bir sorun. Ama tabii bunun en temelinde yatan husus hukuk bilinci, hukuka saygı, hukukun üstünlüğüne inanç. Bu bilincin ta çocuk yaşta insanlara veril-

mesi, insanların etkin makamlara geldikleri zaman da yargı kararlarını uygulamama gibi bir alternatiflerinin akıllarına gelmemesi. Böyle bir Türkiye'yi temenni ediyorum, hepinize saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederiz. Evet Sayın Arabacı, yine konunun içinde eylemsel olarak geniş yer almanızdan dolayı bütün söz sizde.

ALİ ARABACI: Her bir davanın kendine özgü bir öyküsü var. Galiba her birisi birer kitap yazdırabilir insana. Ama hepsinin ortak özelliği idarenin tutumudur, o kararların uygulanamamasıdır. Büyün bu olumsuz sonuçlara rağmen biz niye uğraşyoruz bunlarla? Bazen çok bezginliğe düştüğümüz oluyor, bazen çok hayal kırıklıkları yaşıyoruz, ama şunu da biliyoruz, bir kültürün yerleşmesi, alışkanlıklarla, toplumun belli konulardaki alışkanlıklarının devamıyla olabiliyor, yıllar sürebiliyor belki bu kültürün oluşması. Belki de diyoruz biz de bir damla da olsa bu kültüre katkı veriyoruzdur diye düşünüyoruz, belki bir avuntu, belki de doğru bilmiyorum, tarih gösterecek onun ne olduğunu. Ama bir şey var ki toplum mücadele etmediği sürece bu hukuksuzluklarla, siyasi iktidarlar istediklerini yapmaya devam edecekler, keyfi davranmayı sürdürecekler, çünkü işte hepimiz biliyoruz, siyasi iktidarlar hukuku sevmiyorlar ne yazık ki. Hep onu aşmanın yollarını araştırıyorlar, Anayasayı yapıyorlar ama ilk ihlal eden onlar oluyor. Yasa yapıyorlar, ilk ihlal eden onlar oluyor. Eğer tepedeki kişiler örnek oluşturmuyorsa toplum da bu kuralsızlığı kendisi benimsemeye başlıyor, kuralsızlık alıp başını gidiyor. Toplumdaki anomi dediğimiz hadise.

Tabii iş yine dönüyor dolaşiyor siyasetin doğru yapılmasına, doğru insanların siyaset yapmasına geliyor. Parti içi demokrasi kurallarının adam gibi işlemesine geliyor. Çünkü gördük ki partilerde tam bir oligarşik yapı hakim. Birkaç kişi bu partileri yönettiği gibi, ne yazık ki ülkeyi de bir aç kişi yönetiyor. Bunu görmemiz gerekiyor ve bu yönetme tarzı da liyakatlı insanların yönettiği bir tarz değil. Türkiye'nin en büyük handikabı bana göre, yıllardır süregelen kötü yönetimdir. Kötü yönetim nedeniyle, büyük olumsuzluklar yaşıyorsak o nedenledir. Örnek

olması gereken insanların topluma örnek olmaması nedeniyle doğan olumsuzluklardır. Bilmiyorum herkesin kendi çapında üzerine düşeni, gerekeni yapması gerektiğini düşünüyorum. Daha başka söz söylemek de anlamsız geliyor, teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ederiz Sayın Arabacı. Yazılı sorularımız var elimizde iki tane. Aydın Bey siz sorunuz sordunuz olarak kabul ediyorum. Ayrıca var mı, yok değil mi? Sorumuz İl Han Özay'a, soru sahibi Eser Atak. Sorumuz; Kent ve çevre suçları bir ihtisas mahkemesi olarak ayrı bir mahkeme biçiminde düzenlenebilir mi, bunun önünde şu anda bir engel var mı?

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: Efendim şimdi yanlış hatırlamıyorsam eğer ihtisas mahkemesi şeklinde bir mahkeme kurulması anayasal bir engelle karşılaşıyor, bunun için, eğer şey olarak işte ceza mahkemesi olarak bunu kurmak istenirse, bu kurulmak istenirse, o takdirde bunun kurulmaması lazım, ihtisas mahkemesi olarak. Fakat genel mahkemeler içinde yani ceza mahkemesi içinde belli yörelerde, mümkün olan yerlerde bir hâkimin bu tür işlere bakan, sırf onlara bakan bir yargıç olarak görevlendirilebilmesi mümkün oluyor tabii. İkincisi çok teknik ve üzerinde fikir birliğine varılamayan kavramlardan örülmüş bir konu olduğu için de öyle bir mahkemede görevlendirilecek bir yargıcın needenli etkili olabileceğinin de düşünülmesi gerekiyor. Bu bakımdan da yabancı örnekler de yok bildiğim kadarıyla. Ama yabancı örnekler yok diye ille bizde de olamaz demek mümkün değil, mümkün olmamak gerekir. Belki de öyle bir ihtiyaç duymamış olabilirler bazı toplumlarda. Bu örneğin 1961 Anayasası'nın yürürlükte olduğu zamanlarda idari yargı için bir eleştiri konusu oluyordu. Bir hanım yazar tarafından, o da hala Allah uzun ömür versin, diyordu ki Fransız konsey detası, Fransız Danıştay'ı demiyorum o bana çok komik geliyor çünkü, komik geliyor ve bir şeyi hatırlatıyor, Cumhurbaşkanımız vardı Cevdet Sunay Fransa'ya bir ziyarette bulundu ve Fransa ziyaretinin sonunda havaalanında gösterdiği ilgiden dolayı Fransız TRT' sine teşekkür etti. TRT'nin açılımı nedir? Türkiye Radyo Televizyon Kurumu. Fransız Türkiye Radyo Televizyon kurumu, çünkü şey, hatta Gaziantep'te mi,

Kahramanmaraş'ta mı ne bin dondurma şirketi en güzel Roma dondurasını biz yapıyoruz diye ortaya çıkmış. Canım Roma dondurasının öyle gizli bir formülü yok. İşte daha mı yumuşak, daha mı sert bilmiyorum, o şekilde. O bakımdan da şeyler başka ülkeler de vardır, bu anlamda istatistikler yayınlıyordu, Fransa'da iki yüz senede sadece 20 tane yürütmenin durdurulması kararı verilmiş, bizde de bir sene de 200 tane yürütmenin durdurulması kararı verilmiş. Fransa'da demek idare hukuka işlemler yapıyor ki yürütmenin durdurulmasına da ihtiyaç yok. Bizde de yaptığı hiçbir işlem hukuka uygun değil ki 200 tane birden verilmiş. O zaman da şeyi hatırladım, Yahudi asıllı Disrali diye bir İngiliz başbakanı vardı, bu adam yalan söylemesini en fazla seven hanım istatistiktir demiş. Adam kadın düşmanı da onun için mi böyle söyledi? Hayır efendim istatistik kelimesi batı dillerinde dişi bir kelimedir. Latin köklü dillerde dişi kelimeler var, erkek kelimeler var. İşte istatistik de dişi olduğu için öyle söylemiş ve şeyi hatırladım, bendeniz efendim RAI' de spikerlik yapıyordum öğrenciliğim zamanında, şimdi haber yayınlıyoruz, İtalya'da bu sene 2.000 km karayolu yapıldı, İsviçre'de hiç yapılmadı. İsviçre'de hiç yapılmadı çünkü İsviçre'nin karayoluna müsait bir coğrafyası yok, bir tane var, Lozan'la bilmem ne arasında, Cenevre arasında. İtalya'da niye o kadar çok yapıldı? Çünkü ihtiyaçları var İtalya'nın. O bakımdan da yani bazı şeylerde yabancı ülkelerin belki hiç ihtiyacı yok, çünkü yok öyle bir sorun, yargısal kararların uygulanmaması diye bir sorun yok, biz de ise bu başlı başına bir anayasal konu. Cevpladım zannediyorum.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Teşekkür ediyoruz. Soru sahibine soralım.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: Aman, aman, ali cenap davrandı. Çünkü genç üniversite öğrencisi.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Eser Atak'ın Ahmet Berberoğlu'na da bir sorusu var. Soru; İmar planlarının bir idari işlem olarak değerlendirilmesi yargı sürecinde kötü niyetli uygulamalara sebebiyet vermektedir. Bir imar planına karşı açılan davada kazanılma

aşamasında idare söz konusu planda ufak değişiklikler yaparak yeni bir idari işlem tesis etmekte ve dava konusu plana açılan dava etkisiz kılınmaktadır. Bu durumda yeni plana yeniden dava açarak yıllar sürecektir bir aşamaya gelinmektedir. İmar planlarının idari işlem olarak değil de bir “kent suçu” olarak nitelendirilmesi ya da daha farklı nasıl bir düzenleme ile bunun önüne geçilebilir?

AHMET BERBEROĞLU: Teşekkür ediyorum. Tabii olayın yasa koyucu boyutu var, yani yasal düzenlemeyi gerektiren boyutu var ama biz bu söylediğiniz sıkıntıyı Daire olarak gördük, uygulamamız şu şekilde, bunu şöyle aşyoruz, ilgili imar planına dava açmış, imar planına dava açarken dilekçesinde bir kısım iddialarda bulunuyor, hem parseline yönelik, hem plana yönelik. Dava devam ederken bilirkişi incelemesi yaptırılıyor, bilirkişiler bu planın şehircilik ilkelerine, planlama esaslarına aykırı olduğunu söylüyorlar, mahkeme de yürütme kabul kararı veriliyor. Bu aşamada plan değişikliğine gidiliyor. Eskiden mahkemeler daha çok şöyle yaparlardı, plan değişti artık, o plan yürürlükte değil, karar verilmesine yer olmadığına derlerdi, konusuz kaldı dava derlerdi. Temyize önümüze geldiği zaman davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğü hususlar hukuka aykırılıklar ya da menfaatini ilgilendiren hususlar yeni planda da eğer halen geçerliyse, davacının sıkıntısı giderilmemişse yeni planda, mesela davacı diyor ki benim taşınmazım konut alanı olmasında turizm alanı olsun, sizin örneğinizden bilgi vereyim. Gerçekten dava devam ederken yapılan plan değişikliğiyle konut alanı değil de turizm alanı olmuşsa tamam diyoruz, karar verilmesine yer olmadığından doğru çünkü isteği gerçekleşmiş. Ama davacının dava dilekçesinde ileri sürdüğü hususlar, hukuka aykırılıklar halen devam ediyorsa yeni planda, biz karar verilmesine yer olmadığına ilişkin kararları bozuyoruz, hayır diyoruz, davacının dava açmaktaki menfaati devam ediyor, yeni planda da durumu değişmedi, dolayısıyla sanki davanın konusu bu yeni planmış gibi bu plan incelenerek karar verilmesi gerekir diyoruz. Bunu bu şekilde aşmaya çalışıyoruz, kararlarımız bu doğrultuda. Bilmiyorum yeterli oldu mu?

KATILIMCI / ESER ATAK : Şimdi aslında ben bunu somut bir ör-

nekle, hem yaşadığım hem de mücadele ettiğim için sordum, Ankara'da biliyorsunuz Başkent hastanesi var Bahçelievler' de yapılmış. Şimdi önce bu Başkent Hastanesi'ne bir plan yapıldı büyükşehir belediyesi tarafından ve oranın kat yüksekliği dört kattan yedi kata çıkartıldı. Oraya o dönemde odalarımız, ben de bir oda mensubuyum Şehir Plancıları Odası'nda Ankara Şube Başkanlığı yaptım bir süre, o plana dava açıldı ve tam bilirkişi lehimize geldi, tam kazanılma aşamasında şöyle bir şey yapıldı, biliyorsunuz Bayındırlık Bakanlığı'nın sağlık yapılarıyla ilgili bir plan yapma yetkisi var. Resen bu sefer Bayındırlık Bakanlığı böyle bir plan yaptı, tekrar yeni baştan incelendi dosya, sonra yine bu plana da bilirkişi raporu tam lehimize sonuçlandı, olumlu geldi. Tabii bunlar yıllar süren süreçler aslında. Yine bizim kazanma aşamamızda bu sefer Bayındırlık Bakanlığı kat yüksekliklerinde 15 cm, 20 cm değişiklik yaparak yeni bir plan onadı. Ama bu sefer sizin bahsettiğiniz şey ne yazık ki gerçekleşmedi, bilmiyorum muhtemelen sizin daireye gelmiştir o plan da, yine yeni bir dava olarak nitelendirildi bu, yeni bilirkişilere gitti ama bu sefer bilirkişiler çeşitli etkilerle mi bilmiyorum, nasıl seçildi onu da bilmiyorum, bu sefer tam olumsuz bir rapor ortaya çıkardılar ve bu sefer aleyhimize işledi. Tabii bu beş-on yıla yayılmış bir süreç ve, burada gerçekten hukukun katledilmesi süreci var. Yani o kadar güzel işlemiyor ve benim hani özellikle bu imar planları konusunda cidden çok kötüye kullanılıyor.

Bir örnek daha vereceğim, Eskişehir yolunda Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği'nin bir arazisi var, 140.000 m² büyüklüğünde, çok büyük bir arazi, orada büyükşehir belediyesi yine oradaki inşaat alanı hakkını arsanın bir buçuk katından beş katına çıkartan bir plan değişikliği yaptı, bundan iki sene evvel yanılmıyorsam. Ona yine dava açtık oda olarak, Mimarlar Odasıyla ortak olarak Şehir Plancıları Odası. Yine bilirkişi raporu lehimize geldi fakat bu sefer büyük şehir belediyesi oraya bir kentsel dönüşüm alanı ilan etti ve yeni bir statüye soktu.

Yani gerçekten işimiz zor. Yani hukukçular olarak da zor, biz bu alanda mücadele eden kişiler olarak da zor. Yani burada sermaye istediği zaman istediği şeyi çok kolay, çeşitli yolunu yöntemini bularak, Baş-

kent Üniversitesi'ne hatta üstün kamu yararı şeyi verildi en son davada. Onun da yolunu yöntemini bularak bizi bir şekilde aşmayı başarıyorlar. Ali Bey' in söylediği gerçekten çok önemli bir husus var. Bu konuda mücadele sürecini gerçekten kuvvetlendirmemiz gerekiyor. Çünkü insan olarak neye değer verdiğimiz, nasıl yaşamak istediğimiz, nasıl bir dünya kurmak istediğimiz sorularının altında yatıyor aslında her şey. Teşekkür ediyorum, sağ olun.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Sayın Ahmet Demirtaş'ın Sayın Arabacı'ya yöneltmiş olduğu bir soru; 116 orman fidanlığından 39 tanesinin kapatılması ve satılmasına Kırsal Çevre ve Ormancılık Sorunları Araştırma Derneği olarak yargıya başvurduk. Dava önce yürütmeyi durdurma, sonra da iptal kararıyla sürdü. Çevre ve Orman Bakanlığı dava sürerken beş fidanlığı yürütmeyi durdurma kararından sonra bir fidanlığı sattı. Öte yandan dava konusu edilen 33 fidanlıklar işlevsiz durumda. Bugünler de ise bakanlık kapatılanların eksikliğini duyduğundan olsa gerek yeni fidanlıklar açmak hazırlığı içinde. Satılan fidanlıklar konusunda yapılabilecek bir şey olmadığı bize söylendi. Peki yapılanlar, yapanın yanına kar mı kalacak?

ALİ ARABACI: Sağ olun. Kalmıyor mu Türkiye'de? Herkesin yaptığı yanına kar kalıyor, kamu görevlilerine hiçbir şey olmayacaktır. Böyle işliyor ne yazık ki Türkiye'de işler. O satış işlemlerinin iptali için sınıyorum dava açmak gerekecek tekrar, süreleri önemli, o süre içinde dava açmak gerekiyor. ... Bütün idari kararların kamu yararına yönelik olması gerekiyor. Kamu yararına olup olmadığını da işte yargıçlar değerlendiriyor.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Fidanlığın satıldığı kurlardan bir tanesi de Adalet Bakanlığı.

ALİ ARABACI: Evet şimdi oraya gidersek başka şey, mesela Kargil firması Ülker'le ortak. Ülker de kiminle ortak olduğunu biliyorsunuz. Yani başka şekilde yürüyor galiba bu işler. Nişasta bazlı şeker üretimi yapılıyor, yani yapay şeker üretiliyor. Şeker pancarı alanları sürekli daralıyor bu arada. Oysa şeker pancarından şeker üretimi Türkiye'nin ihti-

yaçlarını rahatlıkla karşılayabilecek durumda. Bir sürekli onun aleyhine kotalar yükseltiliyor, şu anda %15 civarında falan yapay şeker üretimiyle ilgili. Cargill lehine sürekli kararlar alınıyor. Dünyadaki kullanım oranı yapay şekerin %2 civarlarında falan, Türkiye’de şu anda %15.

KATILIMCI / AHMET DEMİRTAŞ : Teşekkür ediyorum Ali Bey de. Aslında orman fidanlıklarının özellikleri yeterince bilinmiyor sanıyorum. Diyelim ki Cargill denilen şirketin arazisininin 212 dekar büyüklüğünde olduğunu ...

ALİ ARABACI: O kadar evet 212.000.

KATILIMCI / AHMET DEMİRTAŞ : Oysa orman fidanlıkları binlerce hektar, yani on binlerce dekarlık alanlardan söz ediyoruz. Kaldı ki ormancılık da çok kendine özgü özellikleri olan bir etkinlik alanı, o fidanlıkların yerini başka bir şekilde doldurma kapatmak olanağı da yok.

ALİ ARABACI: Vallahi işte onu derleyip, toparlayıp, ciddi bir çalışma yapıp, dava açılabilir sanıyorum o konuda. Yani mesela biz Uludağ’da, Uludağ Millî Parkıyla ilgili çalışmalarımız, epey davalarımız oldu, ilk planda Bakanlar Kurulu 1998 yılında aldığı bir kararlar 8.700 hektarlık alanı kış sporları turizm merkezine ayırdı, ilan etti orasını. Onu iptal ettirdik, karar kesinleşti 2000 yılında. Yeni bir Bakanlar Kurulu daha. Yine millî parktan belli bir kısmı almak suretiyle turizm merkezi alanı ilan ettiler. O iptal edildi, kesinleşti, hadi yeni bir karar daha Bakanlar Kurulu’ndan yine alanı daraltmaya yönelik. Nasıl yetişeceğiz biz buna? Şimdi geçenlerde Cargill’in çok önemli bir yetkilisinin gazetede bir demeci vardı, bu davalarla ilgili avukatlara ödediği para 2.500.000 dolarmış biz cebimizden harcıyoruz bu paraları. Yetişemiyoruz, son derece kısıtlı imkânlarla bu işleri sürdürmeye çalışan kişileriz. Yani eşkiyanın ne yapacağı beli olmaz diyorlar ya artık o kerteye geldi iş.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Ahmet Bey tamam mıdır sorunuz efendim. Oturumumuzu burada sona erdirmek üzereyken sorusu olan varsa tabii hemen alalım, başka? Önce Kurulumuz üyesi Fevzi Bey’ den.

KATILIMCI / FEVZİ ÖZLÜER : Ahmet Bey' e bir sorum olacak. Açılacak tazminat davalarıyla ilgili on yıllık bir zamanaşımı süresi söylemişti, neden on yıllık bir zamanaşımı süresi öngörüyorlar? Yani mahkeme kararlarının uygulanmaması bir süreye tabi olmadığına göre idareye başvuru tarihinden itibaren verilecek yanıtla birlikte 60 gün içinde ve her daim bu yargı kararlarının uygulanmaması karşısında dava açmak neden mümkün değil diye bir soru sorayım. Bir ikincisi tüzel kişiliklerin manevi tazminat talepleriyle ilgili aldıkları kararlar, biraz önce Ali bey vurgulamıştı, tüzel kişiliklerin avukatları olarak açtık diye. Neden tüzel kişilikler adına açmadınız?

ALİ ARABACI: Var, var baro da var. Davacıardan bir tanesi baro. Orada sekiz-on tane davacı var.

KATILIMCI / FEVZİ ÖZLÜER : Bu konuda Ahmet Bey' e bir sorum olmuş olsun. Üçüncüsü de imar planları iptal edilinceye kadar pek çok durumda biliyorsunuz ruhsat ve yapı işletme izinleri verilmiş oluyor ve imar planları iptal edildiği anda da mahkemelerde açılan ruhsat ve yapı işletme izin belgelerinin iptali ile ilgili davalarda yerel mahkemeler genelde plan davaları iptal edilinceye kadar yürürlükte olduğu için buna uygun olarak verilen ruhsat ve yapı işletme izinlerinin hukuka aykırı olmadığı yolunda karar veriyorlar. Fakat imar planları düzenleyici bir idari işlem olarak iptal edildiğinden, iptal kararları makale şamil olduğundan neden bu yönde ki kararlarda ruhsat ve yapı işletmeleri izin belgeleri için de uygulanmıyor? Yani bu kararlar bir tür yok hükmünde, ruhsat ve yapı işletme izin belgeleri yok hükmünde sayılmıyor, yani geçmişe yürüdüğüne göre iptal kararları bu verilen izin belgeleri de neden yok hükmünde sayılmıyor diye sormak istiyorum. Teşekkür ederim.

AHMET BERBEROĞLU: Ben teşekkür ederim. İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. Maddesinde idarelerin yargı kararlarını en geç 30 gün içerisinde uygulayacağına ilişkin bir hüküm var. Yargı kararı kesinleştikten sonra 30 gün içerisinde idare uygulamamış, aradan belli bir süre geçtikten sonra ilgilisi müracaat etmiş, yargı kararlarının uy-

gulanmaması nedeniyle tazminat istemiş. Orada da mahkeme şöyle bir yorum yapmış, 30 gün içerisinde uygulamadı, karar kesinleşti, 30 gün içerisinde uygulanmadı o zaman takip eden 60 gün içerisinde ya dava açacaktınız ya da idareye başvuracaktınız. Dolayısıyla 120 gün içerisinde yani kararın kesinleşmesinden sonraki 30 günlük süreden sonra ki 120 günlük süre içerisinde 10. Maddeyi işletirseniz, dava açman gerekirdi deyip süreden reddetmiş. Bu süre ret kararını bozarken daire süreyi daha geniş yorumlayarak diyor ki 30 günlük süre idarenin yargı kararını uygulamak zorunda olduğu süre, bir kere idare bunu uygulamak zorunda. İdare bu süre zarfında bunu uygulamazsa ilgilinin kararda belirttiği gibi bu süreden sonra 120 gün içerisinde değil, 10 yıl süreyle bu istemde bulunma hakkı var. İlgili isterse 9 sene bekler uygulamasını idarenin. İdare uygulamadığı zaman 10. Maddeyi çok rahat işletebilir. Yani 9 sene sonra idareye başvurarak 9 yıl önce kesinleşen şu kararı uygulayın, uygulamıyorsanız bana şu tazminatı ödeyin der. 60 gün içerisinde bu istemine olumlu bir cevap verilmezse takip eden 60 gün içerisinde davasını açabilir. Yani 10. Maddedeki bu 120 günlük süreyi 10 yıllık sürede ilgilisi istediği zaman talepte bulunabilir, karar bu yönde bir karar. Yani süreyi daraltan değil, genişleten on yıllık süreye yayan bir karar. O kararda bahsi geçen bir başka husus da bu konuda bir yasal düzenlemenin olmadığı. Yani idarenin yargı kararlarını uygulamaması üzerine açılacak davalarda bir yasal süre olmadığı bu nedenle bunun zamanaşımı süresine kadar yayılması gerektiği yönünde bir yorum yapılmış, yani genişletici bir yorum, karar bu şekilde.

Diğer sorunuz kazanılmış haklar ile ilgili bir soruydu. Tabii mevcut bir imar planı yapılıyor, imar planı yapıldıktan sonra inşaat ruhsatları veriliyor, ilgililer o inşaat ruhsatlarına dayalı olarak inşaatlarını yapmaya başlıyorlar, bir kısmı bitiyor, bir kısmı bitmiyor. Bitmişlerse yapı kullanma izin belgesi alıyorlar. Bu imar planları ya yargı kararlarıyla iptal ediliyor veyahut iptal edilecekse ya da kaldırılacaksa idare yeni bir işlemle bunu ortadan kaldırıyor. Yargı kararıyla iptal edildiği zaman iptal kararlarının idare hukukun temel ilkelerinden ilk tesis edildiği ana dönülüyor o zamana kadar ki işlemler. Bu yönüyle haklısınız ama tabii

yoklukla malul demek, yokluğa hükmetmenin çok şartları var, yani bir imar planı hukuka uygun olarak alınmış bir karar, uygulanmış, ona uygun olarak yapı ruhsatı verilmiş, ilgili de bu imar planına, henüz iptal edilmeden bu imar planına uygun olarak inşaatını yapmış, dolayısıyla buna yokluk demek, buna yoklukla hükmetmek çok kolay değil, nitekim hiçbir kararda da yokluk şeklinde hüküm kurulamadı. Çünkü bir işlemin yok olmasını gerektiren, yokluğa hükmetmeyi gerektiren şartları taşımadığı sonucuna varıldı. Yapılması gereken şu uygulamada da iptal edilir edilmez idarenin hemen inşaatı durdurması gerekiyor hangi aşamadaysa, o durdurduğu ana kadar ki kısım için kazanılmış hak deniyor. Bunun istisnası kararlar da verildi ama şöyle dendi orada da eğer imar planı iptal edilmişse artık bu inşaat ruhsatının dayanağı kalmamıştır, yokluk denmedi ama buna dayalı olarak inşaat ruhsatının da iptali gerekir ve yapının yıkılması gerekir akabinde. Ancak ilgili inşaatını mevcut plana göre yaptığından dolayı tazminat hakkı saklıdır diye verdiğimiz kararlar da oldu, daha çok verilen kararlar ise ilk söylediğim şekilde. O kısma kadar kazanılmış hak olduğu yönünde.

Diğer sorunuza ilişkin olarak, orada açılan davalarda baro da var, odalar da var, şahıslar da var. Yani 10-12 tane davacısı var, şahıslar, baro, odalar, Mimarlar Odası, Makine Mühendisleri Odası, Şehir Plancılar Odası hep birlikte dava açmışlar. Orada bir kısmında mahkeme esasına girmiş, esastan karar vermiş, baro açısından ehliyet demişti. Ben baro kısmını sadece anlattım, yoksa esasa girilip kararlar verilmişti.

KATILIMCI / FİKRİ BALCI: 1973-1974 yıllarında yaptığım bir araştırmaya göre bir kişilik kent alanı, yedi kişilik kent alanı bir kişi için ayrılmıştı. Şimdi kentin çevresini geziyorum, görüyorum bu rakam ada parsel numaralarının artmasından, gerek kentin genişlemesinden bu en as iki katına katlandı. Şimdi bu iki katına katlayan şehrin götürdüğü arazi tarım arazisidir. Herkesin bildiği gibi 28.000.000 tona kadar çıkan hububat üretimi düşse, düşse düştü 16.000.000'a. şimdi bu şekildeki bu konferansı ben burada okuduğum zaman zannediyordum ki bu gibi sorunlar gündeme getirilecek, şehrin böyle talan edilmesi, tarım arazilerinin yok edilmesi burada anlatılacak, çözümleri buluna-

cak veyahut ilgililere önerilecek falan diye böyle bir konferans aklıma geliyordu. Ama geldim, gördüm ki burası şöyle olmuş, burası böyle olmuş. Bir kere en başından egemenliği bizler sindirememişiz. Aydınlar olarak bizler içimize sindirememişiz egemenliği. Demokrasiyi hiç kabullenememişiz, demokrasiyi de sizler kullanıyorsunuz, hepsini sizler kullanıyorsunuz, teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Sorunuz nedir, sorunuz.

KATILIMCI / FİKRİ BALCI: Sorum da bu, eğer gücünüz yeterse yani bu tarım arazisinin 16.000.000 tona düşen, 18.000.000'dan 16.000.000 tona düşüren bu tarım alanlarının ziraat dışı kalmasını gündeme getirebiliyorsanız herhangi bir ilgili yerde, bunu yapmanız mümkün olur mu olmaz mı bilmiyorum yani, onu rica ediyorum sizden.

ALİ ARABACI: Şimdi bizler gücümüzün yettiklerini yapmaya çalışıyoruz ama önemli olan halkın gücü. Halkın gücünün o kişileri, o yöneticileri belli bir yere getirmesidir. O da siyasi partilerin görevi. Demokrasi diyorsunuz ...

KATILIMCI / FİKRİ BALCI: Bakınız hepimiz aşağı yukarı siyasi partilerden geliyorsunuz, hep siyasi yerlerden geliyorsunuz yani.

ALİ ARABACI: Ama biz sıfatla burada bir şey söylemiyoruz.

KATILIMCI / FİKRİ BALCI: Şimdi burada değilseniz başka yerde arkadaşınız var, şeyiniz var, zaman, zaman o görevi siz üstleniyorsunuz.

KATILIMCI / FİKRİ BALCI:: Bunu mecliste söyleyene, Millet Meclisi'nde.

KATILIMCI / FİKRİ BALCI: Söyledim, mecliste reddedildim. Türk milletinin egemenliğini siz kullanıyorsunuz dedim ve bunu yabancı uluslar kullanıyor dedim, aynen. Onlar da aradan üç ay geçti bir cevap verdiler, biz egemenliği millet adına hiç kullanmadık, hiç de kullanmayacağız dediler. Sizler kitaplarda anlatacaksınız, türkülerde okuyacaksınız, konferanslarda söyleyeceksiniz ki millet öğrensin, millet nasıl öğrenecek bunu. 18 yaşındaki bir çocuk liseyi bitirmiş, gelmiş hukuk fakültesine oturmuş dersliğe sizin yazdığınız kitapları okuyor, sizin söy-

lediklerinizi dinliyor ve öğrendiği de o kalıyor. Ama siz egemenlik nasıl kullanılır, nasıl gider, nasıl gelir onları öğretmekten şeysiniz. Hepinize teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Fikri bey çok teşekkür ederiz, mesajınız alınmıştır. İlgili yerlere ilgili kişiler değerlendirir. Soru olarak başka sorumuz yoksa, var mı, son bir soru, buyurun Ahmet bey.

KATILIMCI / AHMET DEMİRTAŞ : Oturumun başında siz de anımsattınız ama, saygı duyduğumuz Ümit Doğanay 1974 yılında Mimarlar Odası Dergisinde yazdığı bir yazıda kamu yararıyla toplum yararının kavram olarak birbirinden farklı olduğunu belirtiyordu. Bu gerçekten günümüzde de böyle mi algılanıyor, böyle mi algılamamız gerekiyor, ikisi aynı mı? Toplum yararı ve kamu yararı.

OTURUM BAŞKANI: Kime soruyorsunuz?

AHMET DEMİRTAŞ (KATILIMCI): Konuşmacıların hangisi üzerine alınırsa.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Şimdi bu soruyu ben Sayın Özay hocamıza cümle içerisinde sormuştum, o da bir şekilde anlattı. Zaman, mekan, çok detaylı olmasa bile. İsterseniz buyurun efendim açıklığa kavuşturalım bu konuyu.

PROF. DR. İL HAN ÖZAY: Efendim beyefendi biliyor, kitaplar yazıyorsunuz, anlatmıyorsunuz dedi, o noktadan başlayayım. Ben milliyet Gazetesi'nde bir yazı yazmıştım, çünkü Sayın ve merhum Özal egemenlik kayıtsız şartsız milletindir sözüne sığınarak yasama meclisinin üstünde başka hiçbir gücün olmadığı tezini savunuyordu. Ben de egemenliğin kaydı ve şartı başlıklı bir yazı yazdım ve dedim ki egemenliğin kaydı ve şartı Anayasadır. Dolayısıyla yasama meclisi de Anayasa'nın üstüne çıkamaz, dışına çıkamaz, çıkmaması lazımdır. Eğer gücünüz yeterse dedi o muhterem bey, sayın bey, sayın işte adını unuttum, Ankara'nın imar planını yapan yanılmıyorsam Jansen isimli bir yabancı uzman, Atatürk zamanında, bunu uygulamaya gücünüz yeter mi diye soru sormuş, Atatürk'e soruyor hem de bunu. Dolayısıyla imar planı

yapılınca işte onu uygulamaya gücü yeter mi, kim uygulayacaksa, belediye, vs. il özel idaresi, şu, bu.

Yoklukla ben de Bakanlıklar Kurulu kararı yoklukla maluldür dedim, yokluk gerçekten de Bakanlar Kurulu kararı bakımından demiyorum, onun kesinlikle yoklukla malul olduğuna inanıyorum. Anayasa Mahkemesi bu yokluk kavramını kullandı, ne zaman kullandı? Tabiri mazur görün şey arasında, yani basında vs. yer alan adıyla kıyak emeklilik diye bir kanun vardı. Kıyak emeklilik Kanunu, orada işte bir gün bile milletvekili olarak görev alsa ona en yüksek dereceden emekli maaşı bağlanacağı vs. ye ilişkin bir düzenleme vardı. Bu düzenleme Anayasa Mahkemesi'ne götürüldü, Anayasa Mahkemesi iptal etti, geri geldi, aynı yasaı tekrar kabul edip tekrar Anayasa Mahkemesi'ne gönderdiler, yani dava açıldı ona karşı. Bu böyle sekiz mi, dokuz kere gitti geldi. Aynı hükümleri içeren yasa, buna karşılık Anayasa Mahkemesi sonunda, baktı ki bununla başa çıkamayacak önüne getirilen son yasanın yoklukla malul olduğunu söyleyerek onu attı yani hukuk düzeninden. O zaman o bitti zannedildi, fakat yedi canlı mıdır, sekiz canlı mıdır nedir, bugünlerde yine galiba böyle bir şey ortaya çıktı emeklilikle ilgili vs.

Kamu yararı-toplum yararı, Sayın Doğanay'ın o yazısını görmedim ama gerçekten de toplum yararı demek doğru değildir, kamu yararı demek daha doğrudur. Çünkü toplum denildiği zaman gayrı ihtiyari sayısal olarak bir topluluk göz önünde canlandırılıyor. Kamu dediğiniz zaman bu yok, kamuoyu, nerede bu kamu? Onu sayısal olarak anlatmak mümkün değil çünkü kamu yararı bir tek kişinin yararı olabilir. Bir ambulans düşünün İstanbul'un en kalabalık yerinde ve en kalabalık saatinde bütün trafiği durduruyorsunuz, sırf o ambulansı hastaneye yetiştirmek için. İçinde bir kişi var ve araç kullananlardan da çoğunlukla küfrediyorlar orada bloke edilmiş olan hallere. Sonra ne bileyim bir yere geliyorsunuz o sokaktan geçemiyorsunuz, sokaktan geçemiyorsunuz çünkü oraya itfaiye aracı gelmiş yüksek bir apartmanın çatısına merdiveni dayamış ve ne yapıyor? Çatıya kaçmış olan bir kediyi kurtarmaya çalışıyor. Niçin? O kedinin kurtarılmasında bir kamu yararı var. Bir tek kişinin hastaneye yetiştirilmesinde bir kamu yararı var. İçinde hiç kimsenin oturmadığı

bir binada yangın çıktığı zaman itfaiyenin yine bütün yolları kapatarak o yangını söndürmesinde kamu yararı var. O bakımdan da kamu kavramı sayıyla ifade edilebilecek bir kavram değil, o felsefi bir kavram. Kamu yararı da dolayısıyla o felsefi kavrama bağlı olan.

Şimdi Sayın Başkan benim sorulara cevap vermemde bir kamu yararı olduğunu düşünüyor herhalde. Niçin? Bana mesela diyor ki size şöyle bir soru soracağım, benim hazırlanmamı sağlamak için. Size son söz vereceğim dedi, yani ne yapmak lazım ki bu bütün şikayet ettiğimiz durumlar ortadan kalksın. Burada benim vereceğim cevap çok kolay, benim kendi şeyim değil, hocamın, sevgili hocamın sözü bu. Sevgili hocam dediğim zatı, hiç olmazsa ismimi duymamış olan hiç kimse burada yoktur, Sıddık Sami Onar. Ben onun kürsüsünü de işgal ettim, araştırma merkezimize de onun adını verdirdim, İstanbul Üniversitesi'nde. Bunlar en yakın çalışma arkadaşı merhum Profesör Lütfü Duran'la hiç anlaşılamazlardı. Niçin anlaşılamazlardı? Lütfü bey bitmiştir, gitmiştir, batmıştır vs. diye, yani şuradaki kötümserliğin çok daha ötesinde bir şekilde her gün konuşurdu, ederdi. Kendi kendine konuştuğu zaman bile belki öyle diyordu, onu bilmiyorum. Çünkü rahmetli hoca biraz tuhaftı. İdare hukuku ders notları diye bunun bir kitabı var. Kitabının ön sözünde diyor ki bu diyor öğrenci için yazılmamıştır diyor. Ben derste ne anlatacağımı hatırlamak için bu kitabı yazdım. Hiç de böyle bir şey değil, ders kitabı olarak kullanılıyordu tabii öğrenciler tarafından. Neyse o bitmiştir, etmiştir, şöyle olmuştur, böyle olmuştur, vs. dediği zaman, bir sınav sonucu hepinizi öğle yemeğine götürmüştü hoca. Şu sözünü hiç unutmuyorum, Lütfü bey dedi, bizler toplumun doktorlarıydık dedi. Nasıl ki bir doktor hastasını ölüme terk edemez, son ana kadar onu kurtarmaya çalışır, işte biz de son ana kadar kurtarmaya çalışmalıyız derdi. Ve hoca 75 yaşında öldü. 75 yaşında, emeklilik yoktu o zaman, emekli de olmamıştı, günde on-on beş tane gazete okurdu. Bu on-on beş tane gazete, ben de dört tane okuyorum ama benim okuduğum dört gazete hepsi aşağı yukarı aynı şeyde, aynı görüşte, onun için isimlerini vermeyeceğim bu gazetelerin. Hocanın okuduğu on-on beş tane gazetede sağda olan vardı, solda olan vardı, bilmem nerede,

havada olan vardı, yerde olan vardı. Yani siyasi yelpazede hep şeyler ve hepsi hakkında fikir yürütürdü. Mesela şey vardı Ahmet Kabaklı isimli bir yazar vardı, bu hala hayatta galiba, işte o bir şey yazmış, hoca da işte böyle yazmış ama yine kabakça bir şey söylemiş, halbuki o doğru değil falan diye onları yorumlardı. O bakımdan da şimdi hukukçular, hele kamu hukukuyla uğraşanlar, hele benim gibi böyle kürsülere çıkıp da karşısında kendisini hayran, hayran dinleyen genç insanlar bulanlar, dizden söz etmiyorum, siz yaşlısınız genç değilsiniz, sonuna kadar çalışmaları lazımdır çare bulabilmek için. Gerçekçi olmayabilirler, bu adam da neler söylüyor, doğru değil diyebilirler, bunun en çarpıcı örneği şeydir, Noam Chomski isimli bir adamdır. Bu Noam Chomski bir teori ortaya atmış, o teori çok beğenilmiş, herkes bunu şey yapmışlar, bunun etrafında toplanmışlar fikir olarak. Fakat sonra herkes terk etmiş, bu adam tek başına kalmış. O fikri savunan tek insan bu dünya yüzünde. MIT olarak kısaltılan Massachusetts Institute of Technology Üniversitesi herife bir kürsü verdi. Öğrencisi var mı, yok mu, bilmem ne, onu dinleyen var mı, yok mu değil ama adam durmadan yazıyor, konuşuyor, burada da geldi galiba geçen bir vakitlerde. O bakımdan, işte Sayın Arabacı da onu söyledi, demokrasilerde çare de tükenmez, ama tükendi zannetsek bile yeni, yeni çareler aramak ve toplumu bu hastalıklardan kurtarmak lazım. Aksi takdirde bunu yapmayacaksak ne diye yaşıyoruz? Ben ne diye yaşıyorum yani, o zaman giderim yurt dışında, başka yerlerde mutluluğu bulmaya çalışırım. Kimden söz ettiğimi belki de anlamadınız. Kızımı da alırım giderim bilmem ne diye, geçenlerde Radikal Gazetesi'nde bir karikatür gördüm, işte bıktım artık bu hayattan diyor, benim kızı da alacağım yurt dışına gideceğim diyor. Karşısındaki kadın da diyor ki sen diyor 30.000 milyon isimsiz kadından birisin, sen gitsen kimin umurunda, onun için otur, oturduğun yerde diyor. Biz de işte oturalım oturduğumuz yerde. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI / S. SELİM AHIRLI : Biz teşekkür ederiz. Sayın Profesör Doktor İl Han Özay, Danıştay Tetkik Hakimi Ahmet Berberoğlu'na ve Avukat Ali Arabacı'ya panelimize katıldıkları için çok teşekkür ederiz. Ayrıca hepinize gelip izlediğiniz için çok teşekkürler ederiz.

EKLER

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE

Esas No : 2006/38

Karar No : 2006/1440

Temviz isteminde Bulunan :

Çağdas. Başkent Ankara Derneği

Vekili : Av.....

Karşı Taraf :

1- Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.....

2- Mamak Belediye Başkanlığı

ANKARA

Vekili : Av.

İstemin Özeti : Ankara 2. İdare Mahkemesinin 26.7.2005 günlü, E:2005/905, K:2005/1190 sayılı kararının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmaların Özeti : Temyiz edilen kararda bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, usul ve kanuna uygun olan kararın onanması gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi’ın Düşüncesi: Temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’ın Düşüncesi : Mamak Belediye Meclisinin 18.10.2004 günlü, 360 sayılı karar ile 1/1000 ölçekli uygulama imar planında değişiklik yapılması yolundaki Ankara Büyükşehir Belediye Meclisinin 15.3.2005 günlü, 670 sayılı kararının iptali istemiyle açılan

davanın ehliyet yönünden reddi yolundaki idare mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulması istenilmektedir.

2577 sayılı Yasanın 8.6.2000 günlü, 4577 sayılı Yasa ile değişik 2. maddesinde iptal davaları, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır.

Belli amaçlarla kurulmuş, dernek, vakıf gibi özel hukuk tüzel kişiliğini haiz sivil toplum örgütlerinin kuruluş amaçlarıyla sınırlı olmak üzere iptal davası açmaları mümkündür.

Dava konusu uyuşmazlığın, Çağdaş Başkent Ankara Derneği Ana Tüzüğü'nün kuruluş amaçlarına ilişkin 2. maddesinde sayılan faaliyet alanları içerisinde yer aldığından, Derneğin menfaatini ihlal eden plan değişikliği konusunda dava açma ehliyetinin bulunduğu kabulü gerekmektedir.

Açıklanan nedenle, temyiz isteminin kabulü ile temyize konu kararın bozulması gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Dava, Ankara, Mamak ilçesi, Başak Mahallesi, 37127 ada, 1 parsel sayılı taşınmaza yönelik olarak Mamak Belediye Meclisi'nin 19.11.2004 günlü, 360 sayılı kararı ile 5216 sayılı

Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7/B maddesi uyarınca bu kararın değiştirilerek kabulü suretiyle 1/1000 ölçekli uygulama imar planında değişiklik yapılması yolundaki Ankara Büyükşehir Belediye Meclisi'nin 15.3.2005 günlü, 670 sayılı kararının iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, dosyanın incelenmesinden uygulama imar planının kabulüne ilişkin dava konusu işlemlerin doğrudan doğruya davacı dernek tüzel kişiliğinin hak ve çıkarlarını etkilemediği, davacının ancak kendi tüzel kişiliğinin hak ve çıkarlarını ilgilendiren konularda iptal davası açabileceği, derneklerin tüzüklerinde belirttikleri her türlü konuya ilişkin olarak iptal

davası açma olanağının kabul edilemeyeceği, dava konusu işlemlerin iptalini istemekte davalının hukukun korunması gereken bir menfaat ilişkisinin bulunmadığının anlaşıldığı gerekçesiyle davanın ehliyet yönünden reddine karar verilmiş; bu karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinin ögesi olan idarece tesis edilen işlemlerin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 8.6,2000 günlü, 4577 sayılı Kanunla değişik 2. maddesinde belirtildiği üzere, idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar iptal davası olarak tanımlanmıştır.

İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetimini amaçlayan iptal davasının görüşülebilmesinin ön koşullardan biri olan “dava açma ehliyeti”, her idari işleme karşı herkes tarafından iptal davası açılmasının idare ile işlemlerinde istikrarsızlığa neden olmaması ve idarenin işleyişinin buna bağlı olarak olumsuz etkilenmemesi için, dava konusu edilecek işlem ile dava açacak kişi arasında belli ölçütler içinde menfaat ilişkisinin varlığını ifade etmektedir. Her olay ve davada, idari işlem ile dava açacak kişi arasında öngörülen subjektif ehliyet koşulu olarak menfaat ihlalinin kişisel, meşru ve güncel bir menfaat olması ölçütleri ekseninde yargı mercilerince değerlendirilerek takdir edilecektir.

Bu çerçevede, kendi üyelerinin hak ve menfaatlerini korumak amacıyla kanunla kurulmuş meslek birliklerinin yanında, belli amaçlarla kurulmuş dernek, vakıf gibi özel hukuk tüzel kişiliğini haiz sivil toplum örgütlerinin de kuruluş amaçlarıyla sınırlı olmak üzere dava açmaları mümkündür.

Davacı Çağdaş Başkent Ankara Derneği Ana Tüzüğü'nün 2. maddesinde Derneğin amaçları arasında: Başkent Ankara'da çağdaş yaşamı gerçekleştirecek kent ve kentli bilincini oluşturmak ve bu amaçla faaliyette bulunmak; Ankara'da yapılan ve yapılacak planlama ve imar uygulamalarında, şehirçilik ilkeleri, kamu yaran, hizmet gerekleri ve imar mevzuatına uygunluğu

sağlamada girişimlerde bulunmak; noktasal bazda yoğunluk ve kullanım kararı değişikliği getirilerek kamu yararı ve Ankara halkının gözetilmediği rant sağlamaya yönelik planlama, proje değişiklikleri ve her türlü imar ve benzeri uygulamalara engel olmak; kamu kullanımına ayrılan ve herkesin yararlanması gereken alanların gerçekten bu amaca hizmet etmesi için çalışmalar yapmak; Dernek amacını gerçekleştirmek için gerektiğinde dava açmak konularına yer verilmiştir.

Davacı Dernek tüzel kişiliğinin kuruluş amacı ile idari işlem arasında öngörülen subjektif ehliyet koşulu olarak menfaat ihlalinin kişisel, meşru ve güncel bir menfaat olması ölçütleri göz önünde tutulduğunda, Ankara, Mamak İlçesi, Başak Mahallesi, 37127 ada, 1 parsel sayılı belediye hizmet alanı olarak ayrılan taşınmazın 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğiyle bir kısmının konut alanına ayrıldığı, kalan kısmında ise belediye hizmet alanı olarak yoğunluk artışı getirildiği, böylece ada bazında plan bütünlüğünü bozucu, şehircilik ilkeleri ve planlama esaslarına aykırı işlem yapıldığı ileri sürülerek açılan davaya konu edilen olayın, Derneğin kuruluş amaçlarıyla öngörülen faaliyet alanları içerisinde Dernek tüzel kişiliğinin menfaatini ihlal eden konular arasına girmesi karşısında plan değişikliği yapılmasına ilişkin dava konusu işlemlerin iptali istemiyle açılan davada davacı Derneğin dava açma ehliyeti bulunmaktadır.

Bu durumda, davanın ehliyet yönünden reddi yolundaki temyize konu mahkeme kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle Ankara 2. İdare Mahkemesinin 26.7.2005 günlü, E:2005/905, K:2005/1190 sayılı kararının BOZULMASINA, 22,90 YTL karar harcının temyiz isteminde bulunana iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 27.03.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

ALTINCI DAIRE

Esas No : 2004/3812

Karar No : 2006/2750

Temyiz İsteminde Bulunanlar :

1-Avcılar Gümüşpala Dayanışma Derneği

Vekili _____ : Av.....

2- Davacı Yanında Davaya Katılan:

Ambarlı Marmara Çevre ve Yardımlaşma
Derneği

Karşı Taraf _____ :

1- İstanbul Valiliği

2- Büyükçekmece Kaymakamlığı-
İSTANBUL

3- Yakuplu Belediye Başkanlığı-
Büyükçekmece/İSTANBUL

Vekili _____ : Av.....

İstemın Özeti _____ : İstanbul 2. idare Mahkemesinin 30.10.2003
gunlu, E:2003/576, K:2003/1249 sayili karannin usul ve yasaya aykırı
olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Yakuplu Belediye Başkanlığı'nın Savunmasının Özeti : Temyiz edi-
len kararda bozma nedenlerinden hiçbiri bulunmadığından, usul ve
kanuna uygun olan karann onanması gerektiği savunulmaktadır.

İstanbul Valiliği ve Büyükçekmece Kaymakamlığı'nın Savunmala-

rının Özeti: Savunma verilmemiştir,

Danıştay Tetkik Hakimi’nun Düşüncesi: Dava konusu taşınmaz imar planında park alanından çıkarılarak sanayi alanı olarak belirlenmiştir. Davanın konusu davacı derneğin tüzüğünde yazılan kuruluş amaçları ve faaliyet alanı ile çelişmediğinden ruhsat ve yapı kullanma izni ile imar planı değişikliğine ilişkin işlemlere karşı davacının dava açma ehliyeti bulunmaktadır, Bu nedenle temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’in Düşüncesi: İdare ve vergi mahkemelerince verilen kararların temyizden incelenerek bozulabilmesi için, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin bulunması gerekmektedir.

Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, söz konusu maddede yazılı nedenlerden hiçbirisine uymadığından, istemin reddi ile temyiz edilen Mahkeme kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü;

Dava, İstanbul, Büyükçekmece, Yakuplu, 4 pafta 492 ada, 1-2-3 sayılı parsellere verilen yapı ruhsatı ile yapı kullanma izninin ve bu izinlerin dayanağı 1/5000 ölçekli nazım,

1/1000 ölçekli uygulama imar planının iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, davacı derneğin kuruluş tüzüğüne göre doğal afete maruz kalan ve doğal afetlerden zarar gören insanlar arasında yardımlaşmayı ve dayanışmayı sağlamak, ihtiyaçlarının giderilmesi için her türlü girişimde bulunmak, dayanışma ve yardımlaşma bilincinin gelişmesi için eğitici konferanslar, paneller, toplantılar, yemekler ve geziler düzenlemek amacıyla kurulduğu, kuruluş amaçları dışında kalan imara ilişkin konularda dava açma ehliyetinin bulunmadığı gerekçesiyle da-

vanın reddine karar verilmiş, bu karar davacı ve davacı yanında davaya katılan tarafından temyiz edilmiştir.

T.C. Anayasanın 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinde idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır,

2577 sayılı Yasanın 2.maddesinin 1.fıkrası (a) bendinde iptal davaları idari işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlal edilenler tarafından açılan davalar olarak tanımlanmıştır.

İdarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğunun yargısal denetim yoluyla sağlanmasının en etkin araçlarından biri iptal davaları olduğundan, iptal davalarında “menfaat ihlali” olarak tanımlanan subjektif ehliyet koşulunun kişiye bağlı subjektif hak ihlallerinin giderilmesinin yanı sıra idari işlemlerin hukuka uygunluğunun denetlenebilmesi kapsamında da belirlenmesi gerekmektedir. Davacı ile iptali istenilen idari işlem arasında kurulabilecek bir ilişki veya ilgi menfaat ihlali koşulunun varlığı için yeterlidir. Bu itibarla yargısal kararlarda menfaat ihlali koşulu, davacının idari işlemle meşru, kişisel ve güncel bir menfaat ilgisinin kurulması gerektiği şeklinde tamamlanmıştır. Ayrıca; bir menfaatin kişisel menfaat sayılabilmesi iptali istenilen işlemin doğrudan doğruya davacı hakkında alınmasını gerektirmemektedir. Çevre, tarihi ve kültürel değerlerin korunması imar uygulamaları gibi kamu yararını ilgilendiren konularda dava açma ehliyetinin bu durum göz önünde bulundurularak geniş yorumlanmak suretiyle saptanacağı, Danıştay içtihatlarıyla kabul edilmiş bulunmaktadır.

Öte yandan, dava açma ehliyetinin subjektif ehliyet yönünden olduğu gibi objektif ehliyet yönünden de değerlendirilmesi gerekmektedir. Derneklerin dava açma ehliyetleri tüzüklerinde yazılan kuruluş amaçları ve faaliyet alanları ile sınırlı bulunmaktadır.

Olayda, kuruluş tüzüğünde davacı derneğin amacının doğal afetlerden

zarar gören insanlar arasında yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak, ihtiyaçların giderilmesi için her türlü girişimde bulunmak, bölge halkının eğitsel, kültürel, sosyal, sportif, tıbbi vb. toplumsal dayanışma gerektiren her türlü gereksinimlerin tespiti ve bu konuların dernek amaçları doğrultusunda çözümüne yönelik projeler üretmek ve gerçekleştirmek dayanışma bilincinin gelişmesi ve yörenin sosyal, kültürel ve çevresel gelişimini sağlamak için eğitici konferanslar, paneller, sosyal dayanışma ve yardımlaşmayı destekleyecek toplantılar, kermesler, geziler gibi amacına hizmet edecek etkinlikler düzenlemek olarak belirlenmiştir.

Dava konusu taşınmaz imar planında park alanından çıkarılarak sanayi alanı olarak belirlenmiş, davacı dernek plan değişikliği ile alana yapılacak parlayıcı ve patlayıcı LPG tesislerinin bölgenin heyelan bölgesi olması ve deprem hatında kalması nedeniyle insan sağlığı, çevre kirliliği ve doğal afet açısından tehlike arzettiği iddialarıyla bu davayı açmıştır. Davanın konusu davacı derneğin tüzüğünde yazılan kuruluş amaçları ve faaliyet alanı ile çelişmemektedir.

Bu durum karşısında, ruhsat ve yapı kullanma izni ile imar planı değişikliğine ilişkin işlemlere karşı davacının dava açma ehliyetinin bulunduğu sonucuna varıldığından idare mahkemesi kararında isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle İstanbul 2. İdare Mahkemesinin 30.10.2003 günü, E:2003/576, K:2003/1249 sayılı kararının BOZULMASINA, 20,60 YTL karar harcı ile fazladan yatırılan 15,30 YTL harcın ve yürütme hakkında karar verilmediğinden 16,40 YTL harcın Avcılar Gümüşpala Dayanışma Demeği'ne, 18,60 YTL harcın ise müdahale iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 17.5.2006 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan

(X)

Üye

Üye

Üye

Üye

Karşı Oy : Davanın ehliyet yönünden reddi yolundaki temyize konu mahkeme kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49. maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından, bozma istemi yerinde görülmeyerek anılan mahkeme kararının onanması gerektiği oyuyla karara katılmıyorum.

Başkan

T.C.

DANIŞTAY

ALTINCI DAİRE

Esas No : 2002/2618

Karar No : 2006/1467

Davacılar :

1- Fevzi Eristi, Demir Ali Umag, Mehmet Ayman, Mehmet İrgit, Osman Altıparmak, Yılmaz Acar, Yaşar Karaağaç, Halit Yılmaz, Tarkan Gürbüz, Nurittin Önal, Mustafa Palaz, Mehmet Kurunaz, Sefa Taşkın, Özcan Durmaz, Ömer Turan, Mustafa Döğer, Ahmet Karagöz, Mustafa Demircan adlarına vekaleten kendi adına asaleten Av.....

2- Ahmet Okyay, İbrahim Arzuk, Arif Ali Cangı, Uğur Kalelioğlu, Ömer Eralat, Rıfat Bozkurt

Vekili : Av.....

Davalı : Başbakanlık-ANKARA

Davanın Özeti : Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca düzenlenen ÇED Raporu üzerine Çevre Bakanlığınca tesis edilen İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy Mevkiinde bulunan altın madenine siyanür liçi yöntemiyle işletme izni verilmesi yolundaki ÇED olumlu görüşü işleminin iptaline ilişkin idare mahkemesi kararının Danıştayca onanarak kesinleşmesinden sonra anılan madenin işletilmesine devam edilmesi yolundaki 29.3.2002 günlü, 2002/4 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının; mahkeme kararlarının uygulanmasını engellediği ve bağlayıcılığını ortadan kaldırdığı, kuvvetler ayrılığı ilkesini ağır bir biçimde zedelediği, yargı kararının uygulanmaması esasını getiren bu kararın yetki ve sebep yönünden açık ve ağır bir şekilde hukuka aykırı ve yok hükmünde bir işlem olduğu öne sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti: Bazı davacıların ölmüş olması nedeniyle davanın ehliyet yönünden reddedilmesinin gerekeceği; dava konusu Bakanlar Kurulu prensip kararının hükümet politikası çerçevesinde alınmış bir siyasi karar olduğu, prensip kararlarının Cumhurbaşkanının imzalamasının gerekmediği, bu tür kararların genellikle bir Kanunun çeşitli bakanlıklara yetki verdiği bir konuda dikkate alınacak esasları belirleyen veya millî güvenlik konularında alınan kararlar olduğundan icrai nitelik taşımadıkları, Bakanlar Kurulunun çeşitli konularda kabul ettiği kimi ilkeleri belirlemeleleri ve sadece ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına yönelik açıklayıcı kararlar olmaları nedeniyle de yayımlanmadıkları, prensip kararlarıyla hükümetin çeşitli konulardaki temel siyaset ve ilkelerinin belirlendiği, bu nedenle dava konusu kararın sürdürülebilir kalkınma prensibinin madencilik sektörüne ve ayrıca kamu oyunda son yıllarda tartışma konusu yapılan altın ve gümüş madenciliği alanına da uygulanması gereği doğrultusunda alınmış genel nitelikte ve yürütme-idare ilişkileri uyarınca, uygulayıcı idareleri yönlendirici özellikte tavsiye ve prensip kararı özelliği taşıdığından idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir nitelikte bir işlem olmadığı; daha önce verilen mahkeme kararlarının uygulandığı, hiçbir faaliyete izin verilmediği, TÜBİTAK'dan alınan raporda, ilgili Danıştay kararında insan ve çevre sağlığını tehdit ettiği öne sürülen risklerin tümüyle giderildiği ya da kabul edilebilir sınırların çok altında kaldığı; tesisin mevcut özellikleriyle üretim teknolojisi ve sağlanmış olan çevresel koşullar açısından dünyada altın madenciliği için öngörülüp uygulanmakta olan en uygun teknoloji düzeyini ya da daha iyisini yansıttığı, tesisin ve aynı koşullarda benzerlerinin, çevre uyumlu ve duyarlı birer iktisadi faaliyet olarak işletmeye geçirilmelerinin, sürdürülebilir kalkınma kavramı çerçevesinde ülkemiz menfaatleri açısından uygun ve yararlı olacağı sonucuna varıldığı belirtiltiği, denemelerde alınan sonuçların kabul edilebilir sınır değerlerin altında olduğu, olumsuz bir bulguya rastlanmadığı, açıklanan tüm bu nedenlerle altın ve gümüş madeninin işletilmesinin devamına izin verildiği, dava konusu kararın yargı kararlarını uygulanmasını engelleyici, onları değiştirici nitelik taşımadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi’ın Düşüncesi : Davacılardan Fevzi Erişti,

Ahmet Karagöz ve Mehmet Kurunaz'ın dava açılmadan önce ölmesi nedeniyle dava dilekçesinin anılan davacılar açısından iptaline, Demir Ali Umaç, Mustafa Palaz ve Mehmet İrgit yönünden vazgeçme nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına, diğer davacılar açısından işin esasına gelince, dava konusu Bakanlar Kurulu kararı Danıştay Sekizinci Dairesinin 22.3.2006 günlü E:2005/2977, K:2006/1138 sayılı kararıyla hukuka aykırı bulunup iptal edildiğinden görülmekte olan davada iptal nedeniyle işin esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı'ın Düşüncesi :Dava, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca düzenlenen ÇED raporu üzerine, Çevre Bakanlığınca tesis edilen İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy Mevkiinde bulunan altın madenine, Siyanür liçi yöntemiyle işletme izni verilmesi yolundaki ÇED olumlu görüşü işleminin iptaline ilişkin İdare Mahkemesi kararının Danıştayca onanarak kesinleşmesinden sonra anılan madenin işletilmesine devam edilmesi yolundaki, 29.3.2002 günlü ve 2002/4 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılmıştır

Dosyanın incelenmesinden; davacıardan, Fevzi Erişti, Mehmet Kurunaz, Ahmet Karagöz'ün ölmüş oldukları anlaşıldığından ölüm tarihinden sonra İzmir idare Mahkemesi kayıtlarına giren dilekçe ile açılan davanın anılan kişilere yönelik bölümünün inceleme olanağı bulunmamaktadır.

Anayasanın 138. maddesinde, Yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda oldukları; bu organlar ve idarenin, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyecekleri ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyecekleri kurala bağlanmıştır,

Bakılan davadan önce, anılan maden işletmeciliğine, işletme izni verilmesine ilişkin Çevre Bakanlığı işleminin, yargı kararıyla iptal edilerek kesinleşmesini takiben, yeni ÇED Raporu veya ÇED Raporuna yeni önlemlerin ilave edilmesi suretiyle Çevresel Etki Değerlendirmesi yönünden bir işlem tesis edilmediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili Yönetmelik çerçevesinde gerekli işlemler tesis edilmeden, anılan madenin işletilmesine izin verilmesini

öngören Bakanlar Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının iptali gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren 2575 sayılı Danıştay Kanununun (Ek-I).maddesi uyarınca oluşturulan Danıştay Altıncı ve Sekizinci Daireleri müşterek kurulunca duruşma için önceden belirlenen 29.3.2006 gününde, birlikte yapılan duruşmada, davacı vekilinin gelmediği, davalı idare temsilcisi Müjgan Uçkan'ın geldiği görülerek Savcı'nın katılımıyla duruşma yapıldı. Aynı gün Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra isin gereği görüşüldü:

Dava, Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca düzenlenen ÇED Raporu üzerine Çevre Bakanlığınca tesis edilen İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy Mevkiinde bulunan altın madenine siyanür liçi yöntemiyle işletme izni verilmesi yolundaki ÇED olumlu görüşü işleminin iptaline ilişkin idare mahkemesi kararının Danıştayca onanarak kesinleşmesinden sonra anılan madenin işletilmesine devam edilmesi yolundaki 29.3.2002 günlü, 2002/4 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun Tarafların Kişilik veya Niteliğinde Değişiklik başlıklı 26.maddesinde dava esasında ölüm veya herhangi bir sebeple tarafların kişilik veya niteliğinde değişiklik olursa davayı takip hakkı kendisine geçen başvurmasına kadar; gerçek kişilerden olan tarafın olumu halinde, idarenin mirasçılar aleyhine takibi yenilemesine kadar dosyanın işlemde kaldırılmasına ilgili mahkemece karar verileceği, dört ay içinde yenileme dilekçesi verilmemiş ise varsa yürütmenin durdurulması kararının kendiliğinden hükümsüz kalacağı, yalnız öleni ilgilendiren davalara alt dilekçelerin iptal edileceği hükmü yer almıştır.

Dosyanın incelenmesinden, davacıardan Fevzi Erişti'nin 13.12.2000 gününde, Mehmet Kurunaz'ın 5.4.2000 gününde ve Ahmet Karagöz'ün de 20.3.1998 gününde ölmüş oldukları ve ölüm nedeniyle vekalet yetkileri sona erdiği anlaşıldığından, bu kişilerin Av.'a verdikleri veka-

letnamelere dayanılarak ölüm tarihlerinden sonra 15.5.2002 gününde İzmir idare Mahkemesi kayıtlarına giren dava dilekçesinin 2577 sayılı Yasanın 26.maddesi uyarınca anılan davacılar açısından iptali gerekmektedir.

Diğer taraftan, davacıardan Demir Ali Umaç'ın 2.8.2002 günlü ihtarnameyle bilgisi dışında dava açılmasını kabul etmediğini, Mustafa Palaz'ın 2.8.2002 günlü ihtarname ile daha önceden alınan vekaletname ile bilgisi dışında açılan davadan vazgeçmesini ve vekaletin iptal edilmesini, Mehmet İrgit'in de 21.8.2002 günlü ihtarnameyle bilgisi dışında açılan davadan vazgeçmesini ve vekaletin iptal edilmesini Av.'a bildirdikleri, Av. tarafından verilen dilekçelerle davanın anılan şahıslar açısından ayrılarak vazgeçme nedeniyle ve diğerleri açısından ise istemi doğrultusunda karar verilmesini talep ettiği anlaşılmakta, söz konusu şahısların dava açma iradelerinin bulunmadığı, bu nedenle vekaletin iptali ve davadan vazgeçilmesini istedikleri, vekilin de bu yöndeki beyanı göz önünde bulundurulduğunda bu davacılar açısından davadan vazgeçme nedeniyle karar verilmesine yer olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Davanın diğer davacılar açısından incelenmesine gelince;

Dava konusu 29.3.2002 günlü 2002/4 sayılı Bakanlar Kurulu kararının iptali istemiyle İzmir Barosu tarafından Danıştay Sekizinci Dairesinde açılan E:2005/2927 sayılı davada Danıştay Sekizinci ve Altıncı Daireleri Müşterek Kurulunun 22.3.2006 günlü, K:2006/1138 sayılı kararıyla;

“İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy Mevkiinde bulunan altın madeni işletmeciliğine; taahhütname koşullarının yerine getirilmesi, işletme öncesinde, işletme sırasında ve işletme kapandıktan sonra firmanın sorumluluğunun sona ermesine kadar geçecek süre içerisinde İzmir Valiliği'nin başkanlığında ve koordinatörlüğünde oluşturulacak İzleme Denetleme Komisyonunca faaliyetin taahhütname çerçevesinde izlenmesi ve denetlenmesi, çevre mevzuatına uyulması, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından yürürlükteki mevzuat uyarınca diğer önlemlerin alın-

ması kaydıyla izin verilmesine ilişkin Çevre Bakanlığı işlemi, Danıştay Altıncı Dairesinin 13.5.1997 günlü, E:1996/5274 , K:1997/2310 sayılı bozma kararına uyularak İzmir 1.İdare Mahkemesinin 15.10.1997 günlü, E:1997/635, K:1997/876 sayılı kararıyla “İnsanın yaşama hakkını ve devletin de çevre sağlığını koruma, çevre kirlenmesini önleme, herkesin hayatını beden ve ruh sağlığı içerisinde sürdürmesini sağlama ödevlerini dikkate aldığımızda, Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) ve bilirkişi raporlarında da öngörülen olası risk faktörleriyle çalışın ve bu riskin gerçekleşmesi halinde doğrudan veya çevrenin bozulması ile dolaylı olarak insan yaşamını etkileyeceği kesin olan siyanür liçi yöntemi ile altın madeni işletilmesine izin verilmesi yolundaki dava konusu işlemden kamu yararına uygunluk bulunmadığı”

gereğince iptal edilmiş; bu karar Danıştay Altıncı Dairesinin 1.4.1998 günlü, E:1998/512, K:1998/1830 sayılı kararıyla onanmış ve karar düzeltme istemi de reddedilerek mahkeme kararını kesinleşmiştir.

2709 sayılı TC Anayasasının 138.maddesinde, Yasama ve yürütme organları ile idarenin, mahkeme kararlarına uymak zorunda oldukları; bu organlar ve İdarenin, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyecekleri ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyecekleri kurala bağlanmıştır.

2872 sayılı Çevre Kanununun 10.maddesinde: “Gerçekleştirmeyi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir “Çevresel Etki Değerlendirme Raporu” hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir.” hükmü ile; yürürlükte bulunan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 6.maddesinde: “Bu Yönetmelik kapsamındaki bir projeyi gerçekleştirmeyi planlayan gerçek ve tüzel kişiler; Çevresel Etki Değerlendirmesine tabi projeler için Çevresel Etki Değerlendirme Raporu, Ek-H’ye tabi projeler için proje tanıtım dosyası hazırlamak, ilgili makamlara sunmak ve projelerini verilen karara göre gerçekleştirmekle yükümlüdürler.

Kamu kurum ve kuruluşları, bu Yönetmelik hükümlerinin yerine getirilme-

si sürecinde proje sahiplerinin isteyeceği her türlü bilgi, döküman ve görüşü vermekle yükümlüdürler.

Bu Yönetmeliğe tabi projeler için “Çevresel Etki Değerlendirmesi Olumlu” kararı veya “Çevresel Etki Değerlendirmesi Gerekli Değildir.” kararı alınmadıkça bu projelere hiçbir teşvik, onay (Çevre düzeni plan tadilatı onayları dahil), izin, yapı ve kullanım ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz.” hükmü yer almaktadır.

Dava konusu Bakanlar Kurulu kararı, daha önce mahkeme kararlarıyla ÇED Raporu üzerine Çevre Bakanlığınca tesis edilen İzmir, Bergama, Ovacık-Çamköy Mevkiinde bulunan altın madenine siyanür liçi yöntemiyle işletme izni verilmesi yolundaki ÇED olumlu görüşü işleminin iptal edilmesi üzerine, anılan madenin işletilmesinin devamı konusunda ilgili ve yetkili idareleri işlem tesis etme hususunda bağlayıcı ve bu haliyle yargı kararlarının uygulanmasını engelleyici nitelik taşıyan, kesin ve yürütülebilir nitelikte bir idari işlemdir.

Anayasa'nın 8.maddesinde, yürütme yetkisi ve görevinin, Cumhurbaşkanını ve Bakanlar Kurulu tarafından, Anayasaya ve kanunlara uygun olarak kullanılacağı ve yerine getirileceği hükme bağlanmıştır.

Başbakan ve Bakanlardan oluşan Bakanlar Kurulunun görevleri Anayasa'da ve kanunlarda açıkça belirtilmiş bulunmaktadır. Bakanlar Kurulunun görev ve yetkilerinin Anayasa'ya ve kanunlara dayanılarak kullanılması gerektiği, kanunla açıkça yetki verilmeyen bir konuda karar alınamayacağı ve düzenleme yapılamayacağı açıktır.

Dosyanın incelenmesinden; Çevre Kanunu uyarınca hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirme(ÇED) Raporu'na göre Çevre Bakanlığınca incelenerek anılan yerde altın madeni işletmeciliğine izin verildiği, bu işlemin idare Mahkemesince iptal edilerek kesinleşmesinden sonra anılan şirket tarafından Çevre Bakanlığı'na ve Başbakanlığa yapılan başvurularla gerekli önlemlerin alındığı belirtilmek suretiyle bu tesiste mevzuata ve hukuka uygun önlem alınıp alınmadığının saptanmasının istenildiği, TUBİTAK tarafından hazırlanan rapor sonucunda 5.4.2000 tarihli Başbakanlık yazısı ile, risk faktörlerinin proje ile ilgili olarak alınmış ilave önlemlerle orta-

dan kalktığı, bu nedenle ilgili bakanlıklarca konunun değerlendirilerek işlemin tekemmül ettirilmesi gereğinin bildirildiği, bu işlemin İzmir 1. İdare Mahkemesince 1.6.2001 tarihinde iptal edildiği (kararın henüz kesinleşmediği), bu yazı üzerine Orman Bakanlığınca verilen izinlerin uzatıldığı, Sağlık Bakanlığınca da 22.12.2002 tarihinde tesise 1 yıllık deneme izni verildiği, bu işleme karşı açılan davada İzmir 3. İdare Mahkemesince 10.1.2002 günü, E;2001/401 sayılı kararla yürütmenin durdurulmasına karar verildiği ve bu karar üzerine işletmenin çalışmasının durdurulduğu, daha sonra tesislerin dike ekonomisine katkıları nedeniyle işletilmesine devam edilmesinin uygun görülmesi yolundaki dava konusu Bakanlar Kurulu prensip kararının alındığı anlaşılmaktadır.

Altın ve gümüş madeni işletilmesine yönelik olan uyuşmazlığa konu işletme ile ilgili gerekli olan prosedür ve bu prosedürün tamamlanması aşamasında işlemleri tesis etme konusunda yetkili olan merciler ilgili Yasal mevzuatta belirlenmiş bulunmaktadır. Bu kapsamda, olayda işletmeye ilişkin olarak verilmiş bulunan ÇED olumlu görüşü yargı kararı ile iptal edilmiş bulunduğu göre, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve ilgili Çevresel Etki Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca bu konuda yeniden işlem tesis etmeye Çevre ve Orman Bakanlığı yetkili olup, anılan mevzuat ile bu konuda Bakanlar Kuruluna herhangi bir yetki verilmemiş olması nedeniyle, Bakanlar Kurulunca Çevre ve Orman Bakanlığı'nın yerine geçerek yargı kararını uygulanamaz hale getirilmesi sonucunu yaratan dava konusu işlemin tesis edilmesinde yetki yönünden hukuka uyarlık görülmemiştir." gerekçesiyle iptal edilmiştir.

Bu nedenle dava konusu Bakanlar Kurulu kararı Danıştay Sekizinci ve Altıncı Daireleri Müşterek Kurulunun sözü edilen kararıyla hukuka aykırı bulunarak iptal edildiğinden, bakılmakta olan davanın konusu kalmamıştır.

Davalı idare tarafından 9.9.2004 tarihinde Danıştay Genel Yazı işleri Kaleminde kayda giren dilekçe ekinde görülmekte olan davada Danıştay Altıncı ve Sekizinci Daireleri Müşterek Kurulunun 23.6.2004 günlü E:2002/2618 sayılı yürütmenin durdurulması isteminin kabulü yolundaki

kararından sonra, bu karar doğrultusunda ÇED ve Durum Değerlendirme Raporu hazırlandığı ve Çevre ve Orman Bakanlığına sunulduğu belirtilmiş ve buna ilişkin belgeler eklenmiş ise de bu husus tesis edildiği tarih itibari ile dava konusu işlemin hukuka aykırılığını ortadan kaldıracak nitelikte değildir.

Açıklanan nedenlerle davacılar Fevzi Erişti, Ahmet Karagöz ve Mehmet Kurunuz açısından dilekçenin **İPTALİNE**, Demir Ali Uman, Mustafa Palaz ve Mehmet İrgit açısından **vazgeçme nedeniyle karar verilmesine yer olmadığına**, diğer davacılar açısından **esastan karar verilmesine yer olmadığına**, aşağıda dokumu yapılan 95.73 YTL. yargılama gideri ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifeleri uyarınca hesaplanan 400,00 YTL. avukatlık ücretinin davalıdan alınarak davacılar **29.3.2006** gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
	Üye	Üye	Üye	Üye

T.C.
DANIŞTAY
ALTINCI DAİRE

Esas No : 2005/6953

KararNo : 2006/1394

Temyiz İsteminde Bulunanlar:

1-(Davacı) _____ :

Bursa Barosu Başkanlığı

Vekili _____ : Av., Av., Av.

2- (Davalı) _____ :

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekil _____ : Av.

3-(Davalı İdare Yanında Davaya Katılan)

Gülyüz Karoser ve Otomotiv San. Tic. A.Ş.

Vekil _____ : Av.

Diğer Davacılar _____ : TMMOB Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi, Gürhan Akdoğan, Levent Gencelli, Lütfü Kirayoğlu

Vekili _____ : Av. , Av, Av, Av. , Av, Av, Av, Av,

İstemin Özeti _____ : Bursa 3. İdare Mahkemesinin 16.9.2005 günlü, E:2005/177, K:2005/1470 sayılı kararının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Bursa Barosu Başkanlığı'nın Savunmasının Özeti: Temyiz edilen kararda bozma nedenlerinden hiçbiri bulunmadığından, usul ve kanuna uygun olan kararın onanması gerektiği savunulmaktadır. Savunma verilmemiştir.

Davalı İdarenin Savunmasının Özeti: Savunma verilmemiştir.

Davalı İdarenin Yanında Davaya Katılanın Savunmasının Özeti:

Temyiz edilen kararda bozma nedenlerinden hiçbiri bulunmadığından, usul ve kanuna uygun olan kararın onanması gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi'in Düşüncesi : Temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı'in Düşüncesi : T.C. Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinin ögesi olan idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır. İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetimini amaçlayan iptal davasının görülebilmesi için ön koşullardan olan “dava açma ehliyeti” iptal davasına konu kararın niteliğine göre idari yargı yerince değerlendirilmektedir. İmar uygulamaları gibi kamu yararının çok yakından ilgilendiren konulardan bireylerin dava açma hakkının geniş yorumlanması gerekmektedir. Özellikle imar planlarının yargısal denetimi sırasında belde sakini olmak dahi dava açma ehliyetini varlığı için yeterli olduğu Danıştay'ın süre gelen içtihatlarından. İmar planı değişikliğine ilişkin davada kamu yararına koruma görev ve yükümlülüğü taşıyan bir meslek kuruluşu olan Bursa Barosu Başkanlığı'nın plana yönelik olarak dava açma ehliyeti bulunduğu açıktır. Bu durumda, Bursa Barosu Başkanlığı'nın imar planına karşı açılan bu davada ehliyetin olduğunun kabulü suretiyle İdare mahkemesince uyumsuzluk hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir. Açıklanan nedenle temyize konu İdare Mahkemesi kararını bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31.maddesinin göndermede bulunduğu Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 57.maddesine göre katıldığı tarafla birlikte hareket etmesi gereken müdahilin, davalı idare tarafından duruşma talebinde bulunulmamasına karşın duruşma talebinde bulunması nedeniyle istemin incelenmeksizin reddine karar verilerek işin gereği görüldü:

Dava, Bursa, Çalı İlçesi, Turpluklar Mevkii, 470, 471, 472, 289, 490 ve 3053 sayılı parsellerin “sanayi alanı” olarak belirlenmesi yönündeki 1/5000 ölçekli nazım imar planının onanmasına ilişkin 13.12.2004 günlü, 327 sayılı Büyükşehir belediye meclisi kararının iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, Bursa Barosu Başkanlığı'nın kuruluş amacı ile ilgisi bulunmayan imar planının onayına ilişkin Büyükşehir belediye meclisi kararı ile arasında kişisel, güncel ve meşru bir menfaat ilişkisi olmadığından, davacılar Bursa Barosu Başkanlığı yönünden davanın ehliyet yönünden reddine, diğer taraftan uyuşmazlığın esasına gelince, anılan taşınmazların 19.1.1998 onanlı 1/100.000 ölçekli Bursa 2020 yılı Çevre Düzeni Planı kapsamında ve batı planlama bölgesi içinde özel mahsul alanında yer aldığı, sözkonusu planın 5,3. maddesinde, planlama bölgelerinde öncelikle bu plan kararlarına uygun 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planlarının yapılacağı, 1/25.000 ölçekli planlar yapılmadan alt ölçekli planlar ile plan revizyonlarının yapılamayacağı öngörüldüğü, olayda ise, 1/100.000 ölçekli planda özel mahsul alanında kalan taşınmazların 1/5000 ölçekli ilave nazım imar planı ile sanayi alanı olarak belirlendiği, ara kararı cevabına göre de bölgede henüz 1/25.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı yapılmadığı anlaşıldığından, dava konusu 1/5000 ölçekli imar planında hukuka uyarlık bulunmadığı gerekçesiyle iptaline karar verilmiş, bu kararın ehliyet yönünden redde ilişkin kısım davacılar Bursa Barosu Başkanlığı tarafından, iptale ilişkin kısmı ise davalı idare ve müdahil tarafından temyiz edilmiştir. T.C.Anayasanın 2.maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinin ögesi olan idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır. İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetimini amaçlayan iptal davasının görülebilmesi için ön koşullardan olan “dava açma ehliyeti” iptal davasına konu kararın niteliğine göre idari yargı yerince değerlendirilmektedir. Olayda, avukatların meslek kuruluşu olan Bursa Barosu Başkanlığı tarafından, üst ölçekli imar planında tarım alanı olarak belirlenmiş bulunan bir alanın alt ölçekli planla sanayi alanı kullanımına ayrılmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle dava açılmış bulunmaktadır. Diğer taraftan, 1136 sayılı

Avukatlık Kanunu'nun 4667 sayılı Yasa ile değişik 76.maddesinde; Barolar avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlakını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak tanımlanmış, yine aynı Yasanın Baro Yönetim Kurulunun görevlerinin sayıldığı 95.maddesinin 21.bendinde de, yönetim kurulunun, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlarına işlerlik kazandırmakla görevli olduğu belirlenmiştir. İmar uygulamaları gibi kamu yararını çok yakından ilgilendiren konularda bireylerin dava açma hakkının geniş yorumlanması gerekmektedir. Özellikle imar planlarının yargısal denetimi sırasında belde sakini olmanın dahi dava açma ehliyetinin varlığı için yeterli olduğu Dairemizin süre gelen içtihatlarındandır. Uyuşmazlıkta, imar planına ilişkin davada kamu yararını koruma görev ve yükümlülüğü taşıyan bir meslek kuruluşu olan Bursa Barosu Başkanlığı'nın plana yönelik olarak dava açma ehliyeti bulunduğu kabulü zorunludur. Bu itibarla, Bursa Barosu Başkanlığı'nın imar planına karşı açılan davada ehliyetli olduğunun kabulü suretiyle İdare Mahkemesince uyuşmazlık hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir.

Açıklanan nedenlerle, Bursa 3. İdare Mahkemesinin 16,9.2005 günlü, E:2005/177, K:2005/1470 sayılı kararının BOZULMASINA, 22,90'ar YTL karar harcı ile fazladan yatırılan 17,00'er YTL harcın temyiz isteminde bulunanlara iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 24.3.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

ALTINCI DAİRE

Esas No : 2005/7264

KararNo : 2006/2539

Temyiz İsteminde Bulunanlar :

1- Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili _____ : Av.

2- Osmangazi Belediye Başkanlığı

Vekili _____ : Av.

3-Bursa Barosu Başkanlığı

Vekili _____ : Av. , Av. , Av. , Av. , Av. , Av.

Karşı Taraf _____ :

1- Bursa Barosu Başkanlığı

2-TMMOB Şehir Plancıları Odası Bursa Şubesi

3-Gürhan Akdoğan

4- Levent Genceli

5- Lütfü Kırayoğlu

Vekili _____ : Av. , Av. , Av. , Av. , Av. , Av.

6- Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı

7- Osmangazi Belediye Başkanlığı

Vekili _____ : Av. ...

İstemın Özeti : Bursa 3. İdare Mahkemesince verilen 16.9.2005 günlü, E:2005/176, K:2005/1469 sayılı kararının usul ve yasaya aykırı olduğu ileri sürülerek bozulması istenilmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın Savunmasının Özeti : Kararın davacı Baro tarafından temyiz edilen kısmında bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından kararın usul ve kanuna uygun olan kısmının onanması gerektiği savunulmaktadır.

Diğer Tarafların Savunmasının Özeti: Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi ...'ın Düşüncesi : Temyiz isteminin dava konusu işlemin iptali yönünden reddi, davanın ehliyet yönünden reddi bakımından kabulü ile mahkeme kararının kısmen onanması kısmen bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı ...'ın Düşüncesi :TC.Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinin ögesi olan idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır. İdari işlemlerin hukuka uygunluğunun yargı yoluyla denetimini amaçlayan iptal davasının görüşülebilmesi için ön koşullardan olan “dava açma ehliyeti” iptal davasına konu kararın niteliğine göre idari yargı yerince değerlendirilmektedir. İmar uygulamaları gibi kamu yararını çok yakından ilgilendiren konularda bireylerin dava açma hakkının geniş yorumlanması gerekmektedir. Özellikle imar planlarının yargısal denetimi sırasında belde sakini olmak dahi dava açma ehliyetinin varlığı için yeterli olduğu Danıştay'ın süre gelen içtihatlarındandır. İmar planı değişikliğine ilişkin davada kamu yararına koruma görev ve yükümlülüğü taşıyan bir meslek kuruluşu olan Bursa Barosu Başkanlığı'nın plana yönelik olarak dava açma ehliyeti bulunduğu açıktır. Bu durumda, Bursa Barosu Başkanlığı'nın imar planına karşı açılan bu davada ehliyetin olduğunun kabulü suretiyle İdare Mahkemesince uyuşmazlık hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir. Açıklanan nedenle temyize konu İdare Mahkemesi kararının bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dindikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava, Osmangazi Belediye Meclisinin 21.8.2002 günlü, 289 sayılı kararı

ile kabul edilerek Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığınca 13.5.2003 günü onaylanan Yeni Merkez Uygulama İmar Planında yapılan değişikliğin kabulüne ilişkin Osmangazi Belediye Meclisi'nin 7.10.2004 günlü, 512 sayılı kararı ile bu kararın onaylanmasına ilişkin 13.12.2004 günlü Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı işleminin iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 76. maddesinde baroların kuruluş amacı dışında faaliyette bulunamayacağına hükme bağlandığı, dava konusu planın davacı Baronun kuruluş amacıyla bağlantısının dolayısıyla işlem ile arasında kişisel, güncel ve meşru bir menfaat ilgisinin olmadığı, bu nedenle davacı Baronun dava açma ehliyetinin bulunmadığı, diğer davacılar yönünden dosyanın incelenmesinden, 19.1.1998 günlü Bayındırlık ve İskan Bakanlığınca onaylanan Bursa 2020 yılı 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı ile Plan Kararları ve Uygulama Hükümlerinin 5.3. maddesindeki "planlama bölgelerinde öncelikle bu plan kararlarına uygun 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları yapılacak olup, 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planları yapılmadan alt ölçek planlar ve revizyonları yapılamaz", 5.4. maddesinde ise, "Hiçbir ölçekte bu plan kararlarına aykırı imar planı değişikliği, ilave ve mevzi planı yapılamaz" kurallarının yer aldığı, bu kurallara göre yapılan ve Bursa Büyükşehir Belediye sınırlarını kapsayan 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planının yetkisiz Bursa Büyükşehir Belediye Meclisinin 9.10.1998 günlü, 269 ve 15.1.1999 günlü, 12 sayılı kararları ile onaylanarak yürürlüğe konulduğu, yetkili Bakanlıkça onaylanarak yürürlüğe konulmuş 1/25.000 ölçekli çevre düzeni planı bulunmadan ait ölçekli planlarda değişiklik yapılmasının hukuken mümkün olmadığı anlaşıldığından, tesis edilen işlemde şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararına uyarlık görülmediği gerekçesiyle davanın Bursa Barosu Başkanlığı açısından ehliyet yönünden reddine, diğer davacılar açısından dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş; bu karar Bursa Barosu Başkanlığı ile Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı ve Osmangazi Belediye Başkanlığı vekilleri tarafından temyiz edilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 2. maddesinde, Türkiye Cumhuriyetinin Hukuk Devleti olduğu belirtilmektedir. Hukuk Devletinin ögesi olan idarenin eylem ve işlemlerinin hukuka uygunluğu ve sonuçta idarenin hukuka bağlılığının yargısal denetimi iptal davaları yoluyla sağlanır. İdari işlemlerin hukuka

uygunluğunun yargı yoluyla denetimini amaçlayan iptal davasının görüşülebilmesi için ön koşullardan olan “dava açma ehliyeti” iptal davasına konu kararın niteliğine göre idari yargı yerince değerlendirilmektedir. Uyuşmazlık konusu olayda, Bursa Barosu Başkanlığı tarafından da, 1/1000 ölçekli revizyon uygulama imar planında kat yüksekliklerinin artırılarak nüfus yoğunluğu getirildiği halde bu nüfusun ihtiyacı olan sosyal ve teknik alt yapıda artış öngörülmediği ve 3194 sayılı Yasanın 18. maddesinin uygulanması şartının kaldırıldığı, bu durumun planlama esaslarına, şehircilik ilkelerine ve kamu yararına aykırı olduğu ileri sürülerek anılan planın iptali istemiyle görülen dava açılmış bulunmaktadır. 1136 sayılı Avukatlık Kanunu’nun 4667 sayılı Yasa ile değişik 76.maddesinde; Barolar avukatlık mesleğini geliştirmek, meslek mensuplarının birbirleri ve iş sahipleri ile olan ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni sağlamak; meslek düzenini, ahlakını, saygınlığını, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını savunmak ve korumak, avukatların ortak ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla tüm çalışmalarını yürüten, tüzel kişiliği bulunan, çalışmalarını demokratik ilkelere göre sürdüren kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşu olarak tanımlanmış, yine aynı Yasanın Baro Yönetim Kurulunun görevlerinin sayıldığı 95. maddesinin 21. bendinde de, yönetim kurulunun, hukukun üstünlüğünü ve insan haklarını savunmak, korumak ve bu kavramlarına işlerlik kazandırmakla görevli olduğu belirlenmiştir. İmar planları gibi kamu yararını çok yakından ilgilendiren konularda dava açma hakkının daha geniş bir kapsamda ele alınması gerekmektedir. Nitekim, planların yargısal denetimi sırasında belde sakini olmanın dava açma ehliyetinin varlığı için yeterli olduğu Dairemizin süre gelen içtihatlarındandır.

Uyuşmazlıkta, imar planına ilişkin davada kamu yararını koruma görev ve yükümlülüğü taşıyan bir meslek kuruluşu olan Bursa Barosu Başkanlığı’nın plana yönelik olarak dava açma ehliyeti bulunmaktadır. Bu durumda, Bursa Barosu Başkanlığı’nın imar planına karşı açılan davada ehliyetli olduğunun kabulü suretiyle İdare Mahkemesince uyuşmazlık hakkında yeniden bir karar verilmesi gerekmektedir. Açıklanan nedenlerle Bursa 3. İdare Mahkemesince verilen 16.9.2005 günlü, E:2005/176, K:200571469 sayılı kararının **BOZULMASINA**,

22,90'ar YTL karar harcı ile fazladan yatırılan 17,00'ar YTL harcın temyiz isteminde bulunanlara iadesine,dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 08.05.2006 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

(X)

(X) KARŞI OY : Temyiz edilen kararda 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 49.maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerektiği oyuyla karara katılmıyorum.

Başkan

T.C

DANIŞTAY

ALTINCI DAİRE

Esas No:1999/1643

Karar No:2000/2469

Temyiz isteminde Bulunanlar :

1- (Davacı) Tunç Tarımcı/ANTALYA

2- (Davalılar)- Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.....

Muratpaşa Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.

Karşı Taraf :

1- (Davalılar)-Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.

Muratpaşa Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.

2- (Davacı) Tunç Tarımcı/ANTALYA

İstemin Özeti : Antalya 2. idare Mahkemesinin 19.11.1998 günlü, E:1996/1255, K:1998/1048 sayılı kararının usul ve yasaya aykırı olduğu öne sürülerek taraflarca bozulması istenilmektedir.

Davacının Savunmasının Özeti: Temyiz edilen kararın davanın kabulüne ilişkin kısmında bozma nedenlerinden hiçbiri bulunmadığından usul ve kanuna uygun olan kararın anılan bölümünün

onanması gerektiği savunulmaktadır.

Davalıların Savunmalarının Özeti: Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi’nun Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’in Düşüncesi : Tarafların temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp idare mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle temyiz istemlerinin reddiyle idare mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü: Dava, davacının taşınmazına komşu, Antalya, Bahçelievler Mahallesi, 1017 ada, 5 parsel sayılı taşınmaz için verilen inşaat ruhsatının kesinleşen mahkeme kararları ile iptal edilmesine rağmen, yargı kararının uygulanmaması nedeniyle zarara uğratıldığından bahisle. 1 000.000.000. -lira maddi, 1.000.000.000.-lira manevi tazminatın, idarenin işlem tesis etmesi gerektiği iddia edilen tarihten itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, mahallinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi üzerine düzenlenen raporun dosyada bulunan bilgi ve belgelerle birlikte değerlendirmesinden, davacının bağımsız bölüm maliki olduğu binaya komşu parselde üçüncü kişi tarafından inşa edilen yapı için verilen inşaat ruhsatının ve bu ruhsatın dayanağı olan, imar planının lejantında değişiklik yapılarak 0.5 m. olan su basman kotununun 2.50. m.ye çıkartılması yolundaki belediye meclisi kararının iptali istemiyle açılan davada Antalya İdare Mahkemesince verilen ve kesinleşen 27.6.1995 günü, E:1992/390, K: 1995/481 sayılı iptal kararın 17.7.1995 gününde davalı idareye tebliğ edilmesine

rağmen uygulanmaması ve davacının 20.6.1996 günlü dilekçesi ile idareye yaptığı müracaatın reddi üzerine bu davanın açıldığı; bu durumda yargı kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle uğrılan maddi zararın tazmininin zorunlu olduğu, bilirkişilerin 18.7.1995 günü itibariyle davacının dairesinin (bina cephesi, hava akımı, ışık, manzara gibi özelliklerin de dikkate alınması sonucunda) ekonomik değerinde 850.000.000.-lira maddi kayıp olacağını belirlemiş olmaları nedeniyle bu meblağın 18.7.1995 gününden itibaren işletilecek yasal faiziyle birlikte davacıya ödenmesine, maddi tazminat isteminin fazlası ile manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiş, bu karar taraflarca temyiz edilmiştir. İdare Mahkemesi kararının 850.000.000.-lira maddi tazminat isteminin kabulüne, fazlaya ilişkin kısmının ise reddine ilişkin bölümünde 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1. fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmamaktadır. Manevi tazminat temelde gerçek bir tazmin aracı olmayıp doğrudan doğruya bir manevi tatmin aracıdır. Bir idari işlem veya eylem nedeniyle ızdırıp duyan kişiye sadece tatmin aracı olarak bir miktar para verilerek bu üzüntü ve sıkıntının tam olmasa bile bir miktar azaltılması temel amaçtır. Uyuşmazlık konusu olayda, davacı bağımsız bölüm maliki olduğu binaya komşu parsel üzerine inşa edilen yapı nedeniyle huzurunun bozulduğunu, idarenin yargı kararını gereğini yerine getirmemesi nedeniyle 25 yıldır oturduğu daireyi terk ederek başka bir yere taşınmak zorunda kaldığını, yıllardır sürdürdüğü hukuk mücadelesi dikkate alındığında çektiği acı ve sıkıntının kısmen de olsa karşılanması gerektiğini iddia etmektedir. Bu durum karşısında, dava konusu olayda manevi tazminatın koşulları bulunduğundan davacının duyduğu elem ve sıkıntılarında dikkate alınması suretiyle uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesi gerekmektedir. Diğer taraftan, mahkeme imar planı ve inşaat ruhsatının iptaline ilişkin idare mahkemesi kararının davalı idareye tebliğini izleyen günden itibaren hesaplanacak yasal faizin davacıya ödenmesine karar vermiş. ise de, yerleşmiş yargısal içtihatlara göre, tazminata dava tarihinden itibaren yasal faiz işletilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, tazminat davasının

açıldığı gün olan 18.10.1996 gününden itibaren yasal faize hükmedilmesi, fazlaya ilişkin istemin ise reddi gerekmektedir. Açıklanan nedenlerle temyize konu Antalya 2.İdare Mahkemesinin 19.11.1998 günlü, E:1996/1255, K-.1998/1048 sayılı kararının 850.000.000.- lira maddi tazminat isteminin kabulüne, istemin bu meblağı aşan bölümünün ise reddine ilişkin kısmının ONANMASINA, kararın diğer bölümlerinin ise BOZULMASINA, 2.790.000'er lira karar harcı ile fazladan yatırılan 2.080.000'er lira harcın temyiz isteminde bulunanlara iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 26.4.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No: 2000/1248

Karar No:2001/2146

Temyiz İsteminde Bulunanlar :

1-Avni Taşçı-Nihat Taşçı, Vedat Taşçı
Cevizli Mah. Ayancık/SİNOP

2-Ayancık Belediye Başkanlığı/SİNOP

Vekili _____ : Av....

Karşı Taraf _____ :

1-Ayancık Belediye Başkanlığı/SİNOP

Vekili _____ : Av.

2- Avni Taşçı-Nihat Taşçı, Vedat Taşçı
Cevizli Mah. Ayancık/SİNOP

İstemin Özeti _____ : Samsun İdare Mahkemesinin 30.11.1999 günlü, E:1999/893, K: 1999/1160 sayılı kararının usul ve yasaya aykin olduğu öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti _____ : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi’ın Düşüncesi: Temyiz isteminin reddi ile mahkeme kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’un Düşüncesi _____ : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp idare mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle idare mahkemesi kara-

rının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüşüldü:

Dava, Sinop, Ayancık, Cevizli Mahallesinde davacı taşınmazın bulunduğu alanda 3194 sayılı Yasanın 18. maddesi uyarınca yapılan parselasyon işleminin mahkemenin 24.3.1999 günlü, E: 1998/93, K: 1999/251 sayılı kararıyla iptal edilmesi üzerine mahkeme kararının gereğinin yerine getirilmemesi nedeniyle uğranıldığı iddia edilen 6.000.000.000.-lira manevi zararın yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; dosyanın incelenmesinden davacı taşınmazın bulunduğu alanda yapılan parselasyon işleminin iptal edilmesine ilişkin yargı kararının davalı idareye 22.4.1999'da tebliğ edildiği ve ilgililerce kararın uygulanması yönünde 6.5.1999 gününde yapılan başvuruya herhangi bir yanıt verilmediği gibi kararın gereğinin de yerine getirilmediği anlaşıldığından idarenin ağır hizmet kusuru işlediği ve tazmin sorumluluğunun doğduğu gerekçesiyle 6.000.000.000.-lira tazminat isteminin 200.000.000.-liralık kısmının kabulüne, 5.800.000.000.-liralık kısmı ile faiz isteminin reddine, manevi tazminatın hükmedilen kısmı için yargı kararının yerine getirilmemesinde kişisel kusuru bulunanlara rücu edilmesine karar verilmiş, karar taraflarca temyiz edilmiştir.

Temyize konu Samsun İdare Mahkemesinin 30,11.1999 günlü, E:1999/893, K: 1999/1160 sayılı kararının manevi tazminat isteminin kısmen kabulü, kısmen de reddi ile yasal faiz isteminin reddi yolundaki kısmının oybirliğiyle manevi tazminatın yargı kararının yerine getirilmemesinde kişisel kusuru bulunanlara rücu edilmesine ilişkin kısmının ise oyçokluğuyla ONANMASINA, 3,160.000 lira harcın temyiz isteminde bulunanlara iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 19.4.2001 gününde oyçokluğuyla karar verildi.

Başkan (X)

Üye

Üye

Üye

Üye

KARŞI OY : Anayasanın 129. maddesinin 5.fıkrasında, “memurlar ve diğer kamu

görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan doğan tazminat davaları, kendilerine rücu edilmek kaydıyla ve kanunun gösterdiği şekil ve şartlara uygun olarak ancak idare aleyhine açılabilir.” hükmü yer almaktadır. 657 sayılı Yasanın 13. maddesinde de kişilerin kamu hukukuna tabi görevlerle ilgili olarak uğradıkları zararlardan ötürü bu görevi yerine getiren personel aleyhine değil, ilgili durum aleyhine dava açacakları ve kurumun genel hükümlere göre sorumlu personele rücu hakkının saklı olduğu belirtilmiştir.

Anayasanın 129 ve 657 sayılı Yasanın 13.maddesine göre, idarenin kamu görevlilerinin yetkilerini kullanırken işledikleri kusurlardan dolayı ödemek zorunda kaldığı tazminatı yasal yollara başvurarak, sorumluluğu saptanan görevlilerden tahsil etmesi gerekmektedir. Hükmolunan tazminatı ödeyecek olan idarenin, sorumluluğu saptanan görevlilere yasal yollar çerçevesinde rücu etmesi Anayasal ve yasal zorunluluktur.

Bu durumda, idare aleyhine hükmolunan 200.000.000.-lira manevi tazminatın olayda sorumluluğu bulunan kişi veya kişilerden tahsilini sağlamak amacıyla idarece adli yargı yerinde açılacak bir davada öncelikle sorumlu veya sorumluların belirlenmesi gerektiğinden, idari yargı yerinde bu yönde bir karar verilmesi yerinde görülmemiştir.

Nitekim, Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'nun 3.11.2000 günlü ve E:2000/800, K:2000/1061 sayılı kararı da bu yöndedir.

Açıklanan nedenlerle, temyiz edilen idare Mahkemesi kararının, manevi tazminatın yargı kararın yerine getirilmemesinde kişisel kusuru bulunanlara rücu edilmesine ilişkin kısmının bozulması gerektiği oyuyla kararın bu kısmına katılmıyorum.

Üye

T.C
DANIŞTAY
Altıncı Daire
Esas No:1999/3528
Karar No:2000/5087

Temyiz İsteminde Bulunan :

Erdoğan Korel/İSTANBUL

Karşı Taraf :

Kadıköy Belediye Başkanlığı/İSTANBUL

Vekili : Av.....

İstem Özet : İstanbul 4.İdare Mahkemesinin 27.10.1998 günlü, E:1996/783, K:1998/930 sayılı kararının usul ve yasaya aykırı olduğu öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi’nun Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’in Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp idare mahkemesine verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasına gerektirir nitelikte görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle idare mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Dava, İstanbul, Erenköy, 121 pafta, 960 ada, 127 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan binanın 24 ve 42 numaralı bağımsız bölümlerindeki ruhsatsız tadilatların yıktırılarak eski haline dönüştürülmesi yolundaki kesinleşmiş yargı kararının uygulanmaması nedeniyle uğranıldığı ileri sürülen 100.000.000.- lira manevi zararın dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, dosyanın incelenmesinden, 25.3.1994 günlü yapı tatil tutanağı ile ruhsatsız olarak yapılan bölümlerin tespit edildiği, 26.5.1994 günlü belediye encümeni kararı ile ruhsata aykırı kısımların yıkımına karar verildiği, bu kararın ilgililere tebliğ edildiği, böylece 3194 sayılı Yasanın 32. maddesi uyarınca ruhsatsız tadilatların yıkımına ilişkin kesinleşen yargı kararını yerine getirmek amacıyla davalı idarece gerekli işlemlerin tesis edildiği anlaşıldığından, davacının manevi tazminat isteminin reddine karar verilmiş, bu karar davacı tarafından temyiz edilmiştir.

2709 sayılı T.C. Anayasasının 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyetinin hukuk devleti olduğu, 125. maddesinde, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu, 138. maddesinin son fıkrasında da yasama, yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda oldukları; 2577 sayılı Yasanın 28. maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında ise, idarenin

Danıştay, bölge idare mahkemeleri ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre en geç otuz gün içinde işlem tesis etmeye ya da eylemde bulunmaya mecbur oldukları, işlem tesis edilmeyen ya da eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği hükme bağlanmıştır.

Dosyanın İncelenmesinden, Erenköy, 121 pafta, 960 ada.127 parsel sayılı taşınmaz üzerinde bulunan binanın 24 ve 42 numaralı bağımsız bölümlerindeki ruhsatsız tadilatları yıktırılarak eski haline dönüştürülmesi yolundaki davacı isteminin reddine ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davada, İstanbul 4.İdare Mahkemesinin 31.5.1994 günlü, E:1993/665,K:1994/808 sayılı dava konusu işlemin iptaline ilişkin

kararın, Danıştay Altıncı Dairesinin 16.2.1995 günlü, E:1994/4228, K:1995/781 sayılı karar ile onandığı, davalı idarenin kararın düzeltilmesi isteminin aynı Dairenin 11.3.1996 günlü, E: 1995/4484, K: 1996/1040 sayılı kararıyla reddedildiği, bu kararın tebliğ tarihinden itibaren dava tarihine kadar geçen sürede idarenin mahkeme kararını uygulamadığı gerekçesiyle 100.000.000.-lira manevi tazminatın dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte ödenmesi istemiyle bu davanın açıldığı, davalı idarece, dava konusu yerle ilgili olarak 25.3.1994 günlü yapı tatil tutanağı ile ruhsatsız olarak yapılan bölümlerin tespit edildiği, 26.5.1994 günlü belediye encümeni kararı ile de bu kısımların yıkımına karar verildiği, ancak yıkım işleminin halen gerçekleştirilmediği anlaşılmaktadır.

Bu durumda, ruhsatsız tadilatların yıkılarak yapının eski haline getirilmesi yolundaki kesinleşmiş, mahkeme kararına rağmen bu kararın yıkım işlemi fiilen gerçekleştirilmek suretiyle yerine getirilmemesi ve yapının ruhsatsız kısımlarının varlığını koruması nedeniyle kişinin manevi yönden sıkıntı duyduğu, elem, keder ve üzüntü yaşadığı açık olduğundan davacının manevi tazminat isteminin reddine ilişkin mahkeme kararında isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle İstanbul 4.İdare Mahkemesinin 27.10.1998 günlü, E:1996/783, K:1998/930 sayılı kararının BOZULMASINA, 2.790.000.- lira karar harcı ile fazladan yatırılan 2.080.000.-lira harcın temyiz isteminde bulunana iadesine, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 12.10.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No:2000/7274

Karar No:2002/3682

Davacı _____ :

TMMOB Çevre Mühendisleri Odası

Vekili _____ : Av.....

Davalı _____ :

Çevre Bakanlığı-ANKARA

Davalı İdare Yanında Davaya Katılanlar:

1-Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı- ANKARA

2-Elektrik Üretim A.Ş.Genel Müdürlüğü

Vekili _____ : Av...

Davanın Özeti :Çevre Bakanlığınca hazırlanan ve 29.9.2000 günlü, 24185 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “23.6.1997 günlü, 23028 sayılı Resmi Gazete’de Yayınlanarak Yürürlüğe Giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği’ne Geçici Madde Eklenmesine İlişkin Yönetmelik” in iptali istenilmektedir.

Çevre Bakanlığı’nın Savunmasının Özeti : Yönetmelik değişikliğinin kamu yararı gözetilerek gerçekleştirildiği, ülkede yaşanan enerji darboğazının aşılması amacıyla mobil ve yüzer santraller ile entegre tesisin tüm ünitelerinin geçici madde kapsamında değerlendirilerek belirli bir süre için çevresel etki değerlendirmesi süreci dışında tutulduğu, davacının dava açmada menfaatinin bulunmadığı nedenleriyle yasal dayanaktan yoksun davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın Savunmasının Özeti : Yönetmelik değişikliğinin mobil santrallerin çevreyi gözetmeden çalıştırılmalarını sağlamak amacına hizmet etmeyip acilen ihtiyaç duyulan elektrik enerjisini yapıları gereği kısa sürede temin edebilecek olan mobil santrallerin, çok uzun süre olan izin işlemlerinin tamamlanması için gerekli sürenin çevresel kriterler de korunarak sağlanmasına yardımcı olmak amacını taşıdığı, değişiklikte kamu yararının gözetildiği gerekçeleriyle davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Elektrik Üretim A.Ş.Genel Müdürlüğü'nün Savunmasının Özeti : Davacının dava konusu işlemle ihlal edilen hukuki bir menfaatinin bulunmadığı, diğer taraftan dava konusu yönetmelik değişikliğinde hukuka aykırılık olmadığı gerekçeleriyle davanın usul ve esastan reddi ne karar vermesi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi Düşüncesi :2709 sayılı T.C. Anayasasının 56.maddesinde, “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve Vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatım, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler” kuralı yer almış, 2872 sayılı Çevre Kanununun 1.maddesinde ise, Kanunun amacının, bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyileştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazinin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemek olduğu, hükme bağlanmıştır.

Olay tarihinde yürürlükte olan ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 10.maddesi uyarınca hazırlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi

Yönetmeliği'nin 1.maddesinde amaç gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirilmeyi planladıkları Yönetmelik kapsamına giren faaliyetlerin çevre üzerinde yapabilecekleri bütün etkilerin belirlenerek değerlendirilmesi ve tesbit edilen olumsuz etkilerin önlenmesi için gerçekleştirilecek çevresel etki değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemek olarak belirlenmiştir.

Dava konusu Yönetmelik değişikliğiyle ise Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamına giren uyuşmazlık konusu faaliyetler için belirtilen usul ve esasların 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmayacağı yolunda düzenleme getirilmiştir.

Anılan değişiklik yukarıda yer alan yasal düzenlemelerde öngörülen çevrenin korunması ve insanların sağlıklı bir çevrede yaşamalarına olanak sağlanması amacını berteraf etmesi nedeniyle kamu yararına ve hukuka aykırı olduğundan iptalinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı Düşüncesi : Dava; 29.9.2000 günlü, 24185 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine Geçici 6. madde eklenmesine ilişkin yönetmelik'in iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu yönetmeliğin dayanağı olan 23.6.1997 tarih ve 22028 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ve ilgili tebliğleri 6.6.2002 tarih ve 24777 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğin 28. maddesiyle yürürlükten kaldırılmış ise de iptali istenen maddenin yeni yönetmeliğin geçici 6. maddesinde aynen kurala bağlanmış olması ve idari işlemlerin hukuka uygunluklarının yargısal denetiminin tesis edildikleri tarih itibarıyla yürürlükte bulunan mevzuat ve hukuki durum esas alınarak yapılacağı esastan hareketle anılan yönetmelik hükmüne göre bir takım santrallerin kurulması için çalışmalara ve işlemlere başlanılmış olması nedeniyle işin esasının incelenmesine geçilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu ve bu Kanuna istinaden yayımlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) Yönetmeliğine geçici madde eklenmesiyle Mobil ve Yüzer Elektrik Santralleri kurulması ve bunlarla ilgili diğer fa-

aliyetler 31.12.2002 tarihine kadar ÇED Yönetmeliği hükümlerinden muaf tutulmuş ve böylece çevre mevzuatı uygulaması askıya alınmıştır.

ÇED Yönetmeliğinin mobil ve yüzer elektrik santralleri bakımından 2 yıl süreyle uygulanmayacağına dair dava konusu yönetmelik ile su kirliliği kontrolü yönetmeliği ve Hava kalitesinin korunması yönetmeliklerinde yapılan değişiklikler birlikte gözönüne alındığında amacın mobil ve yüzer santrallerin tesis ve üretim aşamasında ruhsata ilişkin hükümlerin 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmamasını sağlamak olduğu, bu arada toplum ve çevre sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek etkenlerinde gözardı edildiği kuşkusuzdur.

Diğer yandan, insan ve çevre sağlığı yanında Maliyet itibariyle santrallerde kullanılacak yakıtın dışarıdan ithal edilmesi nedeniyle maliyeti fazla olan enerji yatırımına yönelmesi de kamu yararı yönünden sakıncalıdır.

Nitekim yaklaşan elektrik enerjisi darboğazı nedeniyle alınacak tasarruf tedbirlerinin yanında acil elektrik ihtiyacının karşılanması amacıyla gezer ve yüzer santrallerden yararlanılması düşünülmüş ise de; motorin ile çalışan santrallerin esas itibariyle acil durum santralleri olup işlevlerinin ekonomik olmadığı, ülkemizde kullanılan ilk gezer santrallerin 1970'1 yıllarda satın alınıp Kıbrıs ve Gökçeada'da kullanılmasına karşın fazla yarar sağlamadığı, bilahare elektrik enerjisi arzında meydana gelen yetersizlikler nedeniyle gezer santrallerden yararlanma alternatifinin gündeme gelerek 1998'li yıllarda Güney Doğu Anadolu Bölgesinde bu santraller (Van, Hakkari, Silopi ve İdilde) kullanılmaya başlanılmış ise de bunların gerçek anlamda gezer, santraller olmayıp kısa sürede tesis edilebilir sabit tesisler olduğu, ilim adamları tarafından T.C danıştay yapılan araştırmalara göre yüzer santrallerin tamamının gaztürbünlü olması ve kombine çevrim olmadıkları için verimlerinin düşük olduğu bu durumda sınırlı kapasiteleri, düşük verimleri ve pahalı yakıt yakmaları nedeniyle acilen ve ekonomik olarak yararlanabilme olanağında bulunmadığı, kısa dönem enerji açığının kapatılmasında bir alternatif olarak düşünülen ağır yakıtlı dizel-jeneratör bazlı gezer ve yüzer sant-

rallerin feu-oil ihtiyacının nasıl karşılanabileceğininde ayrı bir sorun olduğu saptanmış bulunmaktadır.

Ayrıca, davalı idare tarafından enerji-çevre ilişkisinde iyi bir denge kurulması sağlanarak yaşanabilir bir çevre bırakabilmek için söz konusu santrallere yönelik tüm tedbirlerin alınmasının zorunlu olduğu nitekim Sağlık Bakanlığı tarafından Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliğinde de değişiklik yapıldığı ve gerekli önlemlerin alındığı öne sürülmekte ise de adı geçen Yönetmelik Danıştay 10. Dairesinin 27.2.2002 günlü E:2000/5957, K:2002/505 sayılı kararıyla iptal edilmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan dava konusu yönetmelik hükmü ile ÇED Yönetmeliğinin belli bir süre uygulanmayarak askıya alınması 2709 sayılı Anayasanın 56. maddesine, Çevre Kanununun ve Umumi Hıfzıssıhha Kanununun çevre ve toplum sağlığını koruma yönündeki hükümlerine aykırıdır.

Açıklanan nedenlerle insan ve çevresıağılığı yönünden uygulanması sakıncalı sonuçlar doğurabilecek olan Yönetmelik hükmünde kamu yararına ve hukuka uyarlık bulunmadığından dava konusu Yönetmeliğın iptali gerekeceğı düşünölmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince duruşma için Önceden belirlenen 25.6.2002 gününde yapılan tebligat üzerine davacı Çevre Mühendisleri Odası Vekili Av....., davalı Çevre Bakanlığı'nı temsilen Hukuk Müşaviri ile davalı idare yanında davaya katılan Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'm temsilen Hukuk Müşaviri'ın geldiğı, davalı idare yanında davaya katılan Elektrik Üretim Anonim Şirketini temsilen gelen olmadığı görülerek Savcı'un da katılımıyla duruşma yapıldı. 26.6.2002 gününde Tetkik Hakimi'ın açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra ehliyet defii yerinde görölmeyerek işin gereğı görüştüldü:

Dava, 29.9.2000 günlü, 24185 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan

“23.6.1997 günlü, 23028 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine Geçici Hadde Eklenmesine İlişkin YÖnetmelik”in hukuka aykırı olduğu gerekçesiyle iptali istemiyle açılmıştır.

Dava konusu Yönetmeliğin dayanağı olan 23.6.1997 günlü, 22028 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği ve ilgili tebliğleri 6.6.2002 günlü, 24777 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmeliğin 28.maddesiyle yürürlükten kaldırılmış ise de, iptali istenilen maddenin yeni yönetmeliğin geçici 6.maddesinde aynen korunmuş olması nedeniyle işin esasının incelenmesine geçilmiştir.

Dava konusu Yönetmeliğin 1.maddesi ile eklenen Geçici 6.madde; “mobil ve yüzer elektrik santral leri ve bu santrallerin enterkonnekte şebekeye bağlantısını sağlayacak enerji iletim hatları, santrallerde kullanılacak petrol, petrokimyasal ve kimyasal ürün depoları ile limanlar, iskeleler ve rıhtımlara ilişkin faaliyetlere bu Yönetmelik hükümleri 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmaz” hükmünü içermektedir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 56.maddesinde, “Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve Vatandaşların ödevidir. Devlet, herkesin hayatını, beden ve ruh sağlığı içinde sürdürmesini sağlamak, insan ve madde gücünde tasarruf ve verimi artırarak, işbirliğini gerçekleştirmek amacıyla sağlık kuruluşlarını tek elden planlayıp hizmet vermesini düzenler...” hükmü, 124.maddesinde ise “Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren Kanunların ve Tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla yönetmelikler çıkarabilirler” hükmü yer almış, 2872 sayılı Çevre Kanununun 1.maddesinde, Kanunun amacının, bütün vatandaşların ortak varlığı olan çevrenin korunması, iyi leştirilmesi; kırsal ve kentsel alanda arazi nin ve doğal kaynakların en uygun şekilde kullanılması ve korunması; su, toprak ve hava kirlenmesinin önlenmesi; ülkenin bitki ve hayvan varlığı ile doğal

ve tarihsel zenginliklerinin korunarak, bugünkü ve gelecek kuşakların sağlık, uygarlık ve yaşam düzeyinin geliştirilmesi ve güvence altına alınması için yapılacak düzenlemeleri ve alınacak Önlemleri, ekonomik ve sosyal kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak belirli hukuki ve teknik esaslara göre düzenlemek olduğu, 10. maddesinde de “Gerçekleştirme-yi planladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler bir “Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu” hazırlarlar. Bu raporda çevreye yapılabilecek tüm etkiler göz önünde bulundurularak çevre kirlenmesine sebep olabilecek atık ve artıkların ne şekilde zararsız hale getirilebileceği ve bu hususta alınacak önlemler belirtilir. Çevresel Etki Değerlendirme Raporunun hangi tip projelerde isteneceği, ihtiva edeceği hususlar ve hangi makamca onaylanacağına dair esaslar Yönetmelikle belirlenir” hükmüne yer verilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanununun 10.maddesi hükmü uyarınca düzenlenen ve olay tarihinde yürürlükte bulunan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinin 1. maddesinde de amaç, gerçek ve tüzel kişilerin gerçekleştirmeyi planladıkları Yönetmelik kapsamına giren faaliyetlerinin çevre üzerinde yapabilecekleri bütün etkilerinin belirlenerek değerlendirilmesi ve tespit edilen olumsuz etkilerin önlenmesi için gerçekleştirilecek Çevresel Etki Değerlendirmesi sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemek olarak belirlenmiş, Termik güç santralleri, nehir tipi santraller, gerilimi 154 kilovolt ve üstü enerji nakil hatları, petrol, petrokimyasal ürün depolama tesisleri, limanlar, iskeleler ve rıhtımlar Yönetmeliğin Ek I maddesinde düzenlenen Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Faaliyetler Listesinde yer almıştır.

Anılan Yönetmelik kapsamındaki faaliyetler için tüm idari ve teknik usul ve esaslar yerine getirildikten sonra alınacak “Çevresel Etkileri Önemsizdir” kararı veya çevresel etkileri önemli görülenler için alınacak “Çed Olumlu Kararı” üzerine faaliyete başlanacağı, belirtilen kararlar alınmadan faaliyete başlanıldığı tespit edilirse faaliyetin durdurulacağına ilişkin hükümler ve bu husustaki müeyyideler de söz konusu Yönetmelikte düzenlenmiştir.

Dava konusu Yönetmelikte ise, Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamına giren (mobil ve yüzer) elektrik santralleri ve bu santrallerin enterkonnekte şebekeye bağlantısını sağlayacak enerji iletim hatları, santrallerde kullanılacak petrol, petro-kimyasal ürün depoları ile limanlar, iskeleler ve rıhtımlara ilişkin faaliyetlere anılan Yönetmelik hükümlerinin 31.12.2002 tarihine kadar uygulanmayacağı yolunda düzenleme getirilmiştir. Bu haliyle, Yönetmelik kapsamına alınmış olan faaliyetlerin çevreye olabilecek olumlu ya da olumsuz etkilerinin belirlenmesinin, olumsuz yöndeki etkilerinin önlenmesi ya da çevreye zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önlemlerin, seçilen yer ve teknoloji alternatifinin tespit edilerek değerlendirilmesi ve faaliyetlerin uygulanmasının izlenmesi ve denetlenmesi yönündeki çevresel etki değerlendirmesi süreci iki yıldan fazla bir zaman dilimi için bertaraf edilmiştir.

Olay tarihinde yürürlükte olan ÇED Yönetmeliği kapsamında yer alan faaliyetler nedeniyle çevreye yapılabilecek tüm etkilerin gözönünde bulundurulması çevre kirliliğinin önlenmesi amacıyla ilgili kurum, kuruluş ve işletmeler için “Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu” hazırlama zorunluluğu 2872 sayılı Çevre Kanununun 10.maddesi ile getirilmiş bir düzenleme olduğundan sözü edilen Yasada öngörülen bu yükümlülükle ilgili olarak “Çed sürecinde uyulacak idari ve teknik usul ve esasları düzenlemek” amacıyla çıkarılan Yönetmeliğe (Çed Yönetmeliği) eklenen dava konusu geçici madde ile söz konusu Yönetmelik hükümlerinin belirli bir süre için (31.12.2002 tarihine kadar) de olsa uygulanmayacağı yolunda hüküm getirilmesi, Çevre Yasasına aykırılık oluşturduğu gibi söz konusu Yönetmeliğin çıkarılış amacına da aykırıdır.

Belirtilen nedenlerle amacı çevrenin korunması ve insanların sağlıklı bir çevrede yaşamalarına olanak sağlamak olan Çevre Kanunu ve Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği hükümlerine aykırı olarak getirilen düzenlemede kamu yararına ve hukuka uyarlılık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu Yönetmeliğin İPTALİNE aşağıda dökümü yapılan 62.930.000.-lira yargılama gideri ile karar verildiği ta-

rihte yürürlükte olan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre hesaplanan 520.000.000.-lira vekalet ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine, artan posta pulu ücretinin isteği halinde davacıya iadesine, 26.6.2002 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No:1998/3967

Karar No: 1998/4824

Temyiz İsteminde Bulunanlar :

1-Muratpaşa Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.....

2-Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili : Av.....

Karşı Taraf : Güngör Ahmet Yitmen, Hatem Özkan

Vekilleri : Av.....

İstem Özet : Antalya 2.İdare Mahkemesince verilen 19.3.1998 günlü, E: 1997/687, K: 1998/270 sayılı kararın usul ve yasa aykırı olduğu öne sürülerek bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Tetkik Hakimi’in Düşüncesi : Temyiz isteminin kabulü ile mahkeme kararının bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Savcı’nın Düşüncesi : Davacılar 24.6.1998 tarihinde kayda geçen dilekçe ile davadan feragat ettiklerini bildirdiğinden feragat nedeniyle İdare Mahkemesi kararının bozulması gerekeceği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Davalı idarelerden Muratpaşa Belediye Başkanlığı vekili tarafından 26.6.1998 günlü temyizden feragat dilekçesi verilmiş ise de, vekaletnamede temyizden feragat edilmesi konusunda yetki verilmediği anlaşıldığından bu istem kabul edilmemiştir.

Davacıların da 24.6.1998 günü kayda giren dilekçeleriyle davadan feragat ettikleri anlaşılmaktadır.

İdari Yargıda iptal davası, kural olarak ilgililerin haklarının ve çıkarlarının korumasının yanında, yürütme ve idarenin hukuka uygun davranmasını gerçekleştirmeye yöneliktir.

Bu özelliği ile iptal davalarının objektif ve soyut nitelikte bir dava türü olduğu teoride gene! olarak ifade edilmekle birlikte istisnai olarak, iptal davalarının subjektif ve somut nitelikte örneklerinin de olduğu uygulamada gözlenmektedir.

Sadece davacının kişisel çıkarını ihlal eden somut, subjektif nitelikteki işlemlerin iptali istemiyle açılan davalarda hüküm verildikten sonra karar kesinleşmeden davanın herhangi bir aşamasında davacının davasından feragat etmesinin kabul edilmesi gerekir. Zira uyuşmazlık konusu olayda kamu menfaati değil bireysel menfaat söz konusudur.

Bireysel yararın söz konusu olduğu durumda ihlal edilen kamunun hukuku olmayıp bireyin hukukudur. Kendi hukuku üzerine mutlak tasarruf yetkisine sahip olan bireyin davasından feragatinde de herhangi bir kısıtlama düşünülemez.

Feragata ilişkin uyuşmazlık konusu olaylarda, kamu yararı ve bireysel yarar ölçütünün belirlenmesinden sonra feragat hakkında karar verirken yerinde olacaktır. Olayda davacının davayla ilişkisini iyi irdelemek gerekir. Örnekleme gerekir ise; Davacılar veya kurum ve kuruluşlar tarafından belde veya semt sakini sıfatıyla açılmış objektif nitelikteki

bir iptal davasında kamu yararı ölçütü mutlak olduğundan yerel mahkemece verilen karardan sonra davacını davasından feragat etmesi düşünülemez.

Danıştay 6 ncı Dairesinin inceleme konularına göre feragat konusunun değerlendirilmesi zorunludur. Uyuşmazlık konularının içerik ve nitelendirilmelerine uygun olarak her davada davadan feragatin yukarıda belirlenen ölçütler esas alınmak suretiyle karara bağlanmasında hak ve hukuka uyarlık bulunduğu açıktır.

Antalya İli, 18L-1B-19LIVc imar planı paftasındaki otopark ve yeşil alanın bir kısmının akaryakıt ve servis istasyonuna dönüştürülmesine ilişkin 1/1000 ölçekli uygulama imar planı değişikliğinin iptali istemiyle açılan bu davada yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu imar planının şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararına aykırı bulunarak iptal edildiği anlaşıldığından temyiz aşamasında davadan feragat edilmesinde yukarıda açıklanan nedenlerle kamu yararı bulunmadığından davacıların feragat istemleri yerinde görülmeyerek uyuşmazlığın esasına geçildi,

Dava, Antalya ili, 18L-1B-19LIVc imar planı paftasında bulunan otopark ve yeşil alanın küçültülerek anılan yerin akaryakıt ve servis istasyonu olarak belirlenmesine ilişkin 27.2.1997 günlü, 197 sayılı belediye meclisi kararı ile kabul edilen ve büyükşehir belediye başkanlığı tarafından onaylanan 1/1000 ölçekli imar planı değişikliğinin iptali istemiyle açılmış; İdare Mahkemesince, yerinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu düzenlenen rapor ile dosyadaki bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, azaltılan sosyal donatı alanına eşdeğer bir alanın ayrılmadığı, akaryakıt ve servis istasyonunun 1/5000 ölçekli planda gösterildiği, ancak bu plana aykırı olarak 1/1000 ölçekli planda taşınmazın güneyinden geçen 20.50 metrelik taşıt yolunun güzergahının değiştirilerek dik açıyla taşınmazın doğusundan 30.00 metrelik ana artere bağlandığı, böylece kuzeyden gelen 18,50 metrelik yolun devamlılığının engellendiği, ayrıca, 30.00 metrelik yol ile 18.50 metrelik yolun kesiştiği noktada planlanan akaryakıt ve servis istasyonunun

trafik güvenliği açısından sakıncalı olduğunun anlaşıldığı gerekçesiyle şehircilik ilkeleri, planlama esasları ve kamu yararına aykırı olan dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş; bu karar davalı idare tarafından temyiz edilmiştir.

Dava konusu işlemin yukarıda özetlenen gerekçeyle iptali yolundaki temyize konu Antalya 2.İdare Mahkemesinin 19.3.1998 günlü, E:1997/687, K:1998/270 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbiri bulunmadığından bozma istemi yerinde görülme-yerek anılan mahkeme kararının ONANMASINA, dosyanın adı geçen mahkemeye gönderilmesine 22.10.1998 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

ye

ye

ye

ye

T.C

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No: 1997/2919

Karar No: 1998/2928

Temyiz İsteminde Bulunanlar :

1-Enerji ve Tabii Kaynaklar
Bakanlığı-ANKARA

2-Sağlık Bakanlığı-ANKARA

Muğla Valiliği-MUĞLA

TEAŞ Genel Müdürlüğü-ANKARA

Vekili : Av.....

5- Çevre Bakanlığı-ANKARA

Karşı Taraf :

Av.... Av... Av... Av Av....

Av... Av... Av... Av... Av... Av...

Av... Av...

İstem Özet : Aydın 1. İdare Mahkemesinin 30.12.1996
günlü, E: 1994/781 K:1996/1922 sayılı kararının iptale ilişkin
bölümünün usul ve yasaya aykırı olduğu öne sürülerek bozulması iste-
nilmektedir.

Savunmanın Özeti : Savunma verilmemiştir.

Tetkik Hakimi’nun Düşüncesi : Temyiz isteminin reddi ile
mahkeme kararının onanması gerektiği düşünülmektedir.

Savcı’in Düşüncesi : Temyiz dilekçelerinde öne sürülen husus-
lar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin
1.fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp idare mahke-

mesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir.

Açıklanan nedenlerle temyiz istemlerinin reddiyle idare mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve dosyadaki belgeler incelendikten sonra işin gereği görüldü:

Dava, Kemerköy Termik Santralının deneme yada başka bir nedenle işletmeye alınmaması, tesis izni, işletme izni işletme ruhsatı verilmesi ve inşaat faaliyetinin durdurulması yolunda davacılar tarafından yapılan başvuruların, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ve Muğla Valiliğince yanıt verilmemek suretiyle reddine, Çevre Bakanlığınca 7.5.1993 günlü, 3068 sayılı işlemle, Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğünce de 15.6.1993 günlü, 32746 sayılı işlemle reddine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince; 1593 sayılı Umumi Hifzıssıha Kanunu'nun 268.maddesi, Çevre Kanununun 10..11.,15. ve 16. maddesinin, Hava Kalitesinin Korunması Yönetmeliği'nin 10 ve geçici 1.maddesinin, Gayrisihhi Müesseseler Yönetmeliği'nin 12.maddesinin birlikte değerlendirilmesinden yapıyı tamamlanan termik santralde gerekli izinler alınmaksızın deneme üretimi adı altında üretim yapıldığı, öte yandan, Kemerköy Termik Santralını çalıştığı dönemde çevreye zarar verip vermediğinin saptanması amacıyla yerinde yapılan keşif ve bilirkişi incelenmesi sonucunda hazırlanan raporda özetle; Kemerköy Termik Santralının 210 MW lik 3 elektrik üretim birimi halinde kurulduğu, düşük ısı verimli linyit kömürlerini yakarak elektrik ürettiği, baca gazlarındaki kükürtdioksit ile azotoksitleri arıtma tesisleri bulunmadığı, üç birimin baca gazlarının tek baca görünen üç ayrı bacadan havaya verildiği, Kemerköy Termik Santrali'nin üretim birimi başına kullandığı yıllık kömür miktarının yaklaşık 1,4 milyon ton civarında olduğu, düşük isi değerli kömürlerin yakıldığı termik santrallarda kapasiteyi düşürerek hava kirliliğini azalt-

manın mümkün olmadığı, Kemerköy Termik Santrali'nin çevresinde kullanılabilecek görünürdeki kömür varlığının 110.5 milyon ton olduğu, üç üretim biriminin yıllık kömür tüketiminin yaklaşık 4,2 milyon ton olduğu kabul edildiğinde, mevcut kömür varlığının yakılması için termik santralin yaklaşık 26 yıl çalıştırılması gerektiği, Kemerköy Termik Santrali'nin deneme üretiminde tek birim halinde çalıştırıldığında dahi çevreye olumsuz etki gösterdiği.baca gazlarının 2530 km uzaklığa kadar etki yaptığı, bacanın 300 m.ye yükseltilerek ve baca gazlarının hızlandırılarak havaya salınmasının seyrelme için yeterli olmadığı, Kemerköy Termik Santrali'nin 3 birim halinde çalıştırılması halinde Reşadiye Yarımadasının Datça ve Betçe bölümlerinin SO₂ den etkileneceği, termik santrale gemilerle kömür getirilmesi halinde kömür tozu ve döküntüsünün deniz kirliliği yaratacağı, bu haliyle Kemerköy Termik Santrali'nin yakın çevresinde olduğu kadar uzak çevresine de zararlı etkiler yaptığı, santralin baca gazlarındaki kükürtdioksitin arıtılması için desülfürizasyon tesisleri kurulması gerektiği, kurulduğu takdirde SO₂'yi % 95 oranda arıtacağıının belirtildiği, ülkemizin elektrik enerjisine duyduğu gereksinimini önemi ve vazgeçilmezliği gerçeğinin hiçbir zaman göz ardı edilemeyeceği, ancak, elektrik enerjisi sağlamak amacıyla işletilen tesislerin ve yeni yapılan tesislerin gerek kuruluşları gerekse işletilmelerinin yukarıda sözü edilen kurallara uyulması durumunda kamu yararının söz konusu olacağı, salt elektrik enerjisi elde etmek için, tekrar yerine konulması mümkün olmayacak şekilde doğaya zarar verilmesi halinde kamu yararından söz edilemeyeceği, bacagazı desülfürizasyon tesisleri yaptırılması konusunda idarece başlatılan girişimlerin realize edilememesinde işin ekonomik maliyetinin caydırıcı ve rasyonel neden olmaması gerektiği, uzun vadeli ve ülke için yaşamsal nitelikli yatırımların esasen başlangıçta tüm hukuk normlarının ve teknik detaylarının gene aynı uzun vade ile paralel olarak düşünülmesi ve tesisin kuruluşu ile birlikte gerçekleştirilmesi gerektiği, bu durumda, bilirkişi raporunda da belirtildiği üzere Kemerköy Termik Santrali'nin insan ve çevre sağlığına önemli zararlar verecek hava ve çevre kirliliğine neden olduğu ve bu olumsuz etkilerin önlem alınmaksızın ve mevzu-

atın zorunlu tuttuğu tesis izni, açılma ruhsatı, emisyon izni ve atık su deşarj izni olmaksızın deneme adı altında faaliyette bulunduğu anlaşıldığından, davacıların başvurularının reddine ilişkin işlemlerde hukuka uyarlık bulunmadığı, davacıların Kemerköy Termik Santrali'nin tesis izni, işletme izni, işletme ruhsatı verilmemesi yolundaki istemlerine gelince, yukarıda belirtilen mevzuatta öngörülen hususların yerine getirilmesi halinde santrale tesis izni, işletme izni, işletme ruhsatının ilgili idarelerce her zaman verilebileceği, söz konusu ruhsatların verilmesini engelleyici yönde yargı kararı verilmesinin 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun 2.maddesi uyarınca hukuken mümkün olmadığından anlaşıldığı gerekçesiyle davacıların Kemerköy Termik Santrali'nin faaliyetinin durdurulması yolunda yaptıkları başvuruların reddine ilişkin davalı idare işlemlerinin iptaline, davanın diğer kısmının reddine karar verilmiş, bu kararın iptale ilişkin bölümü davalı idarelerce temyiz edilmiştir.

Dava konusu işlemlerin yukarıda özetlenen gerekçeyle kısmen iptali kısmende davanın reddi yolundaki temyize konu Aydın 1. İdare Mahkemesinin 30.12.1996 günlü, E: 1994/781, K: 1996/1922 sayılı kararının temyiz edilen bölümünde 2577 sayılı idari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirini bulunmadığından bozma istemi yerinde görülmemekle mahkeme kararının anılan kısmının ONANMASINA, fazla yatırılan 649.700.-lira harcın temyiz isteminde bulunanlardan TEAŞ Genel Müdürlüğü'ne iadesine, dosyanın adi geçen mahkemeye gönderilmesine 3.6.1998 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No: 2002/4061

Karar No: 2004/ 5219

Davacı _____ :

1-Türkiye Barolar Birliği

Vekili _____ : Av.....

Davalı _____ :

Başbakanlık- ANKARA

İstemin Özeti _____ : 27.4.1992 tarihinde Bakanlar Kurulu tarafından alınan prensip kararının, yargı kararlarını uygulamamaya yönelik olduğu ve hukuk devleti ilkesinin zedeleneyeceği ileri sürülerek iptali istenilmektedir.

Savunmanın Özeti _____ : Davacının dava açma ehliyetinin bulunmadığı, dava konusu olayın Bakanlar Kurulu Kararının Özelleştirme yöntemlerini yeniden belirleyen 7.3.1990 tarih ve 90/2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı doğrultusunda bir hükümet tasarrufu olarak alındığı, davanın reddi gerektiği savunulmuştur.

Danıştay Tetkik Hakimi’in Düşüncesi _____ : Dava, 27.4.1992 tarihinde Bakanlar Kurulunca alınan prensip kararının iptali istemiyle açılmıştır. Anayasanın 125 ve 138. maddeleri ile 2577 sayılı Yasanın 28.maddesinde yer alan hükümlere göre idarenin yargı kararlarının gereklerini yerine getirmek zorunluluğu vardır. Bu nedenle, dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı’nın Düşüncesi _____ : Dava; ?’ne ait 5 çimento şirketindeki kamu hisselerinin ? Firmasına satışına dair Yüksek Planlama Kurulu’nun 6.9.1988 tarihli ve 89/74 sayılı kararının ve

? ndeki kamu hisselerinin ? Firmasına satışına dair 9.2.1999 tarihli ve 89/3, 10.8.1989 tarihli ve 89/21 sayılı kararların idari yargı tarafından iptal edilmesi üzerine; Bakanlar Kurulunca, “....anılan yargı kararlarının uygulamaya konulması halinde Türkiye ile yabancı şirketler ve giderek ülkeler arasında yeni hukuki sorunlar doğmasının kuvvetle muhtemel bulunması sebebiyle; durumun, iç hukukumuzdan ziyade, ülkemizin diğer devletler ve milletlerarası kamuoyu nezdindeki itibarı ve çıkarları ile milletlerarası münasebetlerin gerektirdiği isterler çerçevesinde değerlendirilmesi..... uluslararası sözleşmelere uyma zorunluluğu getiren ve milletlerarası camia tarafından umumi kabul görmüş bulunan “ahde vefa” gibi bir devletlerarası kuralıniptal kararı sebebiyle gözardı edilmesininTürkiye’nin yararına olamayacağı..... milletlerarası hukukun temel prensipleri ile bağdaşmayacağı.....gerek yukarıda açıklanan mülahazalar ve gerekse özelleştirme yöntemlerini yeniden belirleyen 7.3.1990 tarihli ve 90/2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı dolayısıyla, anılan satış işlemleri konusunda geriye veya ileriye yönelik şekilde yeniden işlem tesisine hukuken imkan bulunmadığına;” ilişkin olarak verilen 27.4.1992 günlü kararın iptali istemiyle açılmıştır.

2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 9.maddesinde, yargı yetkisinin, Türk Milleti adına bağımsız mahkemelerce kullanıldığı 10.maddesinde; herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşit olduğu...Devlet organları ve idare makamlarının bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorunda oldukları belirtilmiş, 125.maddesinde; “idarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.” hükmü yer almış, “Mahkemelerin bağımsızlığı” başlıklı 138 . maddesinde de; “ yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez” hükmüne yer verilmiş bulunmaktadır.

Diğer taraftan; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28.

maddesinde ise, “Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının, icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur.” hükmü yer almıştır. İptal davası, idare tarafından tesis edilmiş bulunan idari bir karar ile şahsi meşru ve aktüel bir menfaati ihlal edilenlerin idari bir mahkemeye başvurarak bu kararın, mevzuata, hukuka; yetki, şekil, sebep konu ve maksat yönlerinden biriyle aykırılığundan ötürü iptalini istemesidir.

İdari rejimi ve böylece idari yargı denetimini kabul etmiş ülkelerde, idarenin hukuka aykırı tasarrufları iptal davası yoluyla ortadan kaldırılabilir. Bu nedenle iptal davası idarenin hukuka aykırı tasarruflarda bulunmasını, kararlar almasını önleyen ve böylece idarenin hukuka bağlılığını ve hukuk düzeninin korunmasını sağlayan müessesedir. İptal davalarının esas amacı; bir hakkın ihlal edilip edilmediği ve böyle bir ihlal sonucunda ortaya çıkacak zararın tazmini değildir. Bu davalar bir idari tasarrufun (Kararın veya işlemin) hukuka aykırılığı dolayısıyla iptalini, ortadan kaldırılmasını amaç edinen, başka bir deyişle idari işleme, karara yöneltilmiş davalardır. Bu davalarda idari bir işlemin hukuk kurallarına uygun olup, olmadığı incelenmekte ve hukuk kurallarına aykırılığı halinde bu işlemin iptali yoluna gidilmektedir. İptal davasının konusu, idari bir işlemin hukuk kurallarına aykırı olup olmadığını incelemek ve aykırılığı halinde işlemi ortadan kaldırmaktır. İptal davasının amacı ise; idarenin hukuka aykırı karar almasını önlemek, böylece idarenin hukuk kurallarına riayetini sağlamak ve hukuka aykırı olduğu tesbit edilen kararları ortadan kaldırmak suretiyle hukuk düzenini korumaktır. İptal kararları, iptal konusu tasarrufun unsurlarındaki sakatlıkların tasarrufun doğuşunda mevcut olması dolayısıyla hukuki bir durum yaratmadığını, hukuk alanında bir değişiklik meydana getirmediğini gösterirler. iptal davasında idari kararın iptal edilmesi halinde bu karar ve bu kararda doğmuş olan hukuki durum ortadan kalkmış olur. Ancak, iptal kararları, ortadan kalkmış olan idari tasarrufun yerini almaz. Bu sebeple idare iptal edilen kararın yerine bir karar almak zorunluluğundadır. Tabii ki idarenin yeniden alacağı karar mahkemenin iptal

hükmüne uygun olmalıdır.

Mahkemece iptal edilmiş işleme dayanılarak tesis edilmiş olan işlem ve tasarrufların da iptal kararıyla kendiliğinden ortadan kalkması sonucunun doğduğu kuşkusuzdur. Bu sebeple iptal hükmü idareye, iptal edilen tasarruftan, buna dayanan ve bağlı olan tüm tasarruflardan doğan bütün sonuçları ortadan kaldırarak bu işlemler hiç tesis edilmemiş gibi eski durumu tamamen tesis ve iade etmek görevini yüklemektedir. İdare bu görevi hiç bir sebep ve bahane ile yerine getirmekten kaçınmaz.

Mahkeme kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde maddi ve manevi tazminat davası açılabileceğinin 2577 sayılı İYÜK.nun 28. maddesinde belirtilmiş olması, idareye; iptal kararını uygulamayıp onun yerine tazminat ödeme yoluna gitme seçeneğini de sunmaz.

Gerek Anayasa ve gerekse İYUK nun yukarıda belirtilen maddeleri çok açıktır. Değil mahkeme kararının yerine getirilmemesi yerine getirilmesinin geciktirilmesi bile hukuken imkansızdır.

Bu durumda, mahkemenin iptal kararı doğrultusunda işlem tesis edilmesi gerekirken bu konuda yeniden işlem tesisine “hukuken imkan bulunmadığına” ilişkin olarak alınan kararda hukuka uyarlık görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle dava konusu işlemin iptali gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince gereği görüşüldü:
Dava, ?.'ne ? ait 5 çimento şirketindeki kamu hisselerinin ? Firmasına satışına dair Yüksek Planlama Kurulunun 6.9.1998 tarihli ve 98/74 sayılı ve ?'ndaki kamu hisselerinin ? Firmasına satışına dair 9.2.1989 tarihli ve 89/3 ve 10.8.1989 günlü, 89/21 sayılı kararlarının idari yargı tarafından iptal edilmesi üzerine alınan (Resmi Gazete'de yayımlanmayan) ve yargı kararı üzerine ileriye veya geriye yönelik olarak yeniden bir işlem tesis edilmemesine ilişkin bulunan 27.4.1992 günlü Bakanlar

Kurulu Prensip Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Anayasa'nın 125. maddesinde, "İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır." 138. maddesinde de "...Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez...." hükmü yer almaktadır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28. maddesinde ise Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının, icaplarına göre idarenin gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu öngörülmüştür.

İdarenin yargı kararlarını maksadına uygun biçimde uygulaması zorunluğu, toplumda korunması gereken hukuk düzenince kişilere sağlanan hukuk güvenliği ve devlet işlemlerindeki istikrarın sonucudur.

Her türlü işlem ve eylemi yargı denetimine tabi olan idarenin yargı kararlarına uyması ve bu kararların gereklerine göre işlem ya da eylemde bulunmak zorunda olması aynı zamanda Anayasamızın 2. maddesinde kabul edilmiş bulunan "hukuk devleti" ilkesinin de bir gereğidir. Anayasanın 2. maddesinde yer alan bu ilke karşısında idarenin mahkeme kararlarını "aynen ve gecikmeksizin" uygulaması anayasal bir zarurettir. Dosyanın incelenmesinden, dava konusu 27.4.1992 tarihinde Bakanlar Kurulu Kararı ile, ? ait 5 çimento şirketindeki kamu hisselerinin ?. Firmasına satışına dair Yüksek Planlama Kurulunun 6.9.1998 tarihli ve 89/74 sayılı, ... kamu hisselerinin ? Firmasına satışına dair 9.2.1989 tarihli ve 89/3, 10.9.1989 tarihli ve 89/21 sayılı kararlarının idari yargı kararlarıyla iptal edilmesine karşın, konunun iç hukuku olduğu kadar dış hukuku da ilgilendirecek boyutlara ulaşması ve anılan yargı kararının uygulamaya konulması halinde Türkiye ile şirketler ve giderek ülkeler arasında yeni hukuki sorunlar doğmasının kuvvetle muhtemel bulunması sebebiyle ve özelleştirme yöntemlerini yeniden belirleyen 7.3.1990 tarihli ve 90/2 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı dolayısıyla, anılan satış işlemleri konusunda geriye veya ileriye yönelik şekilde

işlem tesisine hukuken imkan bulunmadığı yolunda prensip kararının alındığı anlaşılmaktadır.

Anayasanın ve 2577 sayılı Yasanın yukarıda aktarılan hükümleri ile ortaya konulan hukuki durum karşısında, yargı yerlerince verilen kararların, ilgili mercilerce uygulanması asıl olup, bu yoldaki hukuki işlemlerinde yine aynı merciler tarafından hukuk kuralları çerçevesinde yapılması hukuka bağlı devlet ilkesinin bir gereğidir. Hal böyle iken, Bakanlar Kurulunun iptali istenilen, 27.4.1992 tarihli kararı ile bu kararda sözü edilen, kesinleşmiş yargı kararlarının uygulanmamasını öngörür nitelikte bir prensip kararı alınması açıkça hukuka aykırı bulunmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu 27.4.1992 günlü Bakanlar Kurulu Kararının iptaline, aşağıda dökümü yapılan 31.621.400.-lira yargılama gideri ile Avukatlık Asgari Ücret Tarifesine göre 13.500.000.- lira Avukatlık ücretinin davalı idareden alınarak davacıya verilmesine artan posta ücretinin isteği halinde davacıya iadesine 28.5.2004 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

İdari Dava Daireleri

Esas No : 2003/591

Karar No : 2005/2154

Davacı _____ :

?

Davalılar _____ :

Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı

Vekili _____ : Av.....

Muratpaşa Belediye Başkanlığı

Vekili _____ : Av.

İstemin Özeti _____ : Antalya 2. İdare Mahkemesinin 19.12.2002 günlü, E:2002/1181, K:2002/1223 sayılı ısrar kararının temyizden incelenerek bozulması davacı tarafından istenilmektedir.

Savunmanın Özeti _____ : Savunma verilmemiştir.

Danıştay Tetkik Hakimi’in Düşüncesi _____ : Antalya 2. İdare Mahkemesinin ısrar kararının Danıştay Altıncı Daire kararı doğrultusunda bozulması gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcı’nın Düşüncesi _____ : Davacının taşınmazının bulunduğu binanın komşu parseline verilen inşaat ruhsatının kesinleşen yargı kararıyla iptal edilmesine karşın bu kararın uygulanmaması üzerine uğranıldığı iddia edilen zarar nedeniyle maddi ve manevi tazminat istemiyle açılan davayı, hükmedilen maddi tazminata dava açma tarihi itibarıyla faiz uygulanması, istenilenin altında manevi tazminata hükmedilmesi ve manevi tazminata ilişkin faiz isteminin

reddedilmesi suretiyle kısmen reddeden mahkeme kararının Danıştay 6.Dairesince, yargı kararının gereğinin yerine getirilmediği dikkate alındığında istenilen manevi tazminatın tamamının kabulüne karar verilmesi, ülkemizde yaşanan yüksek enflasyon dikkate alındığında davanın açıldığı günden itibaren yasal faize hükmedilmesi gerektiği gerekçesiyle manevi tazminat yönünden bozulması üzerine mahkemece bozmaya ayulmayarak verilen ısrar kararının bozulması istenilmektedir.

Danıştay 6. Dairesinin bozma kararında belirtilen gerekçeyle temyiz isteminin kabul edilerek ısrar kararının bozulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Hüküm veren Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunca gereği görüldü: Davacının taşınmazına komşu Antalya Bahçelievler Mahallesi 1017 ada, 5 parsel sayılı taşınmaz için verilen inşaat ruhsatının kesinleşen mahkeme kararları ile iptal edilmesine rağmen yargı kararının uygulanmaması nedeniyle zarara uğranıldığından bahisle 1.000.000.000.-lira maddi, 1.000.000.000.-lira manevi tazminatın idarenin işlem tesis etmesi gerektiği iddia edilen tarihten itibaren işletilecek yasal faizi ile birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle açılan davada, Antalya 2. İdare Mahkemesinin davanın kısmen kabulüne, maddi tazminat için dava açma tarihi olan 18.10.1996 tarihinden itibaren işletilecek yasal faizin ve 250.000.000.-lira tutarındaki manevi tazminatın davalı idarelerce davacıya ödenmesine, manevi tazminat isteminin fazlası ile manevi tazminata yönelik faiz isteminin ise reddine ilişkin bulunan 1.11.2000 günlü, E:2000/980, K:2000/979 sayılı kararı temyiz incelemesi sonucunda; Danıştay Altıncı Dairesinin 16.4.2002 günlü, E:2001/1396, K:2002/2298 sayılı kararı ile kararın manevi tazminata ilişkin kısmı bozulmuş ise de; Antalya 2. İdare Mahkemesi bozma kararına uymayarak davanın kısmen kabulüne, 250.000.000.-lira tutarındaki manevi tazminatın davalı idarelerce davacıya ödenmesine, davacının manevi tazminat isteminin fazlası ile manevi tazminata yönelik faiz isteminin reddi yolundaki ilk kararında ısrar etmiştir. Davacı bu kez Antalya 2. İdare Mahkemesinin 19.12.2002 günlü, E:2002/1181, K:2002/1223 sayı-

lı ısrar kararını temyiz etmekte ve bozulmasını istemektedir. Antalya 2. İdare Mahkemesi ısrar kararında, manevi tazminat ile amaçlananın kişilerin hukuka aykırı bir durumdan dolayı duyduğu acı, elem ve ızdırabın giderilmesi olup, bir zenginleşme aracı olmayacağı gibi, talep edilen yada yargı kararı ile hükmedilen manevi tazminata faiz uygulamaya da yerleşik yargı kararlarına göre olanak bulunmadığından bahisle, mahkemelerinin 1.11.2000 günlü, 2000/979 sayılı kararında ısrar edilerek; davacının duyduğu elem ve sıkıntıları da dikkate alınarak takdiren 250.000.000.-TL. manevi tazminatın davalı idarelerce davacıya ödenmesinin gerektiği gerekçesiyle, davanın kısmen kabulüne, 250.000.000.-lira tutarındaki manevi tazminatın davalı idarelerce davacıya ödenmesine, davacının manevi tazminat isteminin fazlası ile manevi tazminata yönelik faiz isteminin reddine karar vermiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 138.maddesinde yasama ve yürütme organları ile idarenin mahkeme kararlarına uymak zorunda olduğu kurala bağlanmıştır. Bu kural uyarınca, idarelerin yargı kararlarının gereğini gecikmeksizin yerine getirmesi zorunludur ve yerine getirilmemesi durumunda ağır hizmet kusuru işlendiğinin kabulü gerekir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun “Kararların Sonuçları” başlıklı 28. maddesinin 3. fıkrasında da, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabileceği kuralı yer almaktadır.

Danıştay Altıncı Daire kararında da belirtildiği gibi; manevi tazminatın temelde gerçek bir tazmin aracı olmayıp doğrudan doğruya bir manevi tatmin aracı olması, bir idari işlem veya eylem nedeniyle ızdırıp duyan kişiye sadece tatmin aracı olan bir miktar para verilerek bu üzüntü ve sıkıntının tam olmasa bile bir miktar azaltılmasının temel amaç olduğu, uyuşmazlık konusu olayda, davacı bağımsız bölüm maliki olduğu binaya komşu parsel üzerine inşa edilen yapı nedeniyle huzurunun bozulduğunu, idarenin yargı kararının gereğini yerine getirmemesi nede-

niyle 25 yıldır oturduğu daireyi terk ederek başka bir yere taşınmak zorunda kaldığını, yıllardır sürdürdüğü hukuk mücadelesi de dikkate alındığında çektiği acı ve sıkıntının kısmen de olsa karşılanması gerektiğini iddia ettiği, bu nedenle, dava konusu olayda manevi tazminatın koşulları bulunduğundan, davacının duyduğu elem ve sıkıntıların yargı kararının gereğinin yerine getirilmemiş olması nedeniyle halen devam ettiğinin de dikkate alınması suretiyle uygun bir miktar manevi tazminata hükmedilmesinin gerektiği, davacının 18.10.1996 gününde açtığı bu davada, yargı kararının gereğinin yerine getirilmemiş olması nedeniyle duyduğu elem ve ızdırabın karşılığı olarak 1.000.000.000.-lira manevi tazminat istediği, İdare mahkemesi kararında ise takdiren 250.000.000.-lira manevi tazminat ödenmesine karar verildiği ve bu miktara faiz de yürütülmediği, doktrinde de kabul edildiği üzere, manevi tazminatın manevi tatmin aracı olmasından dolayı zenginleşmeye yol açmayacak miktarda, fakat idarenin olaydaki kusurunun niteliğini ve ağırlığını ifade edecek ölçüde ve tazminat olarak istenilen meblağın da gözönünde bulundurulması suretiyle saptanmasının gerektiği, bu durumda, halen yargı kararının gereğinin yerine getirilmediği de dikkate alındığında 1.000.000.000.-lira manevi tazminat isteminin tamamının kabulüne karar verilmesi, ayrıca, yargılama sürecinin uzun sürmesi ve ülkemizde yaşanan yüksek enflasyon da dikkate alındığında, manevi tazminata da, tazminat davasının açıldığı gün olan 18.10.1996 gününden itibaren yasal faize hükmedilmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmış olup, İdare Mahkemesince verilen ısrar kararında hukuki isabet görülmemiştir.

Açıklanan nedenlerle, davacının temyiz isteminin kabulü ile temyize konu Antalya 2. İdare Mahkemesinin 19.12.2002 günlü, E:2002/1181, K:2002/1223 sayılı ısrar kararının Danıştay Altıncı Daire kararı doğrultusunda BOZULMASINA, dosyanın anılan İdare Mahkemesine gönderilmesine 16.6.2005 günü oyçokluğu ile karar verildi.

K A R Ş I O Y

X- Bir maddi zararın giderilmesine yönelik açılan tam yargı davalarında tazminat faizi kişinin malvarlığındaki zararının oluştuğu an itibarıyla

karşılanması gerekirken, gecikerek ödenmesi karşısında bu gecikmeden dolayı para değerinde enflasyon nedeniyle meydana gelecek azalmayı karşılamaya yönelik olarak hükmedilmektedir.

Maddi zararlar malvarlığında meydana gelen ve para ile değerlendirilebilen bir azalmayı ifade ettiklerinden, bu azalma miktarının idare tarafından telafi edilmediği süre içinde ayrıca enflasyon nedeniyle de kayba uğrayacağı aşıkardır. Manevi zararlar ise malvarlığında meydana gelen somut bir azalma olmayıp, kişinin manevi varlığında ortaya çıkan olumsuzluklar olduğundan, manevi tazminat değerinin yargılama sonucu para olarak belirlenmesi zarara uğrayanı tatmin ve de bu zararı meydana getireni cezalandırma aracı olarak kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

Bu itibarla ilk defa yargı kararıyla para olarak değerlendirilebilen bir manevi tazminatın önceden davalı idarece belirlenmesi ve de ödenmesinin mümkün olmaması nedeniyle, ödemede gecikmeden bahsedilemeyeceği gibi manevi tazminatın esasen bütün bu hususlar dikkate alınarak “tacdiren” belirlenmesi nedeniyle manevi tazminata faiz uygulanmaması gerekmektedir

Kararın manevi tazminata uygulanacak faizin başlangıç tarihiyle ilgili kısmına, bu nedenle katılmıyoruz.

T.C.

DANIŞTAY

Onuncu Daire

Esas No: 2002/7659

Karar No: 2003/ 5195

Temyiz Eden (Davacı) :

S.S. ? Konut Yapı Kooperatifi

Vekili : Av.....

Karşı Taraf (Davalılar) :

1- Maliye Bakanlığı

2- Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü

Vekilleri : Av. , Av.

İstemin Özeti : Davacı kooperatif tarafından, mülkiyeti Hazineye ait olup ihalesi Arsa Ofisi Genel Müdürlüğünce 27.11.1995 tarihinde yapılan ? İli, ? İlçesi, ? Köyü 564 ve 664 parsel sayılı taşınmazlarla ilgili olarak verilen kesinleşmiş yargı kararının uygulanmayarak kooperatif adına devrinin yapılmaması nedeniyle uğranıldığı öne sürülen 2.000.000.000.000.- TL. maddi zararın dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılan dava sonucunda, davanın süre yönünden reddine karar veren Ankara 10. İdare Mahkemesinin 19.9.2002 tarih ve E:2001/1836, K:2002/1090 sayılı kararının temyizden incelenip bozulması istenilmektedir.

Savunmanın Özeti : Davalı idarelerce, yerinde olmadığı ileri sürülen temyiz isteminin reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi’in Düşüncesi : Yargı kararının uygulanması için 10 yıllık genel zamanaşımı süresi içinde idareye yapılan başvuru üzerine kararın uygulanmaması nedeniyle 2577 sayılı

Yasanın 10. maddesi uyarınca belirlenen süreler içinde dava açılması gerekirken bu süre geçirildikten sonra açılan dava süresi içinde açılmadığından davanın süre yönünden reddine karar veren İdare Mahkemesi kararının onanması gerektiği düşünülmüştür.

Danıştay Savcısı’nın Düşüncesi : Temyiz dilekçesinde öne sürülen hususlar, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49. maddesinin 1. fıkrasında belirtilen nedenlerden hiçbirisine uymayıp idare mahkemesince verilen kararın dayandığı hukuki ve yasal nedenler karşısında anılan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte görülmemektedir. Açıklanan nedenlerle temyiz isteminin reddiyle idare mahkemesi kararının onanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren Danıştay Onuncu Dairesince gereği görüldü: Dava, davacı kooperatif tarafından, mülkiyeti Hazineye ait olup ihalesi Arsa Ofisi Genel Müdürlüğüne 27.11.1995 tarihinde yapılan ? İli, ? İlçesi, ? Köyü 564 ve 664 parsel sayılı taşınmazlarla ilgili olarak verilen kesinleşmiş yargı kararının uygulanmayarak kooperatif adına devrinin yapılmaması nedeniyle uğranıldığı öne sürülen 2.000.000.000.000.- TL. maddi zararın dava tarihinden itibaren hesaplanacak yasal faiziyle birlikte tazmini istemiyle açılmıştır.

Ankara 10. İdare Mahkemesince; açılan tazminat davasının 2577 sayılı Yasanın 28. maddesi uyarınca idare mahkemesi kararı gereğinin 30 gün içinde yerine getirilmemesi nedeniyle açılan bir dava olduğu, uyuşmazlığa konu taşınmazlarla ilgili olarak idare mahkemesinin Danıştay bozma kararına uyarak en son 9.12.1998 tarihinde iptal kararı verdiği, temyiz edilmeyerek kesinleşen bu karar doğrultusunda davacı kooperatifin, taşınmazların kooperatif adına devri için bir çok kez idareye başvurduğu ve en son yaptığı 10.12.1999 tarihli başvurunun sonuçsuz kalması üzerine 27.12.2001 tarihinde bu tazminat davasının açıldığı, buna göre davanın, 2577 sayılı Yasanın 28. maddesi uyarınca idarece karar gereğinin yerine getirilme süresi olan 30 (otuz) günlük uygulama süresinden sonra 60 gün içinde açılması gerekirken, bu süre geçirildik-

ten sonra 27.12.2001 tarihinde açılan davanın süresi içinde açılmadığı gerekçesiyle davanın süre yönünden reddine karar verilmiştir.

Davacı, dava süresinin genel hükümlere göre değerlendirilmesi gerektiği iddiasıyla idare mahkemesi kararının temyizden incelenerek bozulmasını istemektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28. maddesinin 1. fıkrasında, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idarenin, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu, bu sürenin hiçbir şekilde kararın idareye tebliğinden itibaren başlayarak otuz günü geçemeyeceği hükme bağlanmış olup, aynı maddenin 3. fıkrasında, Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açabileceği hükmüne yer verilmiştir.

2577 sayılı Yasanın yukarıda belirtilen hükümlerinde, bu maddeye göre açılacak davaların tabi olacağı süre gösterilmediği gibi, mahkeme kararının uygulanmasını sağlamak için ilgililerin idareye başvurularına gerek olup olmadığı, gerek varsa bunun ne kadar süre içinde yapılabileceği hususu da madde hükmünde belirtilmemiştir. Her ne kadar maddenin birinci fıkrasında otuz günlük bir yerine getirme süresi öngörülmekte ise de, bu sürenin doğrudan kararı uygulamakla görevli olan idareye yönelik olduğu kuşkusuzdur.

Hukuka bağlı bir idarenin, ilgililerin başvurusuna gerek kalmadan karar gereğini yerine getirmesi bir görev ve zorunluluktur. 2577 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde öngörülen 30 günlük sürenin sona ermesinden sonra da, ilgililerin karar gereğinin yerine getirilmesi için idareye yaptığı başvuru üzerine, kanunda öngörülen uygulama süresinin geçtiğinden bahisle kararın infaz zorunluluğunun ortadan kalkacağını söylemek olanağı bulunmamaktadır. Ancak kararın yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak davalarda idari yargılama usulü kanununda özel bir süre hükmü bulunmamakla beraber; 10 yıl-

lık zamanaşımı süresinin, burada da uygulanması gerekmektedir. Dolayısıyla ilgililerin, idari yargı yerince verilen bir kararın uygulanması istemiyle on yıllık zamanaşımı süresi içinde idareye başvurarak bu kararın uygulanmasını istemeleri, bu isteklerinin reddi üzerine 2577 sayılı Yasanın 10. maddesinde belirtilen süre içinde dava açmaları olanaklıdır.

Dava konusu uyuşmazlıkta, davacı kooperatif adına yapılan 27.11.1995 tarihli taşınmaz satış ihalesinin ita amirince onaylanarak iptaline ilişkin işlemin kanun yollarından geçerek Ankara 8. İdare Mahkemesinin 9.12.1998 tarih ve E:1998/1188, K:1998/1219 sayılı kararı ile iptal edildiği ve bu kararın temyiz edilmeyerek kesinleştiği, anılan yargı kararının uygulanarak dava konusu taşınmazların kooperatif adına devredilmesi istemiyle en son 10.12.1999 tarihinde davalı idarelere yapılan başvuruya 29.12.1999 tarihinde cevap verilmesine karşın dava 27.12.2001 tarihinde açılmıştır. Bu durumda 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde en son 10.12.1999 tarihinde yapılan başvuruya idarece verilen 29.12.1999 tarihli cevaba rağmen 2577 sayılı Yasanın 10. maddesinde öngörülen bekleme ve dava süreleri geçirdikten sonra 27.12.2001 tarihinde açılan dava, süresi içinde açılmamıştır.

İdare Mahkemesince, yukarıda belirtilen gerekçeyle davanın süre yönünden reddine karar verilmesi gerekirken 2577 sayılı Yasanın 28. maddesinde öngörülen otuz günlük kararın uygulanma süresi esas alınarak bu sürenin bitiminden itibaren altmış gün içinde davanın süresinde açılmadığı gerekçesiyle davanın süre yönünden reddine karar verilmesi hukuka uygun olmamakla birlikte karar sonucu itibarıyla yerindedir.

Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı Yasanın 49. maddesi uyarınca davacı temyiz isteminin REDDİNE, Ankara 10. İdare Mahkemesinin 19.9.2002 tarih ve E:2001/1836, K:2002/1090 sayılı kararın yukarıda belirtilen gerekçeyle onanmasına, 16.12.2003 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

Birinci Daire

Esas No : 2005/1377

Karar No : 2006/ 83

Hakkında Soruşturma İzni İstenen : ?

İtiraz Edilen Karar : Hakkında soruşturma izni istenen için soruşturma izni verilmemesine ilişkin İçişleri Bakanının 7.11.2005 günlü, 2005/220 sayılı kararı

Karara İtiraz Eden : Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Soruşturulacak Eylem : ? İli, ? İlçesi, ? ve ? Köyleri mevkiinde bulunan alanda ? Tarım Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin nişasta fabrikası kurmasına olanak tanıyan işlemler hakkında verilen yargı kararlarını uygulamamak

Eylem Tarihi : 2002 Yılı ve sonrası İçişleri Bakanlığının 28.12.2005 günlü, 8392 sayılı yazı ile gönderilen dosya, İçişleri Bakanının 7.11.2005 günlü, 2005/220 sayılı soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararı ve bu karara yapılan itiraz, Tetkik Hakimi’in açıklamaları dindikten sonra, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun uyarınca incelendi;

Gereği Görüşülüp Düşünüldü : Dosyanın incelenmesinden, ? İli, ? İlçesi, ? ve ? Köyleri mevkiinde bulunan taşınmaz üzerine ? Tarım, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin nişasta fabrikası kurmasına imkan tanıyan Başbakanlık Yüksek Planlama Kurulunun 9.12.1997 günlü, 97T-89 sayılı kararı ve ? Valiliğinin bu karara göre 1/1000 ölçekli mevzi imar planı yapılmasına ilişkin 30.4.1998 günlü, 1998/4.118 sayılı kararı ile 17.8.1998 günlü, 12/79 sayılı inşaat ruhsatı verilmesine ilişkin kararının iptali istemiyle açılan davada, Bursa 2. İdare Mahkemesinin 8.11.2004 günlü, E:2004/990, K:2004/1560 sayılı kararı ile işlemlerin iptal edildiği, anılan davaya konu olan mevzi imar planı değişikliğinin 1/25000 ölçekli plana aykırılığın görülmesi üzerine, Bayındırlık ve

İşkan Bakanlığı tarafından İznik Gölü Çevre Düzeni İmar Planında tarımsal niteliği korunacak alan, sulama alanı ve uzun mesafeli koruma alanında kalan taşınmazların tarımsal sanayi amaçlı nişasta fabrikası alanına dönüştürülmesi yolunda 1/25000 ölçekli Planda değişiklik yapılmasına ilişkin 14.8.1998 günlü işlemin iptali istemiyle açılan davada, Danıştay Altıncı Dairesinin 26.11.2002 günlü, E: 2002/4839, K: 2002/5652 sayılı kararı ile işlemin iptal edildiği, anılan Firmanın nişasta fabrikası kurmasına olanak veren 1/1000 ölçekli mevzi imar planının onaylanmasına ilişkin Bursa İl İdare Kurulunun 28.12.1999 günlü, 1999/4-471 sayılı kararı ile bu plana dayanarak verilen 25.2.2000 günlü, 16-06 sayılı yapı ruhsatının iptali için açılan davada, Bursa 2. İdare Mahkemesinin 8.11.2004 günlü, E: 2004/1127, K: 2004/1561 sayılı kararı ile işlemlerin iptal edildiği, bu tesise bir yıl süreyle deşarj ve emisyon izin belgesi verilmesine ilişkin Bursa İl Mahalli Çevre Kurulunun 10.8.2000 günlü, 10 sayılı kararının iptali için açılan davada, Bursa 2. İdare Mahkemesinin 30.11.2004 günlü, E: 2004/1105, K: 2004/1633 sayılı kararı ile işlemin iptaline kararı verildiği, nişasta fabrikası kurulmasına olanak sağlayan işlemler hakkında yargılama süreci devam ederken Bakanlar Kurulunun 24.7.2002 günlü, 2002/7 sayılı prensip kararıyla, istihdam imkanı sağlayan, kullanacağı mısırın büyük kısmını iç piyasadan temin eden ve su kirliliği yaratmayan tesisin faaliyetine devam etmesinin uygun görüldüğü, yargı yerlerince verilen kararların uygulanmasında Bursa Valiliğince düşülen duraksama üzerine görüş istenildiği, Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğünün 6.6.2003 günlü, 2504 sayılı yazısıyla, bahsi geçen Bakanlar Kurulu Prensip Kararına uyulması gerektiğinin hatırlatıldığı, bu yazı gereği olarak da Çevre ve Orman Bakanlığı Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğünün 12.6.2003 günlü, 227 sayılı yazısı ile Prensip Kararına göre uygulama yapılmasının Bursa Valiliğinden istenildiği, anılan yazılar esas alınarak mahkeme kararlarının halen uygulanmadığı anlaşılmaktadır. Anayasanın 138 inci maddesinde yasama ve yürütme organı ile idarenin, mahkeme kararına uymak zorunda olduğu, bu organlar ile idarenin mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremeyeceği ve bunların yerine getirilmesini geciktiremeyeceği, 2577 sayılı İdari Yargılama

Usulü Kanununun 28 inci maddesinde, idarenin, mahkemenin esas ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararının icaplarına göre, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olduğu, uygulama süresinin hiç bir şekilde kararın idareye tebliğinden başlayarak otuz günü geçmeyeceği, 52 nci maddesinde ise, temyiz veya itiraz yoluna başvurulmuş olmasının mahkeme kararının yürütülmesini durdurmayaacağı hükme bağlanmıştır.

Öte yandan, Anayasanın 137 nci maddesinde, kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimsenin, üstünden aldığı emri yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görmesi halinde yerine getirmeyeceği ve bu aykırılığı o emri verene bildireceği, üstün emrinde ısrar etmesi ve bu emrini yazı ile yenilemesi halinde emri yerine getireceği, bu halde emri yerine getirenin sorumlu olmayacağı, ancak konusu suç teşkil eden emirin hiç bir suretle yerine getirilemeyeceği, yerine getiren kimsenin sorumluluktan kurtulamayacağı hükmü yer almakta olup, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 11 inci maddesinde de bu hükme paralel bir düzenleme yer almaktadır. Buna göre, ? İli, ? İlçesi, ? ve ? Köyleri mevkiindeki alanda ? Tarım, Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketinin nişasta fabrikası kurmasına olanak tanıyan Bakanlar Kurulu Kararının, Başbakanlık ve Çevre Bakanlığı yazılarının kanunsuz emir oldukları anlaşıldığından bunlara dayanılarak yargı kararlarının yerine getirilmemesinde ilgilinin sorumluluğunun bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Açıklanan nedenlerle, ilgiliye isnat edilen eylemin, hakkında hazırlık soruşturması yapılmasını gerektirecek nitelikte olduğu anlaşıldığından, itirazın kabulüyle İçişleri Bakanının 7.11.2005 günlü, 2005/220 sayılı soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararının kaldırılmasına, dosyanın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığına gönderilmesine 24.1.2006 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkan

Üye

Üye

Üye

Üye

T.C.

DANIŞTAY

Sekizinci Daire

Esas No : 1988/808

Karar No : 1989/ 395

HUKUKA BAĞLI BİR İDARENİN, İLGİLİLER BAŞVURMASA BİLE KARAR GEREĞİNİ YERİNE GETİRMESİNİN BİR GÖREV VE ZORUNLULUK OLDUĞU, İPTAL KARARI ÜZERİNE YAPILAN BAŞVURULARIN AMACI İDAREYİ HAREKETE GEÇİRMEK OLUP KARARIN YERİ NE GETİRİLMEMESİNDEN DOĞAN TAZMİNAT HAKKI NEDENİYLE AÇILACAK DAVANIN SÜRESİNİN HESABINA ESAS ALINAMAYACAĞI HK.

Davacının sıralama sınavında başarısız olduğundan Özel Tarsus Amerikan Lisesine aktarma yoluyla geçemeyeceğine ilişkin işlemi iptal eden ve Danıştay 8.Dairesince de onanan İdare Mahkemesi kararının uygulamaya konulmaması sonucu hizmet kusuru nedeniyle uğranılan maddi ve manevi zararın tazmini istemiyle açılan davayı; süre aşımı bulunduğu gerekçesiyle reddeden İdare Mahkemesi kararının, bozulması istemidir. İdari Yargılama Usulü Kanununun 28.maddesinin birinci fıkrasında, “Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemelerinin esas ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararların icaplarına göre idare en geç altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecbur olur.” denilmekte, aynı maddenin üçüncü fıkrasında “Danıştay, Bölge İdare Mahkemeleri, İdare ve Vergi Mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili İdari Mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.” kuralına yer verilmektedir.

Ancak, üçüncü fıkra söz konusu davaların dahi olacağı süreyi göstermemiştir. Öte yandan kararın uygulanmasını sağlamak için ilgililerin idareye başvurmalarına gerek olup olmadığına gerek varsa bunun ne kadar

süre içinde yapılabileceği belirtilmemiştir. Herne kadar maddenin birinci fıkrasında altmış günlük bir yerine getirme süresi öngörülmüşse de bu süre doğrudan idareye yönelik olup kararı uygulamakla görevli olan idareleri ilgilendirmektedir.

Hukuka bağlı bir idarenin, ilgililer başvurmasa dahi karar gereğinin yerine getirmeleri bir görev ve zorunluluktur. İlgililerin karar gereğinin yerine getirilmesi için idareye yaptıkları başvurular üzerinden belli sürelerin geçmesiyle kararın infazı zorunluluğunun ortadan kalkacağıni söylemek olanağı bulunmamaktadır.

Davacının 2.7.1985 günlü iptal kararı üzerine, 4.9.1985 ve 25.9.1985 günlü başvuruları, karar gereğinin yerine getirilmesi için idareyi harekete geçirmek amacıyla yapılmış olup, kararın yerine getirilmemesinden doğan tazminat hakkı nedeniyle açacağı davanın süresinin hesabına esas alınmaması gerekir. Kararın yerine getirilmemesi nedeniyle açılacak davalarda bir süre hükmü bulunmadığına göre, genel olarak ilamların yerine getirilmesi için mevcut 10 yıllık zamanaşımı süresi içinde tazminat isteiminde bulunmaya engel bir durum bulunmamaktadır. İdari Yargılama Usulü Kanununun 7.maddesinde İdari Davalar için öngörülen 60 günlük sürenin ilgilinin, kararın yerine getirilmemesinden doğan zararın ödenmesi için yapacağı başvurusunun reddi üzerine işlemeye başladığı kabul edilir.

Davacının, idarenin temyiz ve düzeltme istemlerinin reddinden sonra 25.11.1987 günlü başvurusunda, idarenin karar gereğini yerine getirmeyeceğinin açıkça ortada bulunması nedeniyle bu başvurusuna altmış gün içinde yanıt verilmemesi üzerine altmış günlük sürenin son günü olan 24.3.1988 gününde açtığı davada süre aşımı söz konusu olmadığından İdare Mahkemesi kararımız bozularak davanın esası hakkında bir karar verilmesi için dosyanın anılan mahkemeye gönderilmesine esasta ve gerekçede oyçokluğu ile karar verildi.

AZLIK OYU:

Yasalarımızda İdari yargı kararlarının yerine getirilmemesi halinde ilgililerce tazminat davası açılabilceği belirtildiği halde bu davanın süresi

konusunda herhangi bir kural konulmamıştır. Gerçekten de 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Yasasının, kararların sonuçları başlıklı 28.maddesinin 1.tümcesinde İdarenin İdare Mahkemesi kararlarının gereklerine göre en geç altmış gün içinde işlem yapmak veya eylemde bulunmak zorunda olduğu kurala bağlandıktan sonra 4.fıkrasında mahkeme kararlarının altmış gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgilinin idareye karşı dava açabileceği öngörülmüştür. İdare Mahkemesi kararını yerine getirmeyen İdareye karşı ilgililerce 2002 sayılı icra ve iflas yasınının 39.maddesinden esinlenerek on yıllık dava süresi tanınması 521 sayılı Danıştay yasınının yürürlüğe girmesinden beri genel kabul gören bir görüştür. Söz konusu maddede, bir borcun ödenmesine veya bir edimin yerine getirilmesine ilişkin mahkeme kararlarının icra mercilerince yerine getirilmesinin istenebilme süresi düzenlenmiştir. İdari Yargı yerlerince verilen ve icra dairelerince yerine getirilebilen tam yargı kararlarına uygulanabilecek bu maddenin iptal kararlarının idarece yerine getirilmemesi nedeni ile açılacak tazminat davalarına da uygulanması hukuka ve yasaları aşırı ölçüde zorlamak olacaktır.

Aralarında benzerlik iki ayrı hakka ilişkin süreyi, yargı kararlarının icra mercilerince yerine getirilmesinin istenebilme süresi ile yargı kararını yerine getirmeyen idareye karşı açılacak tazminat davası süresi birbirine karıştırılmamalıdır. Yargı kararlarına saygınlık kazandırma amacının abartılması bu amaca ters düşer. Konunun çözümü için konuda 521 sayılı Danıştay Yasasından daha fazla kural içeren 2577 sayılı yasa ile idare hukuku kurallarına başvurulması yeterlidir.

Yasalarda ayrı süre gösterilmeyen bu davanın süresinin de 2577 sayılı yasanın 7.maddesi uyarınca altmış gün olması tartışmayı gerektirmeyecek ölçüde açıktır. Sürenin başlangıcına gelince, ilgililerin dava hakkı 28.maddenin 1. ve 4.fıkralarına göre iptal kararının idareye bildiriminden sonraki altmış birinci gün başlamaktadır. Bilindiği gibi mahkeme kararlarını ancak temyiz ve karar düzeltilmesi aşamasından geçtikten veya bu yollara ilişkin sürelerin geçirilmesinden sonra kesin karar niteliğine ulaşır. Yasaların kesin olmayan bir karara tanıdığı hak

ve yükümlülüklerin kesin karara tanınmadığı, daha açık bir anlatımla iptal kararı ile ortaya çıkan tazminat davası hakkının bu kararın temyiz ve karar düzeltilmesi aşamasından geçen kesinleşme sürecini de kapsamadığı düşünülemez. Bu durumda, temyiz ve karar düzeltilmesi yoluna başvurulmasının mahkeme kararına bağlı tazminat davası hakkının kullanımını durdurmamakla birlikte süresini kestiğinin kabul edilmesi yasalara ve idare hukuku kurallarına en uygun yorum olacaktır. Temyiz ve karar düzeltilmesi yollarına başvuru İdare Mahkemesi kararının kesinleşme gününe göre süresinde açıldığı anlaşılan tazminat davasının görülmesi yolunda verilen karara sonuç olarak katılmakla birlikte yukarıda açıklanan nedenlerle gerekçe yönünden katılmıyorum.

AZLIK OYU:

Mahkeme kararlarının temyizen incelenip bozulabilmeleri 2577 sayılı Yasanın 49.maddesinde yazılı nedenlerin bulunmasına bağlıdır. Temyizen incelenerek bozulması istenen Adana İdare Mahkemesi kararının dayandığı gerekçe, yukarıda açıklanan madde hükümlerinin hiçbirisine girmediğinden temyiz isteminin reddedilerek mahkeme kararının onanması gerektiği görüşüyle çoğunluk kararına katılmıyoruz.

AZLIK OYU:

2577 sayılı Yasanın 28.maddesinde mahkeme kararları üzerine idarenin işlem veya eylem yapmaya zorunlu olduğu, aksi halde kararların uygulanmamasından zarar görenlerin bu zararın giderilmesi için maddi ve manevi tazminat davası açabileceği kuralı getirilmiş olup, madde idarenin Mahkeme kararının tebliğinden başlayarak 60 gün içinde işlem yapmaya veya eylemde bulunmaya zorunludur. dendiğine göre 60 günlük sürenin başlangıcı mahkeme kararının tebliği olup, kararın uygulanmaması halinde 60 günlük sürenin bitiminden başlayarak bir yıl içinde tazminat davası açılması gerekirken bu süreler geçirilerek 24.3.1988 gününde açılan davada süre aşımı bulunduğundan temyizen incelenerek bozulması istenen mahkeme kararının sonucu bakımından onanması gerektiği görüşüyle karara katılmıyorum

T.C.

DANIŞTAY

Altıncı Daire

Esas No : 1990/848

Karar No : 1992/ 632

DAVACILARA AİT YAPININ BİTİŞİĞİNDEKİ MEVZUATA AYKIRI YAPININ RUHSATININ YARGI KARARI İLE İPTAL EDİLMESİNE KARŞIN BU KARARIN YERİNE GETİRİLMEMESİ NEDENİYLE DOĞAN ZARARIN ÖDENMESİ GEREKTİĞİ, TAZMİNATA HÜKMEDİLMESİNİN YAPININ YIKTIRILMASI SONUCUNUNU DOĞURMAYACAĞI, BU TAZMİNATIN KARAR TARİHİNE KADARKİ ZARARI KARŞILADIĞI HK.

Dava, taşınmazla ilgili imar planı ile söz konusu taşınmaza verilen inşaat ruhsatının iptali istemiyle açılan davada, dava konusu işlemlerin iptaline karar verilmesi ve bu kararın Danıştay’ca onanmasından sonra süresi içerisinde karar gereğinin yerine getirilmemesi üzerine uğrandıği öne sürülen maddi, manevi zararın tazmini istemiyle açılmış, İdare Mahkemesince mahallinde yaptırılan keşif ve bilirkişi incelemesi sonucu hazırlanan raporda, “Davacının mevcut binasının cephesinin kapanmasından dolayı meydana gelen değer kaybının 25.280.000 lira (yirmi beşmilyonikiyüzseksenbin TL.) olduğunun belirtildiği, öte yandan, T.C. Anayasasının 125.maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğu, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28.maddesinin 1.fıkrasında “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, en geç altmış gün içinde işlem tesis etmeye veya eylem bulunmaya mecburdur. Ancak, haciz veya ihtiyati haciz uygulamaları ile ilgili vergi davalarında vergi mahkemelerince verilen kararlar hakkında, bu kararların kesinleşmesinden

sonra idarece işlem tesis edilir.” 2.fıkrasında, “Tam yargı davaları hakkı daki kararlar genel hükümler dairesinde infaz ve icra olunur.” 3.fıkrasında “Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemeleri kararlarına göre işlem tesis edilmeyen veya eylemde bulunulmayan hallerde idare aleyhine Danıştay ve ilgili idari mahkemede maddi ve manevi tazminat davası açılabilir.” 4.fıkrasında ise, “Mahkeme kararlarının altmış gün içinde kamu görevlilerince kasten yerine getirilmemesi halinde ilgili, idare aleyhine dava açabileceği gibi, kararı yerine getirmeyen kamu görevlisi aleyhine de tazminat davası açılabilir.” hükmünün yer aldığı, bir hukuk devletinin vazgeçilmez ve ihlali caiz bulunmayan ilkelerinden olan bu hükme göre, idarenin yargı kararının kendisine tebliğinden itibaren altmış gün içinde, kararın gereklerine göre işlem tesis etme zorunluluğunda olduğu bu gereğin yerine getirilmemesi halinin ağır hizmet kusurunu oluşturacağı, olayda da, davacılara ait taşınmaz üzerinde bulunan binanın, aynı ada ve pafta, içinde yer alan ve anılan parsel bitişik durumda olan parsel yönünden yapılan plan değişikliği işlemi ile buna dayalı olarak verilen inşaat ruhsatı işleminin, bilirkişi incelemesi sırasında esas alınan değere göre, toplam 25.280.000 lira değer kaybına uğramasına neden olduğu sonuç ve kanaatine varıldığından, söz konusu miktarın hizmet kusuru yargı kararıyla sabit olan davalı idarece, davacılara tazminat olarak ödenmesine, fazlaya ilişkin istemin reddine, davacıların manevi tazminat istemine gelince;

Davacılara ait binanın bir cephesinin, ışık, hava, balkon ve manzara gibi korunması gerekli hakları yok etmiş bulunan ve bu yoldaki hukuka aykırı işlemi iptal eden yargı kararının uygulanmamış olması ve bu durumun ağır hizmet kusurunu oluşturması nedeniyle, davacıların duymuş olduğu elem ve ızdırabı kısmende olsa hafifletmek amacıyla her birine istem gibi 250.000 lira üzerinden toplam 1.000.000 lira manevi tazminat ödenmesine karar verilmiş, bu karar davalı idarece temyiz edilmiştir.

Yukarıda özetlenen mahkeme kararında değinilen T.C.Anayasasının 125., 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 28.maddeleri uya-

rınca hukuken asıl olan yargı kararlarının yerine getirilmesidir. Başka bir deyişle tazminat ödemek suretiyle yargı kararlarının bertaraf edilmesi mümkün değildir.

Olayda, davacılar ait yapının bitişğinde yer alan ve imar mevzuatına aykırı bulunan yapı hakkında verilmiş yargı kararı gereğinin yerine getirilmemesi üzerine açılan dava sonucunda tazminata hükmedilmişse de, İdare Mahkemesinin bu kararı uyuşmazlık konusu imar mevzuatına aykırı yapının yıktırılmaması sonucunu doğurmayacağı gibi yargı kararının uygulanmamasında doğan ve talep tarihindeki zararı içerdği ortadadır.

Maddi ve manevi tazminata hükmedilmesi istemiyle açılan davanın maddi tazminata yönelik kısmının kısmen kabulü ile 25.280.000 lira maddi tazminata, isteminin tümünün kabulüyle de 1.000.000 lira manevi tazminata hükmedilmesine ilişkin temyize konu Sivas İdare Mahkemesinin 20.11.989 günlü, 564 sayılı kararında, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 49.maddesinin 1.fıkrasında sayılan bozma nedenlerinden hiçbirisi bulunmadığından bozma istemi yerinde görülmeyle anılan mahkeme kararının yukarıda belirtilen gerekçeyle onanmasına karar verildi.

ANKARA BAROSU
KENT VE ÇEVRE KURULU